

Ambasada
Republicii Federale Germania
București

Human Rights

Ionela Băluță

Claudiu Tufiș

Barometrul violenței de gen 2022. Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții

Presă Universitară Clujeană
Editura Dota

IONELA BĂLUȚĂ & CLAUDIU TUFÎȘ

•

BAROMETRUL VIOLENȚEI DE GEN 2022

*Violența împotriva femeilor în România:
reprezentări, percepții*

Publicație realizată în cadrul proiectului
“Knowledge is Power!” - Research and advocacy for improvement of gender violence policy,
finanțat de către Ambasada Republicii Federale Germania.

Această lucrare reprezintă opiniile autorilor și este rezultatul cercetării profesionale.
Nu este menită să reprezinte poziția sau opiniile Ambasadei Republicii Federale Germania,
și nici pozițiile oficiale ale membrilor personalului. Orice eroare aparține autorilor.

Copiile pot fi solicitate Centrului FILIA - office@centrulfilia.ro.

Ionela Băluță & Claudiu Tufiș

BAROMETRUL VIOLENȚEI DE GEN 2022

*Violența împotriva femeilor în România:
reprezentări, percepții*

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

EDITURA DOTA

2022

Referenți științifici:

Dr. Andreea Bragă

CSIII Dr. Simona Necula

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂLUȚĂ, IONELA

**Barometrul violenței de gen 2022 : violența împotriva femeilor
în România : reprezentări, percepții / Băluță Ionela, Tufiș Claudiu. -
Cluj-Napoca : Presa Universitară Clujeană : Dota, 2022**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-37-1672-0

ISBN 978-606-9664-10-0

I. Tufiș, Claudiu D.

316

© 2022 Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA.
Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a
textului, prin orice mijloace, fără acordul Centrului FILIA, este interzisă
și se pedepsește conform legii.

Foto credit copertă: Eli Driu

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro>

Editura DOTA
Director: Lucian Tănase
Calea Moșilor nr. 143-145
400370 Cluj-Napoca, România
Tel.: 0741-313.212

Cuprins

Cuvânt introductiv din partea Excelenței Sale Dr. Peer Gebauer	7
Despre Barometrul Violenței de Gen.....	9
Introducere	11
Cum definim și cum analizăm violența împotriva femeilor?	17
Perspectiva de gen și analiza violenței împotriva femeilor.....	19
Forme de violență asupra femeilor: terminologia legală.....	24
Câteva elemente de context	27
Violența împotriva femeilor în date	27
Violența împotriva fetelor: o mare absență și o mare problemă	30
Testele de virginitate: un revelator al normalizării violenței asupra femeilor	32
Cadrul legislativ și politicile publice	32
Metodologia cercetării.....	37
Raport metodologic – IRES	38
Eșantionare	38
Culegerea datelor	39
Verificarea culegerii datelor.....	40
Analiza datelor și raportarea rezultatelor.....	40
Referințe bibliografice	41

Analiza datelor.....	45
Cine și ce forme de violență (re)cunoaște ?	45
Surse de informare	49
Implicare civică.....	52
Percepții față de diverse forme de violență	54
<i>Percepții despre violențele asupra femeilor comise de partener</i>	58
<i>Percepții față de agresiuni sexuale și viol</i>	64
<i>Percepții față de hărțuire</i>	68
Cauzele violenței împotriva femeilor	69
Frecvența violenței împotriva femeilor în România	70
Valori patriarhale.....	73
Cunoașterea cadrului legal	75
De ce femeile nu reclamă actele de violență?	77
Violența împotriva femeilor din perspectivă intersecțională	81
Anexe	83
Anexa 1. Distribuția răspunsurilor la chestionarul folosit în Barometrul Violenței de Gen 2022.....	83
Anexa 2. Informații utile despre violența împotriva femeilor	101

Cuvânt introductiv
din partea Excelenței Sale
Dr. Peer Gebauer

Violența de gen continuă să fie una dintre cele mai răspândite încălcări ale drepturilor omului din lume. În timp ce oamenii de toate genurile pot fi expuși la violența de gen, majoritatea victimelor este formată din femei și fete. În Europa, între 12% și 15% dintre femei sunt zilnic victime ale violenței domestice. La nivel mondial, mai mult de 1 din 3 femei s-a confruntat cu violența de gen, o cifră care din păcate a rămas în mare parte neschimbată în ultimul deceniu.

Violența de gen este de obicei rezultatul inegalităților persistente, abuzului de putere și practicilor injuste. Continuă să rămână una dintre cele mai notabile încălcări ale drepturilor omului din toate societățile, independent de granițele sociale, economice sau naționale. Și adesea rămâne învăluită într-o cultură a tăcerii.

Pentru a rupe această tăcere și pentru a permite o apreciere obiectivă și pentru a deschide o discuție despre acest subiect, datele sunt de o importanță vitală. „Barometrul Violenței de Gen. Violența împotriva femeilor din România: reprezentări, percepții” contribuie la această problemă și furnizează date importante despre cum percepe publicul român violența împotriva femeilor.

Aș vrea să mulțumesc tuturor părților implicate pentru angajamentul lor neobosit. Ambasada Germaniei susține din toată inima eforturile pentru avansarea luptei împotriva violenței de gen și de aceea ne bucurăm să contribuim cu fonduri la această muncă importantă.

Pentru că cel mai important lucru privind violența de gen este că ea poate fi prevenită.

Despre Barometrul Violenței de Gen

Pentru politici publice de impact în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor, este esențial ca acestea să pornească de la cunoașterea problematicii pe care o adresează. *Barometrul violenței de gen 2022. Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții* răspunde acestui prim pas și oferă informații valoroase pentru dezvoltarea politicilor în domeniul violenței de gen. Studiul surprinde atitudinile și percepțiile oamenilor referitoare la violența împotriva femeilor, gradul de toleranță a violenței în societate, nivelul încrederii în autoritățile responsabile, cât și obstacolele existente pentru victimele violenței de gen, în funcție de etnie, educație, statut social.

Barometrul violenței de gen 2022 apare la o distanță de aproape 20 de ani de la publicarea ultimei cercetări reprezentative național pe acest subiect, ambele studii fiind publicate de organizații neguvernamentale. Finanțările publice insuficiente sau inexistente pentru dezvoltarea cunoașterii feministe, în domeniul studiilor de gen, a problemelor cu care se confruntă preponderent femeile și fetele limitează înțelegerea în profunzime a unor teme care ar trebui să fie esențiale și prioritare pentru agenda politică: violență de gen, violență sexuală, educația pentru egalitate de gen.

Cercetătoare și activiste feministe, aliați și colegi ne-au transmis contribuțiile lor pentru definirea obiectivelor și instrumentelor de cercetare și le mulțumim pentru munca lor: Oana Băluță, Anca Dohotariu, Laura Grünberg, Emanuela Ignățoiu-Sora, Roxana Marinescu, Dumitru Sandu, Ionela Vlase, Bogdan Voicu. Acest barometru nu ar fi fost posibil fără sprijinul financiar al Ambasadei Germaniei la București, căreia îi mulțumim pentru contribuția activă în promovarea drepturilor femeilor și fetelor.

Andreea Bragă

Introducere

Violența împotriva femeilor este un fenomen foarte răspândit în toate societățile, care afectează în mod grav sănătatea și siguranța femeilor, reprezintă o încălcare a principiilor și drepturilor democratice și cea mai frecventă și extinsă încălcare a drepturilor omului.

Organizația Mondială a Sănătății estimează că în jur de o treime din femeile din întreaga lume sunt victime ale unor acte de violență¹. În Uniunea Europeană, în 2020, Eurostat a înregistrat 788 de cazuri de feminicid², raportate de 17 dintre statele membre (celelalte nu au transmis date)³.

În primele 6 luni ale anului 2022, datele legate de violența domestică înregistrate de Poliția Română⁴ arată că 18.507 femei au fost victimele unor acte de violență, dintre care: 18

¹ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>, consultat pe 3.11.2022.

² Feminicidul este un termen introdus mai recent în vocabularul politic și juridic al violenței împotriva femeilor. Comisia de Statistică a Națiunilor Unite a aprobat pe 4 martie 2022 introducerea acestui termen pentru a măsura „crimele bazate pe gen împotriva femeilor și fetelor” subliniind nevoia de a produce date despre această formă extremă de violență, răspândită peste tot în lume, dar insuficient cunoscută și măsurată. La nivel european, European Institute for Gender Equality (EIGE) a propus în 2017 următoarea definiție: „uciderea unei femei de către partener și moartea unei femei în urma unor practici dăunătoare. Prin partener se înțelege partenerul, soțul sau fostul partener/soț, indiferent dacă agresorul a locuit sau nu împreună cu victima” (EIGE, 2017, p. 44). În 2021, EIGE a publicat și un raport prin care nuanțează definiția și argumentează în favoarea introducerii definiției statistice și a unei definiții legale a feminicidului în statele UE. Glosarul redactat de EIGE tocmai pentru a crea un vocabular comun în ceea ce privește egalitatea de gen (cu toate temele pe care le acoperă) în statele UE are, în versiunea în limba engleză, o intrare „feminicide” în care, pe lângă definiția deja citată, se dau mai multe exemple de cazuri ce pot fi încadrate ca feminicide – crimele de onoare, uciderea fetelor și femeilor în conflictele armate etc. (<https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1128?lang=en>) Din păcate, în versiunea în limba română a glosarului, termenul lipsește (nu este singurul, de altfel).

³ *Gender Equality Index*, 2002, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/violence>, consultat pe 3.11.2022.

⁴ În conformitate cu Legea 217/2003; subliniem însă că e vorba de o definiție restrictivă a actelor de violență, asupra căreia vom reveni.

cazuri de omor, 13 tentative de omor și 12.801 acte de vătămare corporală⁵. În Constituția României scrie că „Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate” (art. 22, alin. 1). Statul român nu reușește așadar să garanteze drepturile fundamentale din propria Constituție.

În România, sub presiunea organizațiilor internaționale și a asociațiilor feministe, după anii 2000 s-au făcut pași în ceea ce privește crearea unui cadru legislativ și instituțional (fragil) pentru combaterea violenței domestice⁶. Un moment important este ratificarea Convenției de la Istanbul⁷, în 2016. Primul raport pe țară al grupului GREVIO⁸ privind implementarea prevederilor acestei convenții a fost publicat anul acesta (16 iunie 2022) și este extrem de util pentru a înțelege felul în care Statul român (nu) tratează violența împotriva femeilor. Per total, deși recunoaște eforturile făcute în câteva direcții, raportul subliniază și foarte multe aspecte care fie nu au fost deloc abordate, fie au fost începute, dar se află mai degrabă la nivel legislativ sau de planuri și strategii, partea de implementare fiind precară sau inexistentă. Unul din capitoarele la care stăm foarte prost este colectarea datelor: „România nu are un sistem integrat de colectare a datelor despre violență domestică și despre alte forme de violență împotriva femeilor” (Baseline Evaluation Report Romania 2022, p. 23). De asemenea, motivul pentru care *Indexul egalității de gen* nu calculează scorul pentru domeniul violenței împotriva femeilor este că nu există suficiente date comparabile pentru toate țările UE, în cazul României precizându-se: „Date insuficiente pentru a evalua violența împotriva femeilor. România nu are un scor în domeniul violenței, din cauza lipsei unor date comparabile la nivelul UE” (Gender Equality Index 2022). Acest lucru este în sine un indicator al faptului că politicile publice în domeniul egalității de gen și al violenței împotriva femeilor sunt insuficient dezvoltate și implementate: orice manual de politici publice spune că etapa de diagnosticare este esențială pentru elaborarea unor strategii și planuri pertinente și consistente. Pentru a cita tot din raportul GREVIO:

⁵ Conform bazei cu datele înregistrate de Poliția Română, preluată de rețeaua de ONG-uri Violența împotriva femeilor (VIF), care face munca de prelucrare și comunicare a acestor informații, în condițiile în care nicio instituție a statului nu face acest lucru.

⁶ O să revenim asupra conceptelor și terminologiei în secțiunea următoare.

⁷ *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice*, semnată la Istanbul în 2011 (de unde și numele prescurtat de Convenția de la Istanbul).

⁸ *Baseline Evaluation Report Romania*, GREVIO - Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, 16 iunie 2022, <https://rm.coe.int/final-report-on-romania/1680a6e439>

„Un alt domeniu pentru care suntem îngrijorați este absența unui sistem integrat de colectare a datelor pe violență domestică și pe alte forme de violență împotriva femeilor. Limitările impuse de colectarea administrativă a datelor în România nu permit conturarea unei perspective comprehensive despre violența bazată pe gen împotriva femeilor și violența domestică și împiedică evaluarea politicilor publice și a legislației. De aceea raportul subliniază nevoia de a îmbunătăți colectarea datelor și de a introduce un sistem de colectare a datelor de către poliție și autoritățile juridice bazat pe categorii armonizate, care să permită urmărirea evoluției cazurilor pe parcursul procesului penal, acoperind toate formele de violență împotriva femeilor așa cum sunt definite de Convenția de la Istanbul și dezagregate pe sex, vârstă, tip de infracțiune și tipul de relație a făptuitorului cu victima.”

Cum poți să fixezi priorități și obiective, cum poți să identifici acțiuni și să stabilești indicatori și termene dacă nici măcar nu știi care sunt cu adevărat dimensiunile fenomenului?

Poliția Română colectează numai date legate de violența domestică⁹, care nu acoperă toate formele de violență împotriva femeilor prevăzute de Convenția de la Istanbul și nici măcar pe cele prevăzute în legislația națională. Mai mult, Codul Penal (art. 177 și art. 199) menține o definiție restrictivă a „membrilor familiei”, care exclude partenerii autori ai actelor de violență care nu locuiesc în aceeași casă cu victima.

Nici la sondaje de opinie lucrurile nu stau prea bine. Raportul GREVIO subliniază eforturile ONG-urilor în colectarea de date. Instituțiile statului au realizat extrem de puține anchete naționale legate de percepții, atitudini, experiențe de violență: singurul studiu care poate fi accesat a fost realizat în cadrul unui proiect¹⁰, și are foarte multe probleme metodologice, pe care le vom prezenta la secțiunea „Câteva date despre contextul actual”, cel de-al doilea studiu nu este disponibil public¹¹. Institutul Național de Statistică a început să dezvolte o serie de statistici disponibile *online*: la punctul *H – Dezvoltare durabilă* figurează

⁹ De remarcat că deși în tabelele furnizate se face trimitere la definițiile violențelor din Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, în titlu este păstrată în continuare expresia „violență în familie”, ceea ce reflectă stereotipurile pe care poliția le are în raportarea la acest fenomen.

¹⁰ Studiul ANES făcut de CCSAS - <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>.

¹¹ Un studiu cantitativ privind violența în familie realizat în cadrul proiectului „Start – O viață de calitate în siguranță”, care nu este disponibil pe site-ul ANES.

obiectivul H5 „Egalitate de gen”, care are un sub-obiectiv „Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferile publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare”¹². Din cele 9 ținte definite, una singură este de fapt legată de violența împotriva femeilor, toate celelalte sunt pe violență domestică (vom prezenta detaliat problemele importante pe care o astfel de abordare le are, producând de fapt imposibilitatea măsurării violențelor împotriva femeilor). Dar și această țintă măsoară tot datele legate de violența domestică împotriva femeilor și deocamdată se limitează la foarte puține date. De fapt INS se mulțumește să preia datele furnizate de DGSAPC-uri, deci se referă doar la persoanele aflate în evidența acestor instituții și care au primit asistență: astfel, pentru anul 2021, doar 2.953 femei au fost victimele unor acte de violență. Din datele colectate de Poliția Română, în 2021 33.970 de femei au fost victime ale actelor de violență pe baza actelor de sesizare. Inutil să spunem că așa cum arată în prezent, baza de date a INS este nu doar complet inutilă, dar poate fi și periculoasă: dacă o persoană nu citește cu atenție informațiile legate de datele colectate/prezentate și nu are suficiente informații despre (ne)colectarea datelor pe violența împotriva femeilor, se poate formula concluzia că în societatea românească acest fenomen este marginal. Astfel, **singurele date pertinente**, din punctul de vedere al legislației și definițiilor agreeate la nivelul UE, sunt furnizate de ancheta realizată de Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale (FRA) în 2014.

Am insistat pe lipsa datelor și pe rolul acestora în elaborarea politicilor publice pentru a arăta nevoia urgentă de cercetări cantitative și calitative care să poate oferi informațiile necesare pentru a înțelege amploarea, dar și cauzele și formele de manifestare ale violenței împotriva femeilor. **Prin acest Barometru al violenței de gen, ne propunem să răspundem acestei nevoi. Cercetarea noastră este prima anchetă națională care analizează stereotipurile, percepțiile și atitudinile legate de violențele împotriva femeilor (și nu violența domestică), în sensul Convenției de la Istanbul. Mai mult, este prima cercetare care analizează violența împotriva femeilor din perspectiva inegalităților structurale de gen, care subliniază caracterul sistemic al fenomenului și nevoia de a acționa asupra tuturor factorilor care (re)produc aceste violențe. Violența împotriva femeilor trebuie analizată și tratată ca discriminare bazată pe gen și înrădăcinată în inegalitățile de gen, într-o perspectivă intersecțională.**

¹² <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.

Acest studiu este structurat în două părți. În prima parte propunem o scurtă discuție despre felul în care studiem violența împotriva femeilor și ce termeni folosim, apoi prezentăm câteva date contextuale (date disponibile, date colectate, legislație, cercetări anterioare) și metodologia cercetării. Partea a doua prezintă rezultatele anchetei naționale prin chestionar. Am interpretat o parte din datele culese, încercând să subliniem cele mai importante aspecte legate de percepțiile și atitudinile populației în privința violenței împotriva femeilor. Analiza noastră este împărțită în zece secțiuni: recunoașterea formelor de violență, surse de informare, implicare civică, percepții față de violență, cauzele violenței împotriva femeilor, frecvența violenței împotriva femeilor, valori patriarhale, cunoașterea cadrului legal, motivele pentru care femeile nu reclamă actele de violență, violența împotriva femeilor din perspectivă intersecțională. Am insistat pe corelațiile care permit înțelegerea legăturii dintre violența împotriva femeilor și inegalitățile structurale de gen. Baza de date este însă mult mai bogată, și multe alte analize și corelații pot fi făcute în studii viitoare. În fine, la sfârșitul raportului avem și două anexe: o anexă cu distribuția răspunsurilor la chestionarul folosit pentru ancheta cantitativă și o anexă care conține documentul sintetic cu informații despre violența împotriva femeilor pus la dispoziția participanților la ancheta prin chestionar.

Barometrul violenței de gen își propune să ofere un instrument util pentru: instituțiile publice care sunt însărcinate cu elaborarea politicilor și instrumentelor pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor; actorii politici care doresc să înțeleagă fenomenul și să contribuie la promovarea unei agende politice corespunzătoare; organizațiile și actorii politici internaționali care sunt interesați de contextul românesc; ONG-urile care activează în domeniul violenței împotriva femeilor, al violenței de gen și în domenii conexe; spațiul academic (atât pentru procesul de predare cât și pentru partea de cercetare, mai ales prin baza de date care va fi disponibilă cu acces liber pe site-ul Centrului FILIA).

Cum definim și cum analizăm violența împotriva femeilor?

Analiza fenomenului violenței împotriva femeilor și a politicilor internaționale și naționale specifice a produs deja numeroase cercetări, care se concentrează fie pe elaborarea conceptuală (definirea fenomenului și a tipurilor de violență) și a unor cadre teoretice, fie pe studierea diverselor contexte naționale sau a mobilizărilor și politicilor internaționale. Pe de altă parte, legislația și politicile publice internaționale și naționale, precum și diversele manuale și instrumente dezvoltate de instituțiile care se ocupă de violența împotriva femeilor (de exemplu UN Women, EIGE, Consiliul Europei, Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale) propun la rândul lor definiții ale diverselor forme de violență împotriva femeilor, însoțite adesea de exemple concrete, de recomandări metodologice de măsurare sau de analiză, de exemple de bune practici. Având în vedere că studiul nostru se adresează unui public mai larg, o să prezentăm doar câteva aspecte teoretice, pe care le considerăm relevante, pentru a înțelege de ce este important să reflectăm cu atenție la felul în care definim violența împotriva femeilor, dar și asupra grilei analitice pe care o aplicăm. În ceea ce privește diversele tipuri de violență și definiția lor, vom folosi terminologia din legislația din România, completată cu cea europeană.

Perspectiva de gen și analiza violenței împotriva femeilor

Violența împotriva femeilor a fost unul din punctele principale de pe agenda feministă globală a anilor 1970, care a urmărit o redefinire a drepturilor omului astfel încât să includă și sfera privată precum și o perspectivă sensibilă la dimensiunea de gen. (Kelly 2005) Acest lucru presupune, între altele, nevoia de a merge dincolo de definiții și politici publice care se concentrează pe situațiile de violență, le abordează punctual, fără a ține seama de factorii structurali care (re)produc ierarhiile de gen la nivel societal, sau de rolurile și stereotipurile de gen care creează un teren favorabil pentru violența împotriva femeilor. Așa cum subliniază și Oana Băluță:

„Violența asupra femeilor este și o manifestare a inegalității de gen, mai exact a unor practici sociale care defavorizează femeile. Normele care stabilesc dominația bărbaților asupra femeilor legitimează diverse forme de violență” (Băluță O. 2020, p. 27).

De multe ori însă violența împotriva femeilor este abordată dintr-o perspectivă ușor conservatoare, care rămâne oarbă la problematica discriminării și inegalităților structurale de gen, dar și la dimensiunea intersecțională. Andrea Krizsan și Raluca Popa propun o analiză extrem de utilă a „abordărilor”¹ violenței împotriva femeilor în politicile publice: autoarele propun o conceptualizare a abordărilor (*frame*) criticilor politicilor publice privind violența împotriva femeilor după o axă care merge de la abordări cu perspectivă de gen (genizate) la abordări lipsite de o asemenea perspectivă (de-genizate). (Krizsan & Popa 2014, p. 762) Abordarea fenomenului prin prisma egalității de gen structurale consideră violența împotriva femeilor drept o discriminare bazată pe gen și înrădăcinată în inegalitățile de gen.

¹ În engleză termenul este „frame” și este legat de o abordare teoretico-metodologică introdusă de Mieke Verloo – „critical frame analysis”. Am ales să traducem prin abordare, căci ni se pare mai aproape de sensul termenului din engleză decât „cadru” (traducerea literală a acestuia).

CEDAW (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women)² a folosit pentru prima dată acest tip de abordare. La polul opus se află abordarea centrată pe drepturile persoanelor afectate de violența domestică, în care dimensiunea de gen este redusă sau inexistentă/neutralizată. În această abordare individul este în centru, iar atenția cade pe simptomele problemei și nu pe cauzele structurale ce favorizează (re)producerea fenomenului. Această abordare era dominantă în statele UE în 2014. Înainte de 2014 doar Spania și Suedia o foloseau în politicile lor. (Krizsan & Popa 2014, 762-763). În cazul României, autoarele arată că plasarea violenței împotriva femeilor în sfera domestică și a protecției familiei a eliminat practic introducerea unei perspective în termeni de egalitate de gen și drepturile femeilor (Krizsan & Popa, 776). La nivel internațional, Convenția de la Istanbul este primul tratat internațional care adoptă o perspectivă legată de egalitatea structurală de gen (și care definește termenul de „gen”).

Folosirea abordării care subliniază că violența împotriva femeilor trebuie definită, analizată și apoi transpusă în legislație și politici publice prin prisma inegalităților structurale de gen (ca și conceptul de violență de gen sau violență de gen împotriva femeilor) nu trebuie interpretată drept un fel de „neutralizare” a unei perspective feministe. Această abordare nu maschează în niciun fel faptul că femeile sunt într-o proporție covârșitoare și îngrijorătoare victimele diverselor forme de violență. Dar, în loc să pună problema în termeni mai degrabă descriptivi (de exemplu „care sunt formele de violență?” „cine sunt victimele/agresorii?”) și generali/nescifici (în legislația noastră conceptul dominant este de „violență domestică” și se referă la toți membrii familiei) analiza violenței împotriva femeilor pornind de la conceptul de „contract de gen”³ și de la paradigma politicilor egalității de gen permite interogarea factorilor structurali (culturali, economici,

² *Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei*, cum a fost tradusă în română, a fost adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1981 și este primul tratat internațional care pune bazele egalității dintre femei și bărbați. Convenția a fost ratificată de România pe 7 ianuarie 1982.

³ Conceptul a fost folosit și (re)definit de mai multe autoare (Yvonne Hirdmann, Nancy Fraser, Birgit Pfau-Effinger). O definiție mai simplificată, dar foarte utilă, pentru că propune oarecum o grilă analitică pe baza teoriilor existente, este oferită de Glosarul EIGE: „set de reguli implicite și explicite care definesc relațiile de gen, atribuite femeilor și bărbaților, munci, valori, responsabilități și obligații diferite și sunt menținute la trei niveluri: suprastructura culturală (normele și valorile societății); instituțiile (bunăstarea familială, sistemele de învățământ și de ocupare a pieței muncii etc.) și procesele de socializare, în special în familie.” <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1159?lang=ro>, consultat pe 5.11.2022.

politici) care creează premisele pentru ca femeile să fie ținta unor forme diverse de violență. Convenția de la Istanbul folosește această abordare, așa cum se spune foarte clar în preambul:

„Recunoscând faptul că realizarea *egalității* de drept și de fapt între femei și bărbați este un element cheie în prevenirea violenței împotriva femeilor; Recunoscând faptul că violența împotriva femeilor este o manifestare a relațiilor istoric inegale de putere dintre femei și bărbați, care au condus la dominarea asupra, și la discriminarea împotriva, femeilor de către bărbați și la împiedicarea avansării depline a femeilor”.

Stereotipurile și rolurile de gen reprezintă unul din factorii culturali structurali care creează un context favorabil pentru violența împotriva femeilor. Pe de o parte, la nivel societal, stereotipurile legate de bărbatul care este capul familiei/cuplului și femeia care trebuie să îl asculte/urmeze (lucru care se traduce inclusiv prin faptul că o femeie nu trebuie să își contrazică bărbatul, mai ales în public), sau cele despre sexualitatea și nevoile „biologice” ale bărbatului, ca să dăm numai câteva exemple, influențează comportamentele bărbaților și femeilor. Din cauza acestor reprezentări și norme sociale, la care se adaugă inegalitățile economice (dependența economică a femeilor), presiunea familială și comunitară, stereotipuri și inegalități legate de etnie, rasă etc, multe femei nu identifică toate formele de violență cu care se confruntă (de exemplu violența psihologică) și mai ales le este rușine și frică să vorbească despre și să reclame actele de violență (Cardi & Pruvost 2012; Flood & Pease 2009; Marin & Ruso 2003). Mai mult, stereotipurile și rolurile de gen influențează și felul în care este percepută, tratată și judecată violența împotriva femeilor de către societate (familie, comunitate, grup profesional), de către mass media (care folosește adesea un discurs de normalizare a actelor de violență sau de învinovățire a victimei), dar și de către reprezentanții instituțiilor care sunt însărcinate cu gestionarea cazurilor de violență: poliție, personal medical, judecători, procurori (Nemeș & Crișan 2020; Scarduzio, Carlyle, Harris, & Savage 2017; Băluță O. 2015). Aceste prejudecăți devin obstacole în calea identificării și raportării actelor de violență și limitează drepturile pe care le au femeile. Dăm câteva exemple: descurajarea victimelor să depună plângere oficială (Nemeș 2022), neaplicarea ordinelor de protecție provizorie la intervenție, numărul foarte mare de cazuri

de viol, agresiune sexuală sau act sexual cu un minor care nu se continuă cu urmărirea penală (în 2021, 75% din cazurile înregistrate de procuratură au fost închise în timpul investigației).⁴

Convenția de la Istanbul corelează cadrul legislativ privind violența împotriva femeilor cu această analiză structurală a cauzelor violenței împotriva femeilor:

„Părțile vor lua măsurile necesare pentru a promova schimbările în modelele sociale și culturale de comportament al femeilor și bărbaților, în vederea eradicării prejudecăților, obiceiurilor, tradițiilor și a altor practici care sunt bazate pe ideea inferiorității femeilor sau pe roluri stereotipe pentru femei și bărbați”. (art. 12, 1)

De asemenea, articolul 15 (Formarea profesioniștilor) subliniază nevoia unei pregătiri corespunzătoare pentru toți profesioniștii *„în domeniul prevenirii și al identificării acestei violențe, al egalității între femei și bărbați, al nevoilor și drepturilor victimelor, precum și privind modul de prevenire a victimizării secundare.”* La rândul său, Consiliul Europei susține că

„Violența bazată pe gen, și în particular violența împotriva femeilor, este una din expresiile cele mai puternice ale relațiilor inegale de putere dintre femei și bărbați”.⁵

Astfel, sunt identificate patru categorii de factori care produc violența împotriva femeilor: culturali, legali, economici și politici. Foarte pe scurt, dintre **factorii culturali** amintim „opiniile patriarhale și sexiste” care legitimează violența pentru a (re)produce dominația masculină, stereotipurile legate de feminitate și masculinitate, socializarea genizată, autoritatea masculină (*pater familias*), tradiții culturale și istorice, stereotipuri etnice, stereotipuri și norme legate de sexualitate etc. **Factorii legali** țin de menținerea unor diferențe între sfera publică și cea privată (de exemplu în definirea violenței domestice și/sau a violenței familiale) care nu permit încadrarea și pedepsirea riguroasă a tuturor formelor de violență împotriva femeilor. Resursele economice inegal distribuite și autonomia redusă a femeilor reprezintă un exemplu de **factori economici** care contribuie la

⁴ https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/10/Date-statistice-Parchetul-General_infrastructiuni-sexuale.pdf

⁵ <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-causes-gender-based-violence>.

perpetuarea actelor de violență. Dintre **factorii politici**, amintim subreprezentarea femeilor și a intereselor femeilor în politică, marginalizarea violenței împotriva femeilor pe agenda politică sau abordarea acesteia în sfera mai largă a violenței domestice/familiale, care duce la invizibilizarea fenomenului și permite abordări conservatoare.

Perspectiva intersecțională în analiza și abordarea violenței împotriva femeilor a fost introdusă de Kimberlé Crenshaw (1991), care a atras atenția asupra nevoii de a lua în seamă rasismul, care în cazul femeilor de culoare joacă un rol structural la fel de important ca sexismul și patriarhatul. Astfel, spune Crenshaw, înțelegerea violenței împotriva femeilor de culoare are nevoie de o conceptualizare specifică, iar la nivelul legislației și politicilor publice, de o abordare care să țină cont atât de inegalitățile structurale de gen cât și de cele de rasă. În ultimii ani, violența de gen împotriva persoanelor din comunitatea LGBTQI+ a devenit un obiect de studiu care îmbogățește abordarea intersecțională (Wirtz, A. L., Poteat, T. C., Malik, M., & Glass, N. 2020). În România, mai multe cercetări, venite mai ales din sfera ONG-urilor, au arătat că înțelegerea și abordarea violenței împotriva femeilor de etnie romă trebuie să ia în considerare factorii structurali care țin deopotrivă de gen și etnie, insistând asupra stereotipurilor etnice care afectează felul în care aceste acte de violență sunt tratate de autorități, mass media și societate (Bragă 2020; Bragă, Neaga, Nica 2017). Statutul de refugiat sau religia sunt alți factori care ar trebui introduși într-o abordare intersecțională a violenței împotriva femeilor (Marin 2020; Ylmaz 2020).

Așadar, studierea stereotipurilor și rolurilor de gen, a factorilor culturali care stau la baza violenței împotriva femeilor reprezintă atât o axă esențială pentru a înțelege mecanismele și cauzele structurale ale fenomenului, cât și pentru elaborarea unor politici publice care să fie mai aproape de abordarea violenței împotriva femeilor prin prisma egalității structurale de gen. Folosirea unei perspective intersecționale, care să țină seama de procesele sociale care se intersectează cu genul și adaugă factori suplimentari de discriminare și de inegalitate este obligatorie: rasismul și discriminarea etnică, clasismul, homofobia, transfobia, xenofobia sunt sisteme de dominație și discriminare care influențează structural violența împotriva femeilor, pe lângă sexism și patriarhat. În România, violența împotriva femeilor trebuie să fie analizată pornind de la aceste perspective teoretice, pentru a permite apoi adaptarea legislativă și formularea de politici

publice care să răspundă priorităților europene și obligațiilor asumate prin semnarea Convenției de la Istanbul.

Forme de violență asupra femeilor: terminologia legală

Ca urmare a cercetărilor, proiectelor și dezbaterilor din spațiul academic și asociativ, termenii folosiți s-au diversificat și nuanțat: violență domestică, violență în familie, violență împotriva femeilor, violență împotriva fetelor și femeilor, violență de gen. Au fost de asemenea definite și introduse diverse forme de violență, de la cea fizică la cea psihologică sau sexuală. Fiecare transformare și/sau diversificare a termenilor este rezultatul unor interacțiuni între diverșii actori implicați (asociațiile feministe, organizațiile internaționale, mediul academic, politiciene/politicieni, experți din instituțiile publice) și are semnificații în ceea ce privește tipul de abordare și soluțiile propuse⁶.

Pentru ancheta prin chestionar am pornit de la terminologia din manualul elaborat de Eurostat pentru anchetele privind violența pe bază de gen împotriva femeilor (2021), de la Convenția de la Istanbul (ratificată prin Legea 30/2016) și de la legislația națională (Legea 202/2002 republicată, Legea 217/2003 republicată).

Astfel, Convenția de la Istanbul propune următoarele definiții:

- **„violența împotriva femeilor”** este înțeleasă drept o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și va însemna toate acțiunile de violență de gen care rezultă în, sau care sunt probabile a rezulta în, vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv

⁶ Pentru familiarizarea cu terminologia legată de violența împotriva femeilor și violența domestică ONG-urile din Rețeaua VIF au realizat o serie de ghiduri, metodologii și materiale foarte utile, care conțin atât definiții traduse într-un limbaj accesibil publicului larg, cu exemple și deconstruirea stereotipurilor și miturilor legate de violență, cât și informații privind instituțiile și actorii care au responsabilitatea preluării și rezolvării cazurilor de violență împotriva femeilor: Bragă, Andreea, (2022), *Metodologie privind intervenția coordonată a profesioniștilor în cazurile de violență domestică*, Centrul FILIA; Săsărman Mihaela, Mangu Mihaela, Mihai Popescu & Carmen Nemeș (2021), *Raport de monitorizare a serviciilor existente pentru victimele violenței domestice și agresori în vederea realizării unei hărți naționale*; ALEG, (2021) *Jurnaliștii care fac diferența. Cum vorbim despre violența domestică*.

amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată” (art. 3, a);

- „**violența domestică**” va însemna toate acțiunile de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care survin în familie sau în unitatea domestică sau între foștii sau actualii soți sau parteneri, indiferent dacă agresorul împarte sau a împărțit același domiciliu cu victima; (art. 3, b);
- „**violența de gen împotriva femeilor**” va însemna violența care este direcționată împotriva unei femei pentru că ea este o femeie sau care afectează femeile în mod disproportionat; (art. 3 d).

În legislația națională, legea specifică (217/2003) a păstrat terminologia din 2003 – „violență domestică” dar a fost modificată definiția:

„În sensul prezentei legi, violența domestică înseamnă orice inacțiune sau acțiune intenționată de violență fizică, sexuală, psihologică, economică, socială sau spirituală care se produce în mediul familial sau domestic ori între soți sau foști soți, precum și între actuali sau foști parteneri, indiferent dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima.” (art. 3)

Legea 202/2002 revizuită introduce termenul de violență de gen și următoarea definiție:

„prin **violență de gen** se înțelege fapta de violență direcționată împotriva unei femei sau, după caz, a unui bărbat, motivată de apartenența de sex. Violența de gen împotriva femeilor este violența care afectează femeile în mod disproportionat. Violența de gen cuprinde, fără a se limita însă la acestea, următoarele fapte: violența domestică, violența sexuală, mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, avortul forțat și sterilizarea forțată, hărțuirea sexuală, traficul de ființe umane și prostituția forțată.” (art. 4, l)

În plus, legea introduce și definițiile hărțuirii, hărțuirii psihologice și hărțuirii sexuale (art. 4, c, d, d¹).

Legea 217/2003 revizuită identifică și definește următoarele forme de violență domestică: violență psihologică, violență fizică, violența sexuală, violența economică, violență socială, violență spirituală, violența cibernetică (art. 4, 1, a-h).

Manualul elaborat de Eurostat prezintă, pentru violența împotriva femeilor, definiția din Convenția de la Istanbul, și oferă definiții pentru tipurile de violență măsurate de EU-GBV: hărțuire sexuală, violență psihologică, violență fizică, violență sexuală, inclusiv violul, urmărirea (*Methodological manual for the EU survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence (EU-GBV)*, pp. 13-15).

Având în vedere considerațiile teoretice amintite mai sus, precum și cadrul legal european și național, pentru această cercetare am ales titlul generic de *Barometrul violenței de gen*, pentru a sublinia importanța perspectivei de gen, și am pus subtitlul *Violența împotriva femeilor*, care rămâne forma cea mai răspândită de violență și pe care am explorat-o prin ancheta prin chestionar.

Câteva elemente de context

Violența împotriva femeilor în date

Așa cum am subliniat deja, una din principalele probleme este absența colectării sistematice și integrate a datelor privind violența împotriva femeilor. Pe baza datelor colectate de Poliția Română, putem să reconstituim măcar o parte a fenomenului.

Astfel, în 2021, pe baza actului de sesizare a actelor de violență au fost identificate în total 51.222 de victime, dintre care 42.677 adulți și 8.545 minori. În cazul adulților, victimele sunt într-o majoritate absolută femei (33.970), în timp ce în cazul minorilor, fetele și băieții sunt deopotrivă victime (4.163 băieți și 4.382 fete). În primele 6 luni din 2021, pornind de la actul de sesizare au fost 27.337 de victime, iar dintre cele adulte 18.507 sunt femei și 4.453 bărbați.

Dacă ne uităm la tipurile de agresiuni cu cele mai multe victime adulte, cifrele arată că femeile sunt principalele victime ale actelor de violență – subliniem că este vorba doar de acte de violență înregistrate de către poliție, și doar în baza prevederilor Codului Penal.

În 2021, 23.498 femei au suferit loviri sau alte acte de violență, 4.431 au fost amenințate (cf. art. 206 NCP) și 100 de femei au fost violate. În primele 6 luni din 2022, 12.801 femei au suferit loviri sau alte acte de violență, 2.579 de femei au fost amenințate (cf. art. 206 NCP) și 89 au fost violate. Din păcate, din datele colectate de poliție nu putem face o corelație clară între actele de violență împotriva femeilor și agresor (deoarece ele nu sunt dezagregate pe gen), dar per total, constatăm că în 2021, 19.094 dintre agresori sunt sau au fost căsătoriți cu victima, iar 11.287 sunt actuali sau foști parteneri. Pentru infracțiunile din primele 6 luni ale anului 2022, 9.649 dintre agresori sunt sau au fost căsătoriți cu victima, 6.710 sunt actuali sau foști parteneri. Partea bună este că definiția membrilor de familie este cea din Legea 217/2003 (art. 5), mai cuprinzătoare decât cea din Codul Penal.

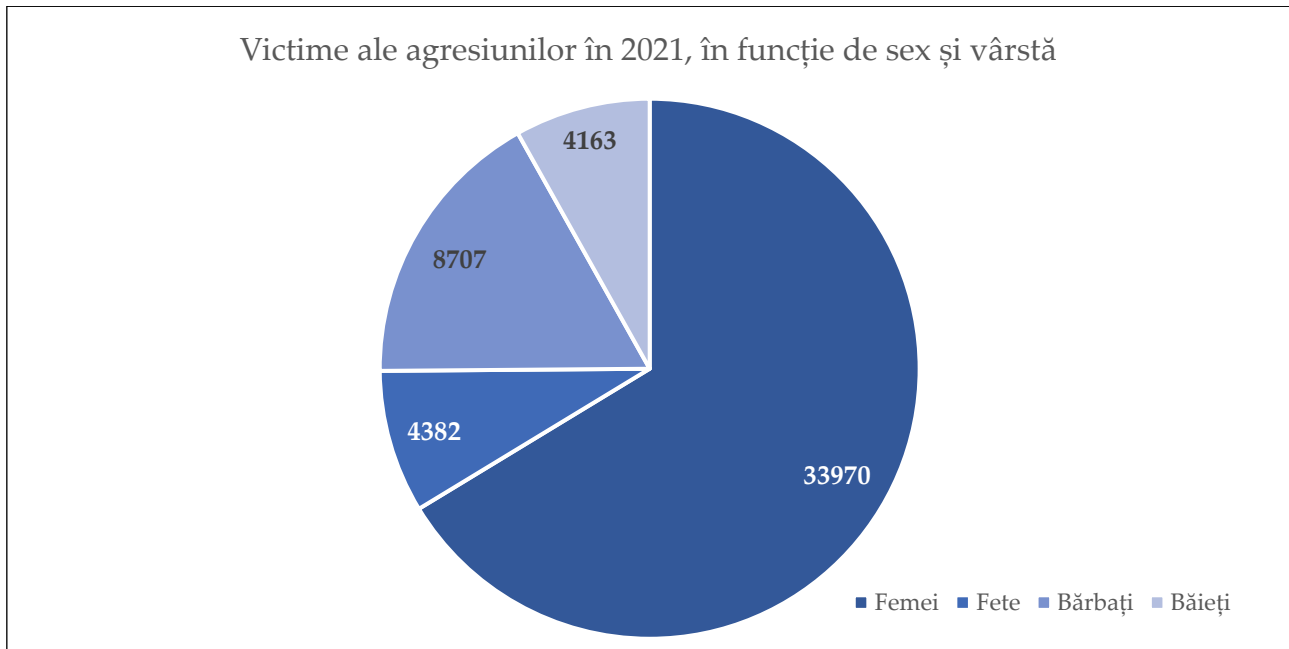

Figura 1. Victime ale agresiunilor în 2021, în funcție de sex și vârstă

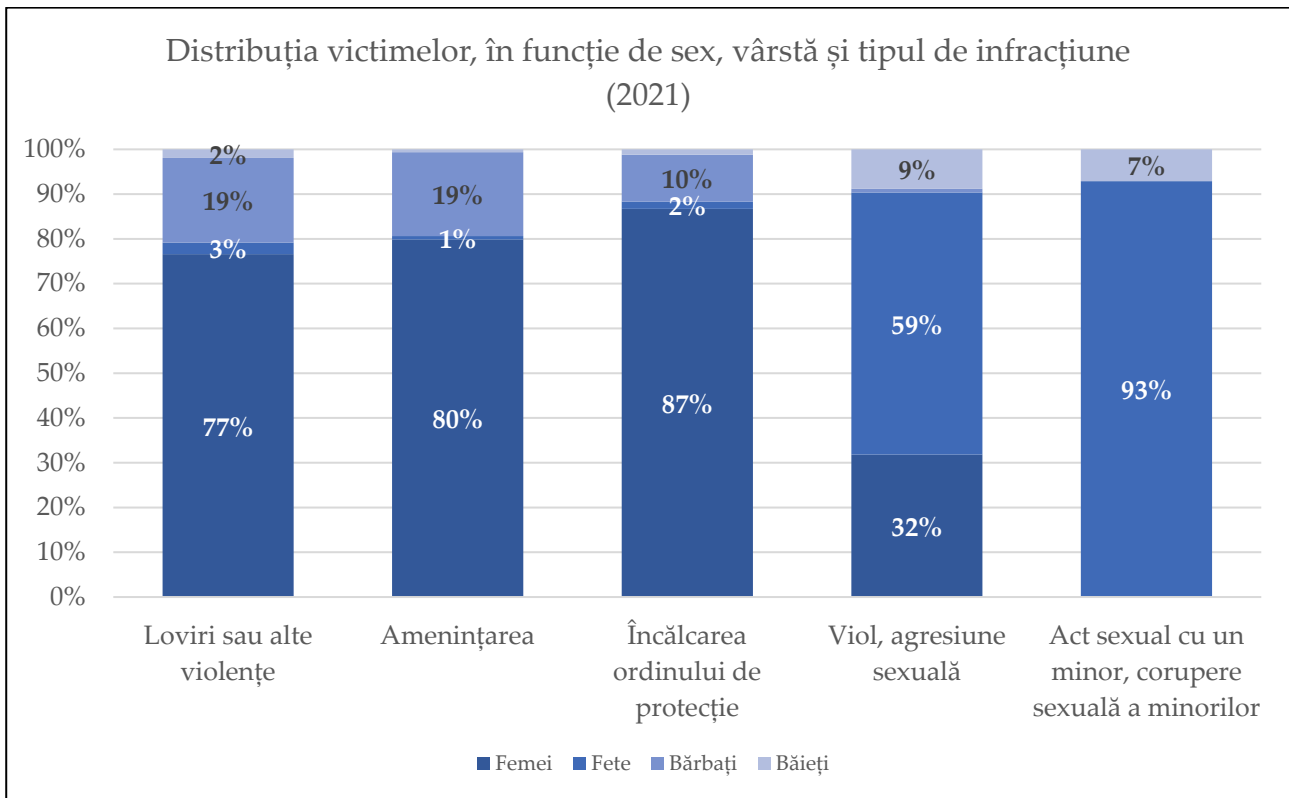

Figura 2. Distribuția victimelor, în funcție de sex, vârstă și tipul de infracțiune (2021)

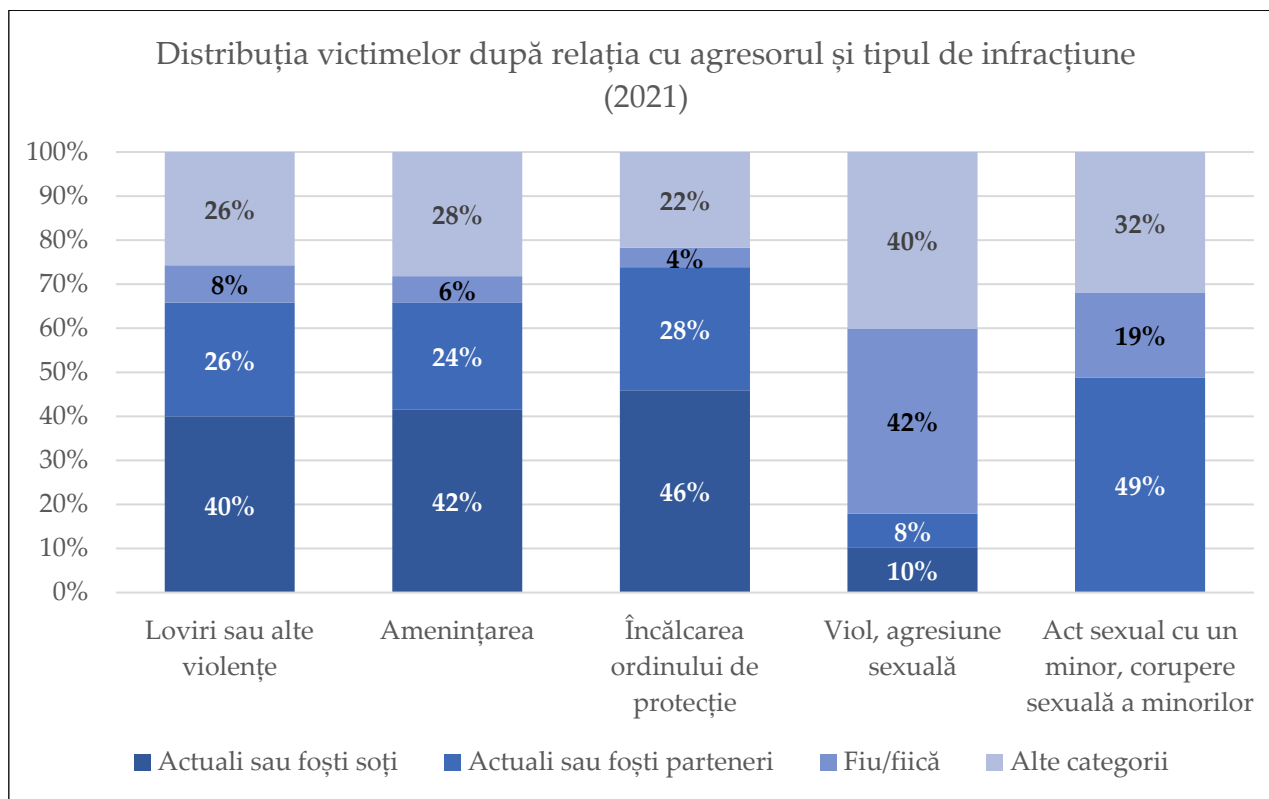

Figura 3. Distribuția victimelor după relația cu agresorul și tipul de infracțiune (2021)

În ceea ce privește cercetările cantitative anterioare, așa cum subliniază și Raportul GREVIO, datele sunt foarte puține. Ultima anchetă pe violența împotriva femeilor este cea realizată în 2014 de către FRA (Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale). Singura anchetă națională datează din 2003 și a fost realizată de către Centrul Parteneriat pentru Egalitate și finanțată de Open Institute Society¹. Tot în 2003, Organizația Gallup a realizat o cercetare despre violența împotriva femeilor în București. Ambele cercetări sunt foarte bine realizate și le-am folosit în conceperea chestionarului, încercând să păstrăm unele întrebări comune, pentru a face o comparație și a pune în evidență schimbările. Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și bărbați a finanțat de asemenea o cercetare (Studiu național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor), cu o parte cantitativă și una calitativă. Nu se precizează nici perioada în care a

¹ Chiar dacă cercetarea este pe violență domestică (de exemplu au fost studiate și percepțiile și atitudinile față de violențele împotriva bărbaților), supra-eșantionul de femei dar și alegerea terminologiei și formularea întrebărilor au permis producerea unor date relevante pentru violența împotriva femeilor.

fost realizată cercetarea, nici anul publicării studiului². Mai mult, deși în titlul studiului se vorbește despre violența împotriva femeilor, iar proiectul finanțat vizează implementarea Convenției de la Istanbul, cercetarea cantitativă este despre „violența domestică”, nu există nicio prezentare a terminologiei folosite și nici o prezentare a metodologiei. În formularea întrebărilor se face referire la violență domestică și la diverse forme de violență, dar nu se precizează dacă este vorba de violență împotriva femeilor, împotriva bărbaților, împotriva copiilor etc. Datele nu pot fi așadar în niciun fel folosite pentru a vorbi despre violența împotriva femeilor. În preambul se vorbește și despre un studiu cantitativ privind violența în familie realizat în cadrul proiectului „Start – O viață de calitate în siguranță”, care nu este însă disponibil. Întrebări despre percepții și atitudini față de violență au fost introduse și în alte anchete, ca de exemplu diverse Barometre de opinie Publică. De exemplu, sondajul „Barometrul de opinie publică – Adevărul despre România” realizat de INSCOP Research la comanda *Adevărul* în 2013, a avut și o secțiunea despre violența în familie (<https://www.inscop.ro/august-2013violenta-in-familie-i/>). Aceste date nu sunt însă sistematice și nici ușor de identificat (nu există o evidență centralizată a acestora), deci e foarte dificil să fie folosite pentru o analiză statistică sistematică. Mai mult, nefiind anchete/sondaje specifice, alegerile conceptuale, terminologice și metodologice nu sunt adaptate măsurării violenței împotriva femeilor.

Violența împotriva fetelor: o mare absență și o mare problemă

Agresiunile sexuale și violurile cu victime minori (în marea lor majoritate fete) reprezintă un subiect extrem de îngrijorător, care trebuie menționat separat în acest tablou succint al situației actuale. Mai multe hotărâri ale CEDO au condamnat România pentru soluționarea incorectă a unor asemenea cazuri: de exemplu, în 2016, România a fost condamnată la CEDO în cazurile M.G.C și I.C. (două dosare cu victime de 11 și 14 ani) în care instanțe de judecată din România au decis condamnarea agresorilor pentru act sexual

² Singura precizare care apare este următoarea: „Achiziție de servicii de realizare a unui Studiu național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor în cadrul proiectului: „Sprijin pentru implementarea Convenției de la Istanbul în România”, Contract de finanțare: 16/61710/2018/29.01.2019 - MECANISMUL FINANCIAR NORVEGIAN - Programul Justiție 2014-2020”.

cu minor, nu pentru viol, considerând că victimele consimțiseră să aibă relații sexuale cu agresorii lor (Stoicescu, Oncioiu 2021; Rețeaua VIF 2021).

Raportul Inspecției Judiciare publicat în iulie 2021 despre prejudecăți în rândul procurorilor și judecătorilor despre minore de 10-14 ani victime ale violenței sexuale arată probleme grave legate de felul în care (nu) sunt tratate și rezolvate infracțiunile sexuale cu victime minore. Aceste infracțiuni reprezintă, în 2020, 60% din cazurile de infracțiuni sexuale, iar lectura raportului le-a permis Dianei Oncioiu și lui Vlad Stoicescu (2021) să identifice o serie de probleme structurale, dintre care amintim: sub 20% din sesizări au fost finalizate cu trimiterea în judecată; „la nivelul instanțelor și al parchetelor nu există o practică consacrată și uniformă în legătură cu noțiunea de consimțământ, în cazurile de infracțiuni sexuale cu victime minore. În funcție de parchetul sau instanța la care ajunge cazul unei victime cu vârsta sub 12 ani, el poate fi judecat fie ca act sexual cu minor, fie ca viol”; lipsa spațiilor special amenajate pentru audierea victimelor minore și reaudierea acestora chiar și de 4-5 ori în cursul procedurilor judiciare sunt probleme majore ale sistemului de justiție. Scrisoarea deschisă a Rețelei VIF sintetizează foarte bine problemele urgente care ar trebui rezolvate în cazul infracțiunilor sexuale cu minore (VIF 2022).

Faptul că violențele împotriva fetelor, deși menționate clar în Convenția de la Istanbul și în toate cercetările și rapoartele internaționale, nu fac obiectul unei legislații și a unor politici specifice în România reprezintă un obstacol serios în evaluarea fenomenului și în prevenirea și combaterea lui. Dacă mai adăugăm și că România ocupă un loc fruntaș în Uniunea Europeană (de obicei primul) la mame minore (în 2021, conform INS 687 fete cu vârsta de sub 15 ani și 15.811 fete cu vârsta între 15 și 19 ani au devenit mame)³, este evident că în prezent violențele împotriva fetelor, în special violurile, agresiunile sexuale și căsătoriile forțate ar trebui să constituie o prioritate pentru legiuitorii și politicienii din România.

³ Monitorizarea FILIA despre mame minore în 2021 subliniază însă mai multe probleme metodologice de culegere și centralizare a acestor date, care dovedesc, încă o dată, că instituțiile Statului Român nu au dezvoltat instrumente și proceduri care să permită identificarea exactă a aspectelor legate de egalitatea de gen și violența împotriva fetelor și femeilor: toate datele publice sunt parțiale și subdimensionate. De exemplu, în cazul mamelor minore, INS colectează datele de la serviciile de stare civilă, iar după calculele FILIA în 2021 doar aproximativ 68% dintre acestea au furnizat date. <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/11/Raport-mame-minore.pdf>

Testele de virginitate: un revelator al normalizării violenței asupra femeilor

Deși ar fi foarte multe de spus în ceea ce privește contextul actual, vom mai evoca un ultim aspect, care reflectă foarte bine gradul de normalizare a violenței împotriva femeilor: existența legală a testelor de virginitate. Deși organizația Mondială a Sănătății consideră testele de virginitate drept o încălcare a drepturilor omului, iar în rapoartele și analizele despre violența asupra femeilor această practică este aspru denunțată, în țara noastră testele de virginitate încă se mai află pe lista documentelor pe care le eliberează Institutele de Medicină Legală (Rețeaua VIF, 2022)⁴. Corpul fetelor și al femeilor continuă să fie obiectivat, tratat ca o proprietate: există în continuare tați care își duc fetele la IML-uri pentru a le supune acestui test violent, umilitor și degradant. Iar aceste practici nu apar în niciun raport sau document al instituțiilor publice însărcinate cu elaborarea și implementarea politicilor de egalitate de șanse între femei și bărbați și de combatere a violenței împotriva femeilor.

Cadrul legislativ și politicile publice

Din anii 1970, mișcările feministe au ridicat atenția asupra faptului că violența asupra femeilor nu trebuie privită ca un fenomen ce ține de viața personală sau de spațiul privat, ci ca un fenomen care are cauze structurale sociale, economice și politice. În 1979, U.N. Declaration on the Elimination of Violence Against Women introduce o definiție care ține cont de aceste revendicări și o abordare a acestui fenomen în raport cu egalitatea dintre femei și bărbați.

În România, conferința de la Beijing din 1995 a fost un moment important pentru creșterea conștientizării și vizibilității subiectului violenței împotriva femeilor și al egalității de gen. Abia în 2003 a fost adoptată prima lege de combatere a violenței, definită ca „violență domestică” și încadrată mai degrabă în sfera protecției familiei (Krizsan & Popa 2014, 774). Asociațiile feministe au jucat un rol important în impunerea unor modificări legislative. În 2003 a fost înființată Coaliția Națională a ONG-urilor implicate în programe privind Violența

⁴ <https://campaniamea.declic.ro/petitions/virginitatea-este-denetestat-hai-sa-scoatem-in-afara-legii-testele-de-virginitate>.

asupra Femeilor. Coaliția s-a constituit cu ocazia Conferinței pentru Prevenirea și Combaterea Violenței Domestice organizată de Centrul Parteneriat pentru Egalitate (CPE) și reunea 33 de ONG-uri. Apoi, în perioada 2011-2014, cristalizarea Rețelei pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor (VIF – <https://violentaimpotrivafemeilor.ro/>) a reprezentat un moment important în conturarea unei rețele puternice, cu formularea unor obiective clare: *„creșterea gradului de protecție a femeilor victime ale violenței prin îmbunătățirea legislației, a serviciilor și asigurarea accesului la educație și informare și prevenirea victimizării și re-victimizării prin educație, informare, lobby și advocacy”*. Rețeaua VIF a avut o contribuție decisivă la introducerea ordinului de protecție în 2012 (prin modificarea Legii nr. 217/2003) și mai apoi la introducerea ordinului de protecție provizoriu și a sistemului de monitorizare prin brățări electronice. De asemenea, Rețeaua VIF a contribuit la introducerea unor noi forme de violență în legislația românească, a organizat, începând cu 2015 Marșul „Împreună pentru siguranța femeilor!” și a dezvoltat multe resurse extrem de utile pentru studierea și înțelegerea formelor de violență împotriva femeilor într-o perspectivă intersecțională, instrumente pentru conștientizare și informare, ghiduri și recomandări pentru formarea profesioniștilor care trebuie să gestioneze cazurile de violență. (<https://violentaimpotrivafemeilor.ro/category/studii-cercetari/>) Extrem de importantă este colectarea și publicarea periodică de date privind actele de violență împotriva femeilor, în condițiile în care nicio instituție a Statului nu face acest lucru⁵. De altfel, raportul GREVIO subliniază în repetate rânduri rolul important al ONG-urilor:

„Deși serviciile ONG-urilor completează activitățile statului în domenii precum serviciile de suport, informațiile existente arată că acestea sunt subfinanțate și au deficit de personal”. (p. 21).

În prezent principala lege care reglementează violența împotriva femeilor este Legea nr. 217/2003, revizuită și adaptată pentru a transpune o parte din prevederile Convenției de

⁵ Deși Agenția Națională pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați ar avea datoria de a colecta, corela și publica aceste date (a se vedea și recomandarea insistentă din raportul GREVIO în acest sens), pe site-ul instituției sunt publicate doar două rapoarte, pe 2018 și 2019, care deși au titlul „Studiu național pentru violența domestică” prezintă numai datele „referitoare la victimele violenței domestice care au beneficiat la cerere de servicii sociale” raportate de către DGASPC-uri: <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2020/02/SEM-I-2019-STUDIU-NA%C8%9AIONAL-VD.pdf>

la Istanbul, care, din momentul ratificării, face de asemenea parte din dreptul intern (cf. art. 11 din Constituția României). Definiții ale violenței sunt prezente și în Legea 202/2002, iar în cazul faptelor care pot fi urmărite penal, prevederile Codului Penal sunt punctul de pornire. Există de asemenea o serie de regulamente, metodologii, strategii, multe dintre acestea adoptate sau revizuite după ratificarea Convenției de la Istanbul⁶.

Pentru a înțelege contextul actual, credem că Raportul GREVIO oglindește foarte bine principalele puncte pozitive și negative. Vom rezuma câteva dintre acestea.

La nivel legislativ, s-au modificat definițiile și s-au introdus noi forme de violență (ultima este violența cibernetică, introdusă în 2020). De asemenea, definiția membrilor familiei a fost extinsă în Legea nr. 217/2003, dar rămâne încă restrictivă în Codul Penal. Așa cum am spus deja, ordinele provizorii de protecție și sistemul de monitorizare a agresorilor prin brățări electronice sunt prevederi legislative foarte importante. Rămân însă probleme la nivel de aplicare și implementare, semnalate mai ales de către ONG-uri. Există în continuare forme de violență împotriva femeilor care nu au fost introduse sau sunt insuficient abordate în legislația și politicile naționale, nu există servicii de suport și nu există prevederi legale privind sancționarea acestora: hărțuirea sexuală, mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, avortul forțat, sterilizarea forțată. (Baseline Evaluation Report Romania, 7) Hărțuirea sexuală a fost introdusă în noua variantă a Codului Penal, dar doar pentru relațiile de muncă: „Pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare, dacă prin aceasta victima a fost intimidată sau pusă într-o situație umilitoare, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.” (art. 223, alin. (1)) Violența domestică sau violența de gen nu este incriminată ca infracțiune distinctă în Codul Penal, iar art. 199 stabilește faptul că atunci când au loc fapte de omor (art. 188), omor calificat (art. 189), lovirea sau alte violențe (art. 193), vătămarea corporală (art. 194) sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195) asupra unui membru de familie maximul special al pedepsei crește cu o pătrime. Păstrarea „violentei domestice” ca abordare principală

⁶ Pentru prezentarea cadrului legislativ național, a se vedea site-ul ANES: <https://anes.gov.ro/legislatie-nationala-violenta-domestica/>, consultat pe 9.11.2022.

continuă să invizibilizeze violența împotriva femeilor: de exemplu, în Legea nr. 217/2003 violența domestică intergenerațională este tratată laolaltă cu violența comisă de partener. Poliția Română, care înregistrează actele de violență conform acestei legi, nu colectează așadar date dezagregate legate de cazurile de violență împotriva femeilor care nu au loc în cadrul familiei. În iunie 2022, Rețeaua VIF a trimis o petiție prin care solicită colectarea datelor dezagregate pe gen, arătând că în 2021, 94% din cazurile viol, agresiune sexuală sau act sexual cu un minor au avut loc în afara familiei⁷. Același lucru se întâmplă și în cazul celorlalte autorități care sunt implicate în gestionarea cazurilor de violență împotriva femeilor, care fie nu colectează, nu centralizează și nu publică date, fie nu colectează date dezagregate pe gen. (VAW Universal Periodic Review 2022) Implementarea măsurilor existente este deficitară, principalele cauze fiind slaba coordonare și cooperare interinstituțională, participarea insuficientă a autorităților locale, implicarea redusă a ONG-urilor și a altor actori non statali, dar și resursele bugetare reduse (Baseline Evaluation Report Romania, 7).

Partea de servicii pentru victimele violenței este de asemenea insuficient implementată și finanțată. Conform legii, autoritățile publice locale au obligația să prevadă în bugetele lor finanțarea serviciilor sociale pentru victimele adulte ale violenței; consiliile locale și județene ar trebui să constituie echipe mobile pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică. Un raport de monitorizare a serviciilor pentru victimele violenței domestice realizat în 2021 pune în evidență numeroase aspecte deficitare, dintre care reținem: dificultatea de a colecta date, indisponibilitatea acestora pe site-urile instituțiilor, folosirea unor denumiri și terminologii diferite (ceea ce îngreunează procesul de evaluare), insuficiența centrelor rezidențiale (majoritatea fiind locuințe rezidențiale, dar adesea asimilate cu centrele pentru mamă și copil sau pentru copiii victime ale violenței domestice); numărul mic de centre de zi; constituirea diferită a echipelor de intervenție mobilă, lipsa de formare a personalului, solicitarea redusă a acestora de către poliție (Săsărman, Mangu, Popescu, Nemeș 2021).

⁷ Petiția poate fi consultată aici: <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/11/Petiție-pentru-colectarea-dezagregata-a-tuturor-datelor-referitoare-la-violenta-sexuala-si-violenta-de-gen.pdf>

Dintre recomandările (cu caracter urgent) formulate în raportul pe țară GREVIO, cităm:

- „integrarea perspectivei femeilor și fetelor din comunitățile de romi și a altor grupuri de femei și fete vulnerabile în elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor prin susținerea, finanțarea și cooperarea strânsă cu ONG-urile care le reprezintă;
- consolidarea aplicării unei perspective de gen în legislația și politicile legate de violența împotriva femeilor;
- îmbunătățirea colectării datelor în conformitate cu articolul 11 al Convenției de către toți specialiștii relevanți;
- creșterea numărului și/sau a capacității adăposturilor/centrelor speciale dedicate femeilor și copiilor lor la nivel național și continuarea eforturilor de a crea centre pentru violențele sexuale și sau centre de criză pentru cazurile de viol”. (Baseline Evaluation Report Romania, 7)

Metodologia cercetării

Proiectarea cercetării cantitative (de la stabilirea obiectivelor, la eșantionare, la formularea întrebărilor) a început cu o fază de documentare și consultare a specialiștilor¹. Am rezumat în paginile de mai sus principalele perspective teoretice și terminologice pentru care am optat. Ținând cont de resursele disponibile, am decis că este important să menținem eșantionul reprezentativ național și am optat pentru aplicarea chestionarului prin metoda CATI. Acest tip de aplicare a chestionarului a impus și dimensiuni mai reduse, pentru a evita o rată de abandon prea mare și un eșec al cercetării.

Așadar, redefinirea obiectivelor s-a făcut pornind de la aceste considerente: chestionar de maxim 30 de minute, aplicat telefonic, eșantion reprezentativ național. În aceste condiții, pentru a obține rezultate pertinente am definit ca obiectiv major al anchetei prin chestionar identificarea stereotipurilor și percepțiilor despre violența de gen. Răspundem astfel la nevoia de a produce sondaje de opinie la nivel național despre violența împotriva femeilor. În conceperea chestionarului, am pornit de la principiile teoretice sintetizate mai sus și ne-am propus să explorăm factorii culturali care influențează fenomenul violenței împotriva femeilor, folosind o abordare în termeni de inegalități structurale de gen.

Mai precis, obiectivele propuse sunt: să vedem în ce măsură sunt cunoscute și identificate diversele forme de violență împotriva femeilor; să vedem care sunt percepțiile și atitudinile în legătură cu diversele forme de violență împotriva femeilor; să vedem care sunt percepțiile și atitudinile față de violența împotriva femeilor; să identificăm reprezentările despre rolurile de gen/egalitatea de gen și să le folosim ca factor transversal

¹ Îi mulțumim în mod deosebit domnului profesor Dumitru Sandu pentru consilierea și sprijinul oferit pentru stabilirea parametrilor anchetei (tip de eșantion, structură, metodă de aplicare, verificare, raport metodologic).

în analiza celorlalte întrebări; să vedem în ce măsură este cunoscut cadrul legislativ și instituțiile implicate în gestionarea formelor de violență împotriva femeilor.

Chestionarul a fost împărțit în 6 module: (1) Date socio-demografice; (2) Rețele de socializare (3) Cunoașterea/identificarea formelor de violență împotriva femeilor; (4) Percepții și atitudini față de violența împotriva femeilor; (5) Rolurile și stereotipurile de gen și (6) Cunoașterea cadrului legislativ. Chestionarul a fost elaborat în colaborare cu Institutul Român pentru Evaluare și Strategie (IRES), a fost pretestat pe 101 persoane și ajustat în urma pretestării.

IRES a redactat un raport metodologic cu toate informațiile necesare pentru a înțelege cum a fost realizată ancheta și pentru ca baza de date, care va fi în acces liber, să poată fi folosită pentru rapoarte, analize și studii ulterioare. Reluăm mai jos o parte din acest raport.

Raport metodologic – IRES

Universul cercetării a fost reprezentat de populația generală în vârstă cuprinsă între 18 – 65 de ani, care locuiește în gospodării private, cu reședința uzuală pe teritoriul României, atât din mediul urban, cât și din mediul rural. Eșantionul final este reprezentativ la nivel național, în funcție de sex, vârstă, nivel de educație, mediu rezidențial și regiune de dezvoltare. Datele au fost culese prin intermediul chestionarului, utilizând interviuarea telefonică asistată de computer (CATI). Dimensiunea eșantionului este de 1.363 respondenți.

Eșantionare

Eșantionul elaborat pentru derularea sondajului este unul probabilist, prin generarea aleatorie de numere de telefon cu format valid pe teritoriul României. Validarea eșantionului a fost realizată prin stratificare în funcție de regiunea de dezvoltare și tipul/gradul de urbanizare al localității, pe parcursul și după încheierea activității de culegere a datelor. Abaterile structurii eșantionului de la distribuția populației de referință după variabile socio-demografice cheie (gen, categoria de vârstă, mediu de rezidență, regiune) cauzate de rate inegale de non-răspuns pe anumite categorii de populație au fost redresate

prin tehnici de ponderare post-eșantionare, astfel încât structura eșantionului supus analizei să reproducă îndeaproape structura populației de referință. Eșantionul este reprezentativ la nivel național pentru populația de 18-65 ani, care are reședința obișnuită pe teritoriul României, atât din mediul urban, cât și din mediul rural, și care are acces la servicii de telefonie (fixă și/sau mobilă).

Pentru fiecare respondent, au fost înregistrate datele socio-demografice după care a fost validată structura eșantionului: genul, vârsta, nivelul de educație, tipul localității (mediu de rezidență) și regiunea de dezvoltare.

Eșantionul final a fost verificat sub aspectul respectării ponderilor categoriilor menționate în populația generală, potrivit ultimelor date INS disponibile, după distribuțiile marginale. IRES a realizat redresarea eșantionului prin tehnica de ponderare *raked weighting*. Au fost calculate ponderi post-stratificare folosind cele mai recente date statistice oficiale la nivel de populație, și anume estimări ale distribuției populației rezidente pe teritoriul României la 1 ianuarie 2022 pentru: vârstă (categoriile 18-30, 31-40, 41-50, 51-65 de ani), gen, mediu de rezidență (urban, rural), regiune de dezvoltare (nivel NUTS II). Pentru nivelul de școlaritate (măsurat prin ultima școală absolvită) au fost utilizate datele disponibile de la Recensământul Populației și Locuințelor din 2011, estimate pentru categoria de vârstă 18-65 de ani. Pentru ponderare au fost utilizate trei categorii: studii elementare (cel mult 8 clase), studii medii (cel mult post-liceală), studii superioare (universitare de scurtă sau lungă durată și postuniversitare). Variabila de ponderare a eșantionului final este prezentă în fișierul SPSS cu interviurile finalizate și validate. Ponderile au valori între un minim de 0,37 și un maxim de 3,86.

Culegerea datelor

Datele au fost culese în perioada 15.09.2022 – 28.09.2022. Respondenții au fost selectați prin generarea de numere de telefon aleatorii, prin metoda RDD (*random digit dialing*). Astfel, au fost generate 49.015 numere. În urma generării acestor numere, a fost aplicat un număr de 1393 chestionare complete și valide. Rata de succes, raportată la numărul de apeluri la care s-a răspuns a fost de 11,7%. Rata de abandon în cazul aplicării

acestui chestionar a fost de 30,91%. Rata de refuz a fost de 61,55%. Durata medie a aplicării unui chestionar complet a fost de 22 minute, cu un minim de 9 minute și un maxim de 46 minute.

Verificarea culegerii datelor

Datele au fost culese de 32 de interviuatori din rețeaua IRES, iar controlul bunei desfășurări a cercetării a fost realizat în timp real. Patru supervizori ai echipei de operatori *call center* au verificat 20% dintre interviurile aplicate.

Specificul utilizării metodei CATI pentru culegerea datelor presupune introducerea răspunsurilor în sistemul electronic de către operator, în timp real, nemijlocit. Selectarea corectă a variantelor de răspuns a fost verificată atât în timp real, cât și ulterior, prin ascultarea de apeluri și confruntarea răspunsurilor oferite de respondenți cu cele înregistrate în baza de date, de către supervizorii dedicați IRES. Nu au fost descoperite deficiențe majore. Orice abateri de la metodologia propusă au fost corectate pe parcursul aplicării, prin oferirea de feedback imediat operatorilor, astfel încât toate chestionarele aplicate au fost realizate corect și complet, conform metodologiei. În etapa finală de verificare și validare date au fost eliminate 46 de chestionare, motivul principal fiind lipsa datelor socio-demografice utilizate pentru validarea și ponderarea eșantionului.

Analiza datelor și raportarea rezultatelor

În urma analizei ratelor de non-răspuns la întrebările din chestionar am observat că un pachet de 6 itemi a înregistrat rate de non-răspuns între 3,8% și 8,2% din eșantion. Având în vedere și informațiile primite de la IRES, am decis să nu folosim acești itemi în analiză, dar frecvențele sunt raportate în anexă. Dintre toate celelalte variabile din anchetă, doar patru variabile au avut rate de non-răspuns între 2% și 3,6%, restul variabilelor având mai puțin de 2% non-răspunsuri. Pe baza acestor observații am decis să raportăm toate datele din raport prin raportare la totalul răspunsurilor valide, eliminând non-răspunsurile din analiză de la variabilă la variabilă. Rezultatele nu sunt influențate semnificativ de rate de non-răspuns atât de mici precum cele înregistrate în ancheta noastră.

Referințe bibliografice

- ALEG, (2021), *Jurnaliștii care fac diferența. Cum vorbim despre violența domestică*, <https://aleg-romania.eu/jurnalisti-care-fac-diferenta-descarca-ghidul/>.
- Baseline Evaluation Report Romania*, GREVIO – Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, 16 iunie 2022, <https://rm.coe.int/final-report-on-romania/1680a6e439>.
- Băluță, Ionela, (2014), „Child Care in Post-communist Romania between Familialist Ideology, Labour Market and Gender Roles”, *Revista de Cercetare și Intervenție Socială*, vol. 46, 2014, pp. 227-242.
- Băluță, Oana, (2020). „Stereotipurile de gen și violența asupra femeilor. Sunt practicienii din sistemul de justiție imuni?”, în Carmen Nemeș & Giulia Crișan coord., *Violența domestică. Paradigme și practică judiciară*, Universul Juridic, București, pp. 27-31.
- Băluță, Oana, (2015), „Representing and consuming women. Paradoxes in media covering violence against women”, in *Journal of Media Research*, vol. 8, issue 2, (22), 201.
- Bragă, Andreea, (2022), *Metodologie privind intervenția coordonată a profesioniștilor în cazurile de violență domestică*, Centrul FILIA, <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/09/Metodologie-VIF-ACCESS.pdf>.
- Bragă, Andreea, (2020), „Intersecționalitatea și violența domestică”, în Carmen Nemeș & Giulia Crișan coord., *Violența domestică. Paradigme și practică judiciară*, Universul Juridic, București, pp. 32-39.
- Bragă Andreea, ed., (2018), *Prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor*, Centrul FILIA, https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2021/01/Material-info_VIF.pdf
- Cardi, Coline & Geneviève Pruvost, (2012), *Penser la violence des femmes*, Paris: La Découverte.
- Codul Penal din 2009*, actualizat, <https://legeaz.net/noul-cod-penal/>
- Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), <https://rm.coe.int/168046253e>.
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/cedaw.pdf>.

- Crenshaw, Kimberlé, (1991), „Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color”, *Stanford Law Review*, vol. 43, No. 6, pp. 1241-1299.
- Dohotariu, Anca & Băluță, Ionela, „Care in post-socialist Romania: Between gendered regulations, silencing and political concerns”. *Romanian Journal of Society and Politics*, 15(2) December 2021, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4084870>.
- Flood, M., & Pease, B. (2009), Factors Influencing Attitudes to Violence Against Women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(2), 125–142. <https://doi.org/10.1177/1524838009334131>.
- EIGE, Gender Equality Glossary & Thesaurus, <https://eige.europa.eu/thesaurus/overview?lang=en>; <https://eige.europa.eu/thesaurus?lang=ro>, consultat pe 11.11.2022.
- EIGE, (2021), Measuring femicide in the EU and internationally: an assessment, <https://eige.europa.eu/publications/measuring-femicide-eu-and-internationally-assessment>.
- EIGE, (2017), *Terminology and Indicators for Data Collection – Rape, femicide and intimate partner violence*, EIGE, Vilnius.
- Gender Equality Index*, (2002), <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/violence>, consultat pe 3.11.2022.
- Grünberg Laura, coord., (2018), *Barometrul de gen*, Centrul FILIA, Hecate, București, 2018.
- Krizsan, A., & Popa, R. M., (2014). „Frames in Contestation: Gendering Domestic Violence Policies in Five Central and Eastern European Countries”. *Violence Against Women*, 20(7), 758–782. Doi:10.1177/1077801214543386.
- Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/44014>.
- Legea 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/10/Legea-202-din-2002.pdf>.
- Marin, Carolina, (2020), „Importanța diferențelor culturale, sociale și religioase în cazurile de violență domestică în care sunt implicați solicitanți de azil și refugiați”, în Carmen Nemeș & Giulia Crișan coord., *Violența domestică. Paradigme și practică judiciară*, Universul Juridic, București, pp. 40-45.
- Marin, A., & Russo, N. F., (2003). „Feminist perspectives on male violence against women”, in M. Coleman & L. Ganong, *Points & counterpoints: Controversial relationship and family issues in the 21st century (an anthology)* (pp. 97-105). Roxbury Publishing Co.
- Methodological manual for the EU survey on gender-based violence against women and other forms of interpersonal violence (EU-GBV)*, (2021), Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- The National Research on Domestic Violence and Violence in the workplace*, Partnership for Equality Center, București, 2003.

- Nemeș, Carmen & Giulia Crișan coord., (2020), *Violența domestică. Paradigme și practică judiciară*, Universul Juridic, București.
- Nemeș, Carmen & Giulia Crișan, (2017), *Violența în familie. Practică judiciară comentată*, Asociația Anais, Universul Juridic, București.
- Nemeș, Norbert, (2022), *Polițist-mediator. Cât de răspândită e în Poliție descurajarea femeilor care vor să-și reclame agresorii?*, Europa România Liberă, 19 aprilie 2022, <https://romania.europalibera.org/a/%C3%AEn-rom%C3%A2nia-unele-victimele-ale-abuzului-sunt-%C3%AEncurajate-s%C4%83-nu-depun%C4%83-pl%C3%A2ngere/31806187.html>.
- Oncioiu, Diana & Vlad Stoicescu, (14 aprilie 2021), *Justiție disecată. Avem raportul Inspecției Judiciare care documentează cum tratează statul român infracțiunile sexuale cu victime copii*, DelaO, <https://beta.dela0.ro/raportul-inspectiei-judiciare-cum-trateaza-statul-roman-infractiunile-sexuale-cu-victime-minore/>
- Raport monitorizare mame minore*, (2022), Centrul FILIA, <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/11/Raport-mame-minore.pdf>.
- Raport privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore*, Raportul Inspecției Judiciare, (2021), https://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instantelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-solutionarea-cauzelor-privind-infractiuni-la-viata-sexuala-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf.
- Săsărman Mihaela, Mangu Mihaela, Mihai Popescu & Carmen Nemeș, (2021), *Raport de monitorizare a serviciilor existente pentru victimele violenței domestice și agresori în vederea realizării unei hărți naționale*, https://violentaimpotrivafemeilor.ro/wp-content/uploads/2022/04/RAPORT-SERVICII_VIF.pdf, consultat pe 9.11.2022.
- Scarduzio, J. A., Carlyle, K. E., Harris, K. L., & Savage, M. W., (2017), „Maybe She Was Provoked”: Exploring Gender Stereotypes About Male and Female Perpetrators of Intimate Partner Violence. *Violence Against Women*, 23(1), 89–113. <https://doi.org/10.1177/1077801216636240>.
- Rețeaua VIF, (2022), *Scrisoare privind limită de vârstă de 16 ani pentru exprimarea consimțământului minorului pentru actul sexual*, scrisoare deschisă a Rețelei VIF, <https://violentaimpotrivafemeilor.ro/scrisoare-privind-limita-de-varsta-de-16-ani-pentru-exprimarea-consimtamantului-minorului-pentru-actul-sexual/>.
- Stoicescu, Vlad, Oncioiu, Diana, (12 martie 2021), *Marea simulare națională. O procedură de supraveghere declanșată în 2016 de Consiliul Europei atestă de ce justiția română nu reușește nici în 2021 să le facă dreptate copiilor abuzați sexual*, Dela0, <https://beta.dela0.ro/justitia-nu-reuseste-sa-le-faca-dreptate-copiilor-abuzati-sexual/>.

Studiu Național privind prevalența diferitelor forme de violență împotriva femeilor, ANES, <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>.

Survey on Violence Against Women in Bucharest, The Gallup Organization, București, May 2003.

UN approves new statistical framework to measure and characterize femicide for more effective prevention measures, 4 martie 2022, <https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2022/March/un-approves-new-statistical-framework-to-measure-and-characterize-femicide-for-more-effective-prevention-measures.html?fbclid=IwAR3Us41msLLe1TrQnRMxrDm2mmCw9NWIqQIKCAIT1cVBbATdxFPsrEihclIU>, consultat pe 11/11/2022

VAW Network's submission for Romania's 4th cycle of the Universal Periodic Review, 2022, Report of the Network for the Prevention and Fight Against Violence Against Women (VIF Network), submitted on October 11, 2022 to the United Nations Human Rights Council for the Fourth Cycle of the Universal Periodic Examination of Romania. arhiva FILIA.

Verloo, Mieke, „Mainstreaming gender equality in Europe: A critical frame analysis approach”, *Greek Review of Social Research*, 117, pp. 11-13.

VIF, (13 mai 2021) *Rule 9.2. submission concerning the cases of I.C, E.B. and M.G.C. v. Romania (Applications No. 36934/08, 49089/10, 61495/11)*, arhiva FILIA.

Ylmaz, Fatma Ruxandra, „Argument pentru drepturile femeilor musulmane imigrante și/sau refugiate”, în Carmen Nemeș & Giulia Crișan coord., *Violența domestică. Paradigme și practică judiciară*, Universul Juridic, București, pp. 46-53.

Wirtz, A. L., Poteat, T. C., Malik, M., & Glass, N., (2020). Gender-Based Violence Against Transgender People in the United States: A Call for Research and Programming. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(2), 227–241. <https://doi.org/10.1177/1524838018757749>.

Analiza datelor

Cine și ce forme de violență (re)cunoaște ?

Am început cu o întrebare prin care am dorit să verificăm care sunt tipurile de violență cunoscute.

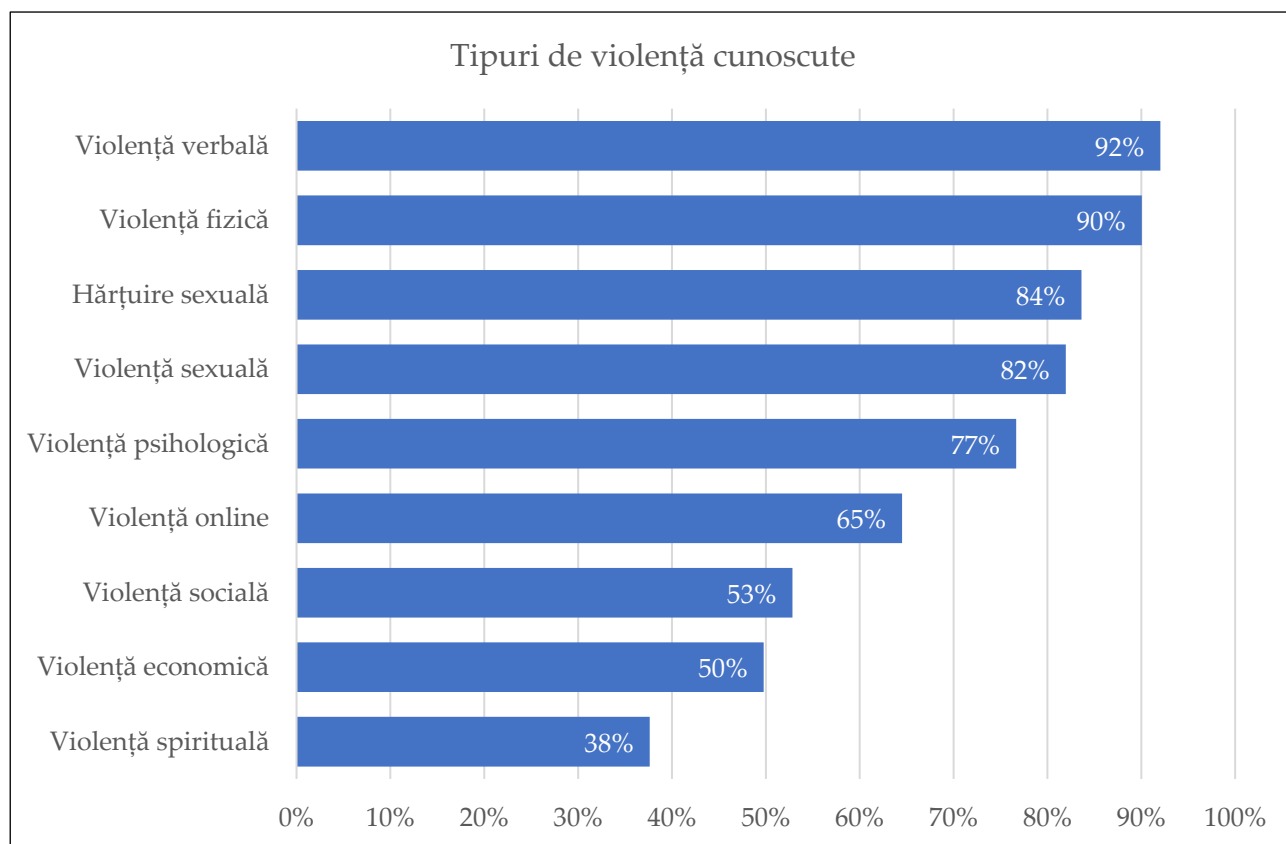

Figura 1. Tipuri de violență cunoscute de respondenți

La variantele de răspuns am preluat termenii din legislație. Răspunsurile obținute (*Figura 1*) arată că cele mai cunoscute forme de violență sunt cea verbală (92%) și cea fizică

(90%), iar cea mai puțin cunoscută este violența spirituală (38%). Doar una din două persoane au auzit de violență economică și violență socială.

Cele mai mari decalaje între percepțiile și cunoștințele intervievaților sunt determinate de nivelul de studii (Figura 2). Astfel, între cei cu studii superioare și cei cu studii elementare e un decalaj foarte mare în (re)cunoașterea violenței psihologice (23%), a violenței sexuale (21%) și a violenței *online* (18%) și un decalaj destul de mare în ceea ce privește violența fizică (15%), violența verbală (14%), hărțuirea sexuală (13%). Cei cu studii superioare identifică în procente cele mai mari toate formele de violență.

Următorul indicator care produce diferențe este mediul rezidențial (Figura 3). Astfel, populația din mediul rural este în medie mult mai puțin conștientă și informată despre violența împotriva femeilor decât cea din mediul urban: diferența cea mai mare (12%) se înregistrează în legătură cu violența psihologică, urmată de violența *online* (10%) și apoi de violența fizică și violența sexuală (7%).

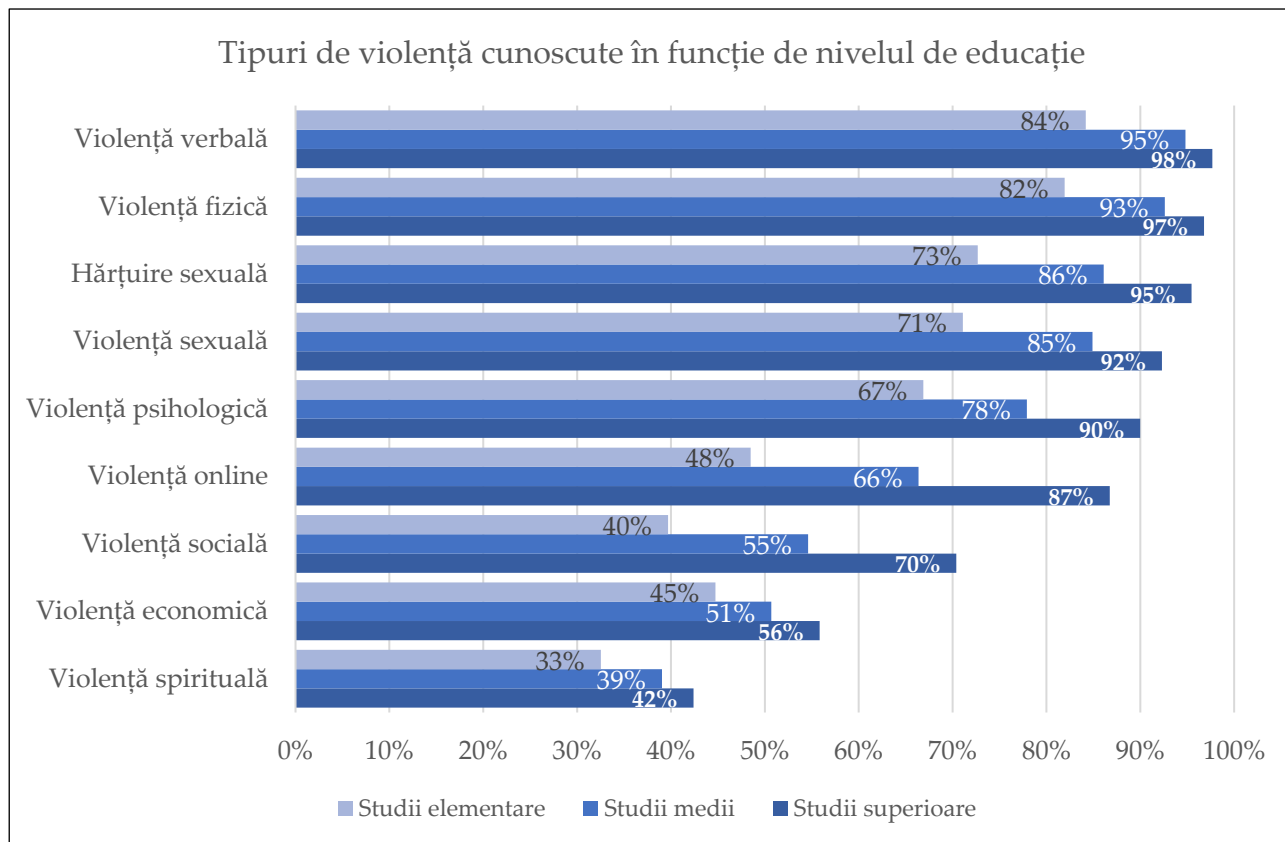

Figura 2. Tipuri de violență cunoscute de respondenți, în funcție de nivelul de educație

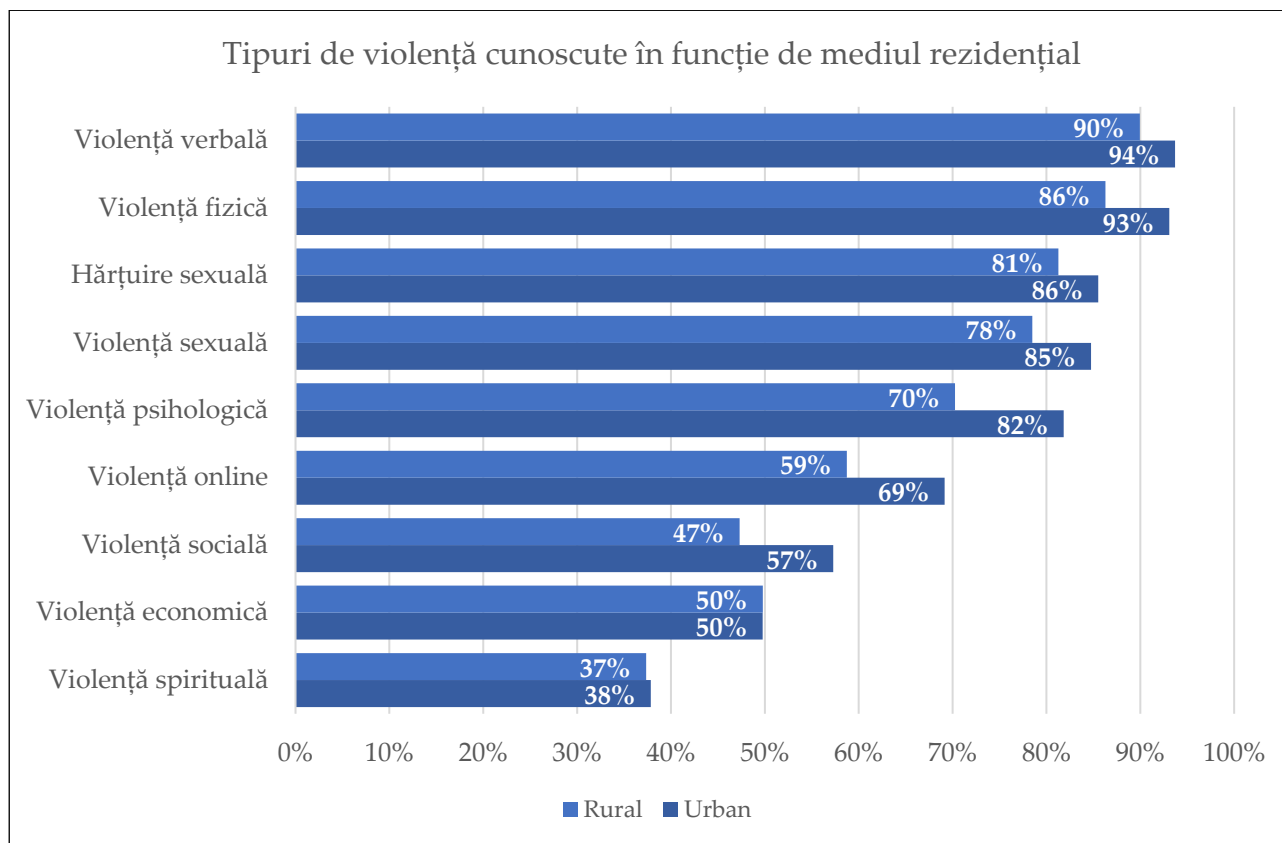

Figura 3. Tipuri de violență cunoscute de respondenți, în funcție de mediul rezidențial

În al treilea rând, dacă ne uităm la variația în funcție de gen, observăm că femeile sunt mai familiare cu toate formele de violență decât bărbații, diferența cea mai mare (4%) fiind în cazul violenței psihologice și a celei sociale. Și mai important, dacă încrucișăm răspunsurile acestei întrebări cu cele de la întrebarea privind rolurile și stereotipurile de gen (Q16), constatăm că respondenții care împărtășesc valorile patriarhale (bărbatul este capul familiei, femeile au nevoie de protecția unui bărbat, femeile trebuie să își asculte soțul/partenerul, e mai bine să fii într-o căsătorie nereușită decât să nu te căsătorești, pentru binele copiilor e mai bine să rămâi chiar și într-o relație violentă) sunt mult mai puțin conștienți, informați și/sau sensibili față de diversele tipuri de violență împotriva femeilor.

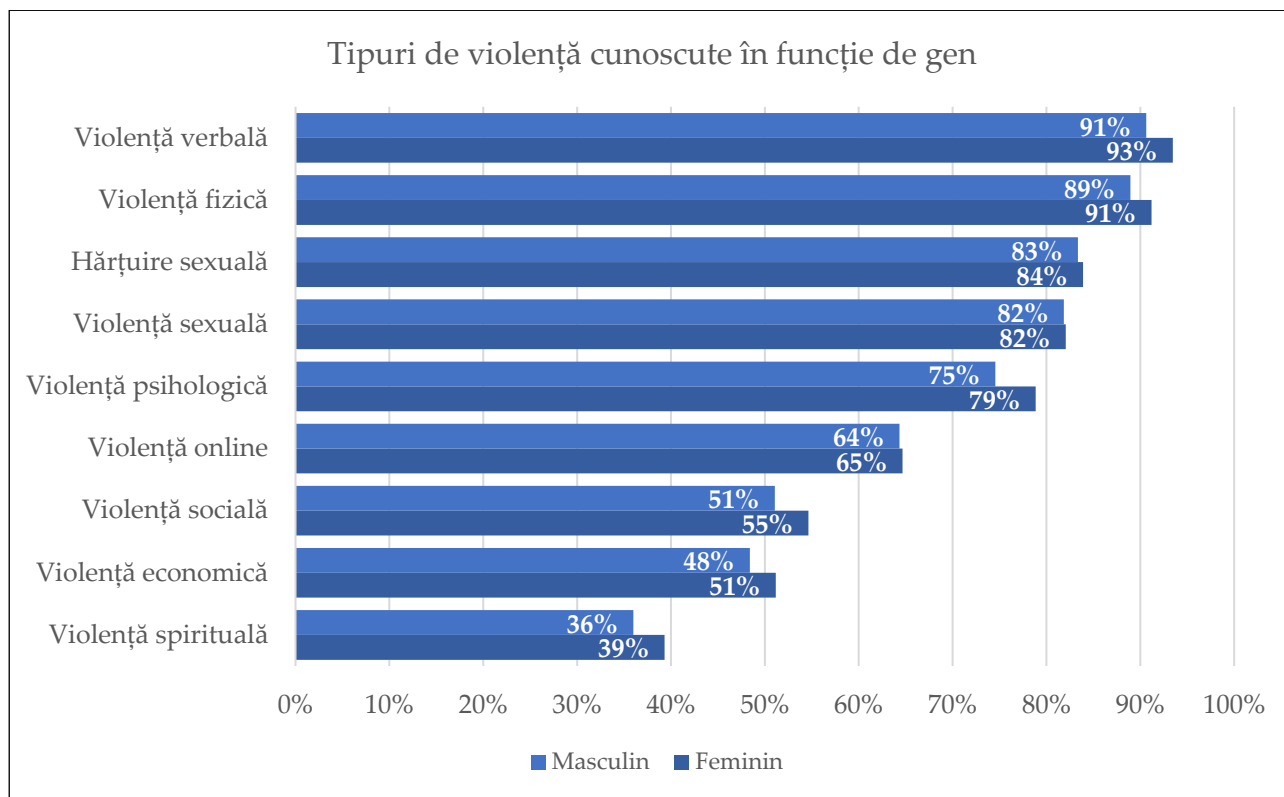

Figura 4. Tipuri de violență cunoscute de respondenți, în funcție de gen

În fine, constatăm că pentru toate formele de violență, cu excepția celei spirituale, mai există două categorii de respondenți care au o cunoaștere semnificativ mai mică (în medie cu mai mult de 10%): persoanele care locuiesc în gospodării cu peste 5 membri și persoanele care au 3 sau mai mulți copii. Desigur, în majoritatea cazurilor cele două categorii reprezintă, de fapt, aceeași situație: cupluri care au trei sau mai mulți copii. Dacă între respondenții care fie nu au copii, fie au cel mult doi copii diferențele procentuale sunt mici (în medie 5%), cei care au 3 sau mai mulți copii au auzit într-o mai mică măsură de tipurile de violență menționate. De exemplu, în cazul violenței psihologice decalajul este de 22%, în cazul violenței sexuale de 15%, iar diferența cea mai mare este înregistrată în cazul violenței *online* (37%).

Fiecare din situațiile identificate merită o analiză în sine, dar câteva explicații generale pot fi formulate pe baza acestor date. În primul rând, educația și mediul de rezidență (la care putem adăuga și nivelul de trai) produc cele mai mari diferențe pentru orice inițiativă care ar avea ca scop informarea și conștientizarea populației despre diversele tipuri de violență. În al doilea rând, diferențele de cunoaștere dintre femei și bărbați pot să

fie legate de faptul că femeile, fiind mult mai adesea victimele actelor de violență, le recunosc și se informează mai mult asupra lor. Iar în al treilea rând, în cazul bărbaților, interiorizarea normelor de gen duce la o minimizare, respingere și/sau normalizare a comportamentelor violente. Corelația între stereotipurile și rolurile de gen patriarhale și cunoașterea mai mică a formelor de violență poate însemna ignorarea și normalizarea violenței, atâta vreme cât „bărbatul este capul familiei” și „femeia trebuie să îl asculte”.

Surse de informare

Dat fiind că în secțiunea anterioară am discutat despre tipurile de violență (re)cunoscute de către respondenți, continuăm discuția cu analiza principalelor surse de informare ale românilor. Participanții la ancheta noastră au fost rugați să indice principalele trei surse din care obțin informații în general, precum și principalele trei surse din care obțin informații despre violența împotriva femeilor. Am pus la dispoziția respondenților o listă de 13 surse de informare, de la surse tradiționale (ziare tipărite, radio, TV) și până la surse moderne (rețele sociale), incluzând și diverse grupuri de referință (familie, prieteni, colegi) sau instituții.

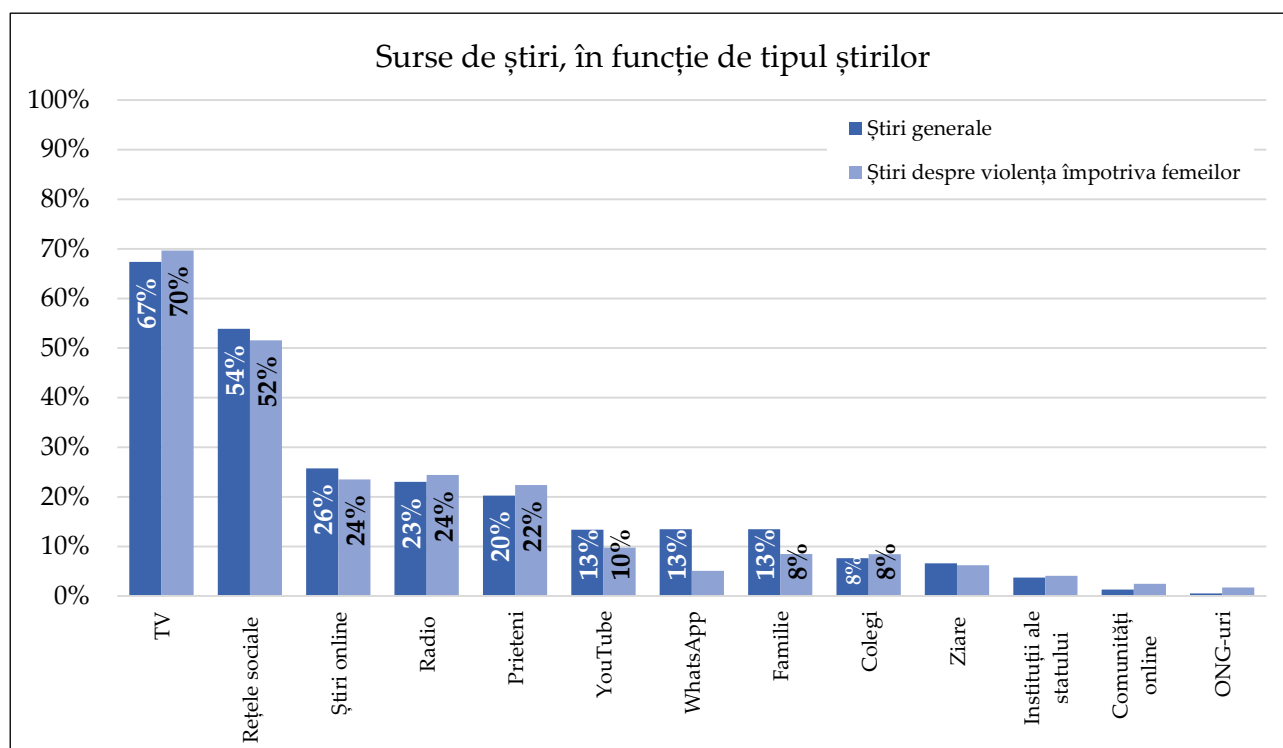

Figura 5. Sursele de informare, în funcție de tipul știrilor

Răspunsurile la aceste două întrebări sunt prezentate în *Figura 5*. Prima observație pe care o putem face este că aceleași surse sunt folosite, în mare parte, și pentru știri generale, și pentru știri despre violența împotriva femeilor. **Dintre toate sursele de informare, trei par să furnizeze într-o proporție ușor mai mare știri despre violența împotriva femeilor: TV, știrile *online*/rețelele sociale și radio. Pe locul patru urmează prietenii, cu un procent foarte apropiat de radio.** Presa tradițională este cunoscută pentru preferința către astfel de știri (nu degeaba „Știrile de la ora 17” au o anumită imagine în rândul publicului), în timp ce prietenii sunt mecanismul prin care se află despre violențe împotriva femeilor în cercul extins de prieteni.

O a doua observație se referă la cele mai des folosite surse de informare. **Posturile TV rămân, în continuare, principala sursă de informare pentru două treimi dintre români, dar poziția acestora este amenințată de rețelele sociale, folosite de peste jumătate dintre respondenți.** Pe a treia poziție se află, oarecum la egalitate, o sursă tradițională – radioul, o sursă modernă – știrile *online*, și una dintre cele mai vechi surse de informare – prietenii.

Tabelul 1. Topul surselor de informare în funcție de caracteristici socio-demografice

Top General: 67% - TV 54% - Rețele sociale 26% - Știri <i>online</i> 23% - Radio 20% - Prieteni		
Top Masculin: 66% - TV 48% - Rețele sociale 28% - Radio 27% - Știri <i>online</i> 21% - Prieteni	Top Feminin: 68% - TV 60% - Rețele sociale 25% - Știri <i>online</i> 20% - Prieteni 18% - Radio	
Top Rural: 71% - TV 49% - Rețele sociale 26% - Radio 19% - Știri <i>online</i> 18% - Prieteni	Top Urban: 64% - TV 58% - Rețele sociale 31% - Știri <i>online</i> 22% - Prieteni 21% - Radio	

Top 18-29 ani: 75% - Rețele sociale 40% - TV 29% - Știri <i>online</i> 25% - Prieteni 20% - YouTube	Top 30-44 ani: 63% - Rețele sociale 60% - TV 30% - Știri <i>online</i> 20% - Radio 20% - Prieteni	Top 45-65 ani: 84% - TV 39% - Rețele sociale 31% - Radio 22% - Știri <i>online</i> 19% - Prieteni
Top studii elementare: 72% - TV 60% - Rețele sociale 19% - Prieteni 17% - YouTube 15% - Știri <i>online</i>	Top studii medii: 71% - TV 51% - Rețele sociale 28% - Radio 24% - Știri <i>online</i> 20% - Prieteni	Top studii superioare: 52% - Rețele sociale 50% - TV 48% - Știri <i>online</i> 24% - Radio 23% - Prieteni

În *Tabelul 1* prezentăm principalele cinci surse de informare pentru diverse sub-grupuri din populație. Pornind de la aceste clasamente se pot observa câteva diferențe semnificative între aceste grupuri în ceea ce privește consumul de știri. Astfel, femeile folosesc mai mult rețelele sociale pentru informare (60%), prin comparație cu bărbații (48%), dar folosesc mai puțin radioul (doar 18%, față de 28% în cazul bărbaților). Mediul rezidențial este și el asociat cu diferențe în comportamentul de consum al informațiilor: în mediul rural posturile TV și radio sunt folosite în mai mare măsură decât în urban, în timp ce cei din mediul urban obțin mai multe informații din rețele sociale (58% față de 49% în rural) și din site-urile de știri *online* (31% față de 19% în rural).

Cele mai importante diferențe sunt asociate cu vârsta și nivelul de educație. Astfel, tinerii de până în 30 de ani au un comportament distinct: trei sferturi dintre aceștia obțin informații de pe rețelele sociale și doar 40% dintre ei obțin informații de la TV. În același timp, persoanele în vârstă de peste 45 de ani consumă în principal informații de la TV (84%) și doar 40% obțin informații de pe rețele sociale. Această diferență este semnificativă, pentru că tipul de informații obținute depinde în mare măsură de canalul folosit. Diferențe similare se observă și în raport cu nivelul de educație: cei cu studii elementare folosesc în principal TV (72%) și rețelele sociale (60%) ca surse de informare, în timp ce cei cu studii superioare au un consum media mai echilibrat: 52% din rețele sociale, 50% din TV și 48% din știri *online*.

Implicare civică

Informații se obțin nu doar în mod pasiv, prin urmărirea unor canale de știri, ci se pot obține și în mod activ, prin interacțiuni cu alți oameni în cadrul activităților de voluntariat, de participare la asociații/organizații civice și/sau politice. Am măsurat implicarea civică prin participarea la activitățile a șase tipuri de organizații: (1) organizații religioase sau bisericesti, la care participă 32% din respondenți, (2) grupuri de sprijin, de ajutor între oameni cu aceleași probleme – 18%, (3) organizații nonprofit, caritabile, umanitare – 15%, (4) sindicate – 10%, (5) grupuri sau partide politice – 5% și (6) alte tipuri de grupuri – 9%. **După cum se poate observa din aceste date, organizațiile religioase sau bisericesti sunt cele care reușesc să atragă cei mai mulți membri.** Această situație este confirmată și de statisticile privind destinațiile banilor redirecționați din impozitul pe venit, unde bisericile sunt principalul beneficiar al acestor finanțări.

Merită menționat și că pentru două din cele șase tipuri de asociații analizate rata de participare este semnificativ mai mare în mediul rural decât în cel urban: participarea la activitățile organizațiilor religioase sau bisericesti este 40% în rândul celor din mediul rural, față de doar 25% în mediul urban. În mod similar, 22% din locuitorii din rural sunt implicați în activități ale unor grupuri de sprijin, de ajutor între oameni cu aceleași probleme, față de doar 14% în rândul locuitorilor din urban.

Pornind de la aceste răspunsuri, am construit o variabilă nouă, care măsoară gradul de implicare civică, dat fiind că o parte dintre respondenți sunt implicați în mai mult decât o singură asociație (*Figura 6*). Putem observa, astfel, că aproape jumătate dintre români nu au nici un fel de implicare civică, în timp ce 30% sunt implicați într-o singură asociație, 12% sunt implicați în două asociații, iar 10% sunt implicați în trei sau mai multe asociații.

În *Figura 7* ne uităm ceva mai atent la tipurile de organizații cărora le dedică din timpul lor cetățenii care sunt implicați civic. Vedem aici că jumătate dintre cei implicați într-o singură asociație se alătură organizațiilor religioase sau bisericesti (52%), participarea în celelalte tipuri de organizații variind între 6% și 15%.

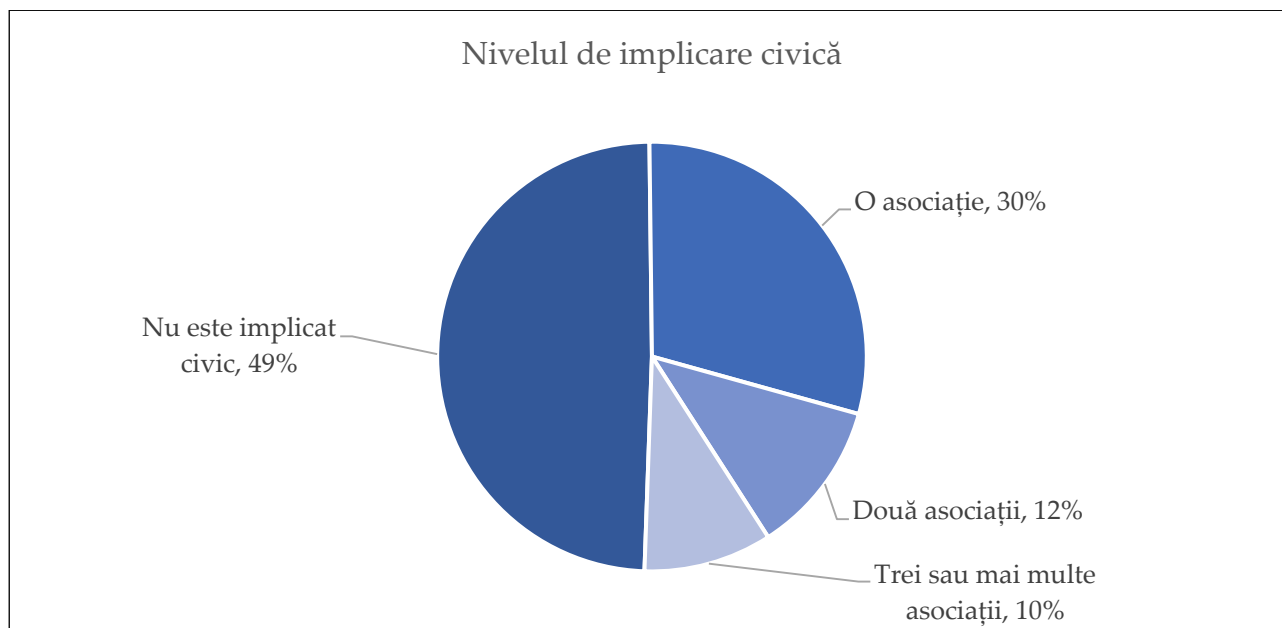

Figura 6. Nivelul de implicare civică

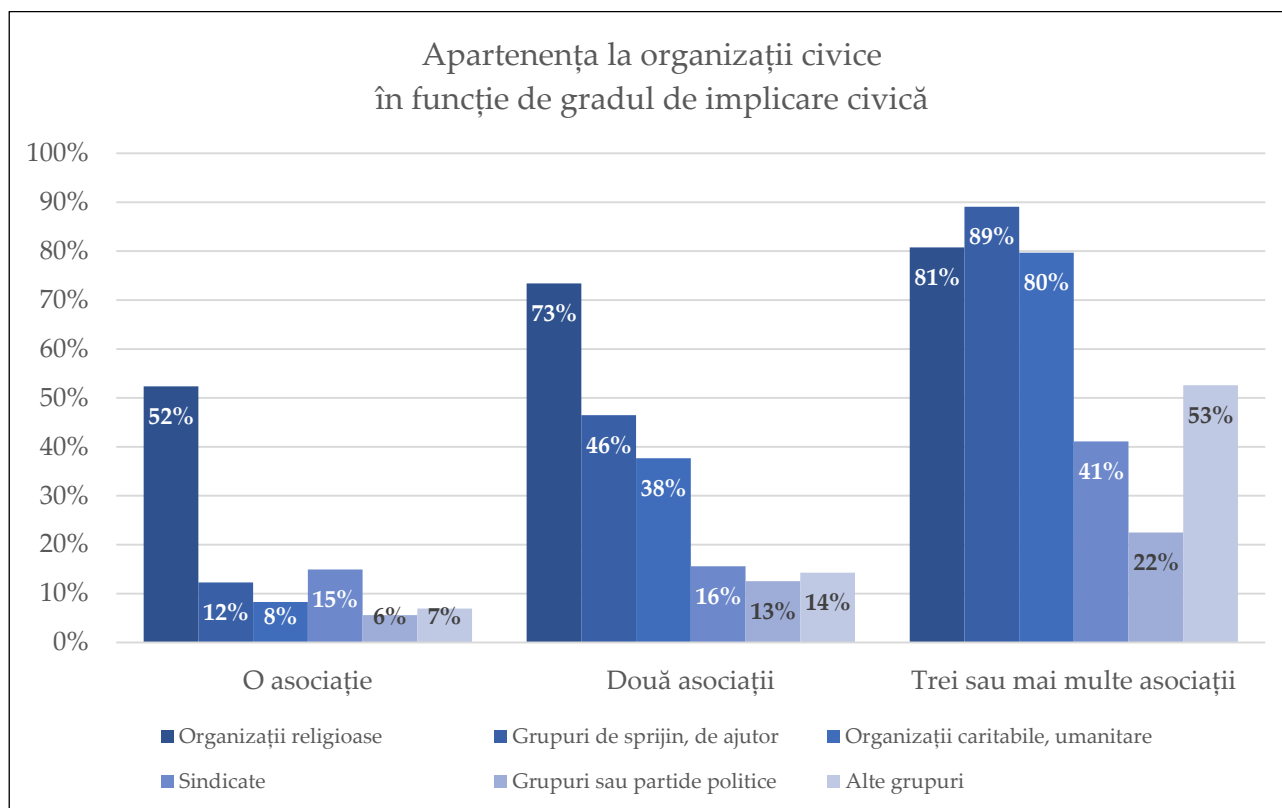

Figura 7. Aparținerea la organizații civice în funcție de gradul de implicare civică

Dacă ne uităm la cei care sunt implicați în două asociații, sau în trei asociații sau mai multe, observăm o grupare în jurul organizațiilor religioase sau bisericesti. Acestea, alături de grupuri de sprijin, de ajutor între oameni cu aceleași probleme și de organizații nonprofit, caritabile, umanitare, par să formeze principalul pol de atracție pentru persoanele implicate civic. Datele sunt confirmate și de distribuția în funcție de mediul rezidențial, pe care am menționat-o anterior – în mediul rural participarea la astfel de organizații este semnificativ mai mare decât în mediul urban.

Rămâne de analizat în viitoare studii care sunt consecințele concentrării implicării civice din România în jurul organizațiilor religioase sau bisericesti și a altor tipuri de organizații similare sau apropiate acestora. Ca ipoteză, putem presupune că interesele organizațiilor religioase sau bisericesti nu sunt întotdeauna congruente cu interesele unor grupuri mai liberale social din societate, ceea ce face ca astfel de interese să fie subreprezentate, în condițiile în care o mare parte dintre cei care se implică civic se orientează către organizații cu o componentă religioasă. Desigur, întrebarea relevantă este cum poate fi crescută rata de participare și în alte tipuri de organizații, care poate că nu dispun de resursele pe care le au organizațiile implicate religios.

Percepții față de diverse forme de violență

Chestionarul pe care l-am elaborat a inclus și o serie de patru întrebări pe care le-am folosit pentru a măsura percepțiile și atitudinile respondenților față de diverse tipuri de violență: câtă toleranță există față de violențele verbale, fizice, economice, sexuale, psihologice. În alegerea variantelor de răspuns am pornit de la două criterii: pe de o parte, am ales acte de violență prezente în legislație și identificate în cercetările și rapoartele existente; pe de altă parte, am încercat să menținem o serie de întrebări identice sau foarte asemănătoare cu ancheta din 2003, pentru a vedea dacă și ce schimbări s-au produs în acești aproape 20 de ani.

Per total, observăm că pentru violența fizică, verbală și sexuală gradul de intoleranță este mult mai mare în 2022 față de 2003. Creșterea procentelor cumulate ale celor care consideră aceste acte foarte grave și grave este în medie de 10%, dar și mai important este că cei care consideră aceste acte foarte grave sunt mult mai numeroși în 2022. Din acest punct de vedere, creșterea cea mai mare este de 47%: în 2003, doar 28% dintre respondenți considerau foarte grav dacă o femeie este amenințată de partenerul ei, în timp ce în 2022 75% consideră acest lucru drept foarte grav (*Figura 8*).

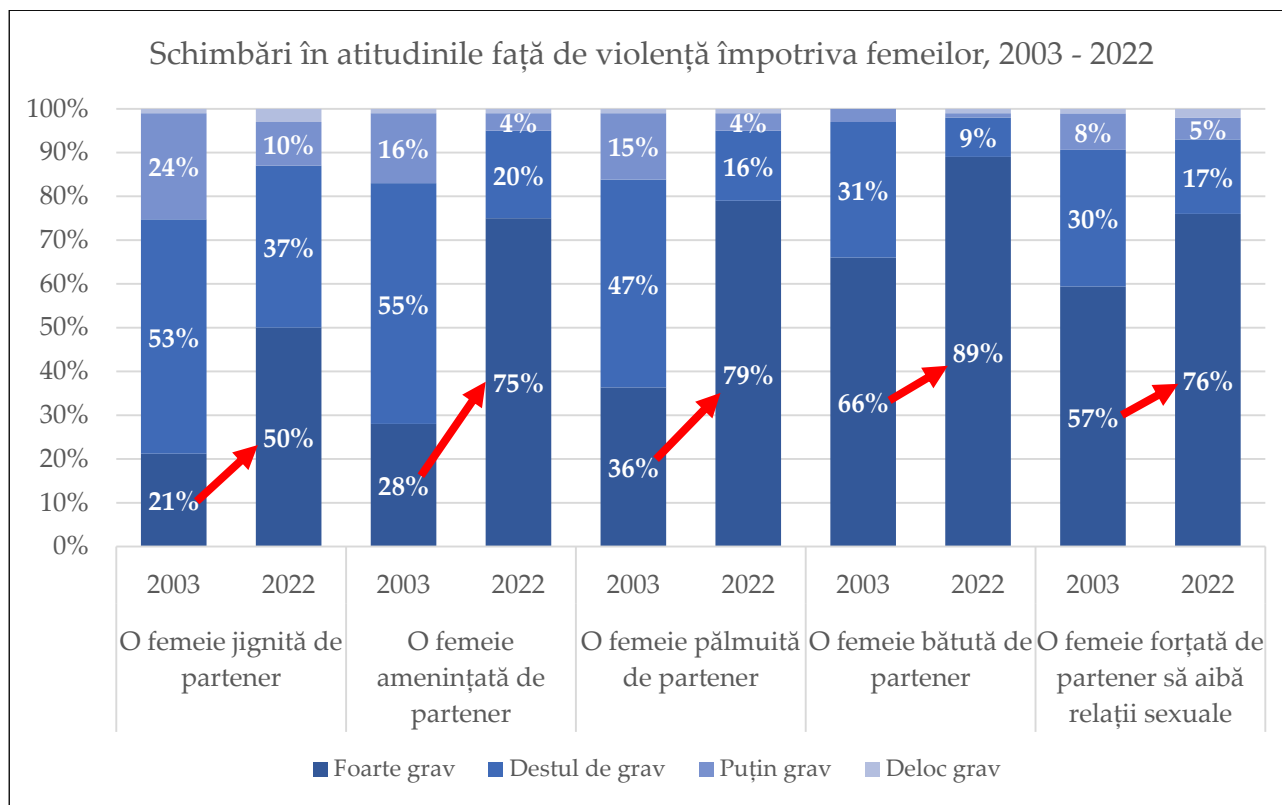

Figura 8. Schimbări în atitudinile față de violență împotriva femeilor, 2003 - 2022

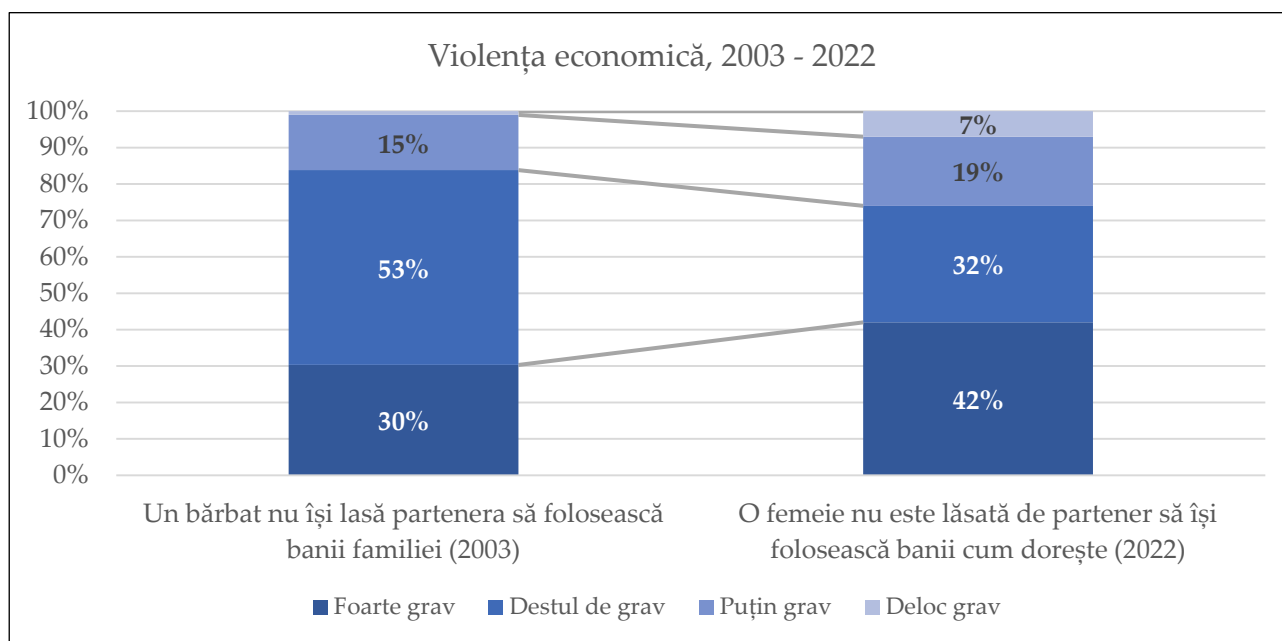

Figura 9. Schimbări în atitudinile față de violență economică împotriva femeilor, 2003 - 2022

Al doilea set de întrebări, legate mai degrabă de violența economică și psihologică, înregistrează mult mai puține schimbări de atitudine. E adevărat că întrebările nu au fost identice, noi am folosit mai degrabă felul în care sunt definite în prezent aceste forme de violență și am favorizat o abordare din perspectiva egalității de gen (reamintim că subiectul anchetei din 2003 a fost „violența domestică”). De exemplu, în ceea ce privește banii, am pus accentul pe banii câștigați de femei, nu pe banii familiei.

Totalul celor care resping acest comportament, considerând că este grav sau foarte grav, este de 83% în 2003 și de doar 74% în 2022 (*Figura 9*). Deși ne-am fi așteptat la o reacție de respingere mult mai mare, cu atât mai mult cu cât este vorba despre banii proprii (nu ai familiei), de data aceasta per total respondenții par să fie mai toleranți față de controlul economic al femeilor. **Practic, în 2022, 1 din 4 persoane (26%) consideră acceptabil ca bărbatul să nu lase partenera să își folosească banii cum dorește.**

Un lucru asemănător se constată și față de controlul asupra libertății de deplasare a femeilor (o formă de violență socială, conform Legii 217/2003, art. 4, lit. f): deși în 2022, 46% dintre respondenți consideră acest lucru foarte grav (față de 39% în 2003), per total toleranța față de acest tip de comportament, indicată de cei care au răspuns că este un comportament puțin sau deloc grav, a crescut cu 10%, de la 15% la 25% (*Figura 10*). Este adevărat că în întrebarea noastră am insistat pe faptul că o femeie nu este lăsată să iasă în oraș fără partener (nu pe faptul că nu este lăsată să iasă din casă), dar oricum, atitudinea tolerantă față de controlul social al femeii pare să fie pe un trend de creștere. **Un respondent din patru acceptă fără probleme ideea că o femeie nu poate ieși în oraș neînsoțită de partener.**

Izolarea și controlul relațiilor sociale (*Figura 11*) suscită per total același grad de respingere ca și în 2003 (76%), cu diferența că în 2022 a crescut procentul celor care consideră acest comportament foarte grav (45%, față de 26% în 2003). **În prezent 23% dintre români consideră acceptabil ca unei femei să i se interzică să aibă un grup de prietene/prieteni.**

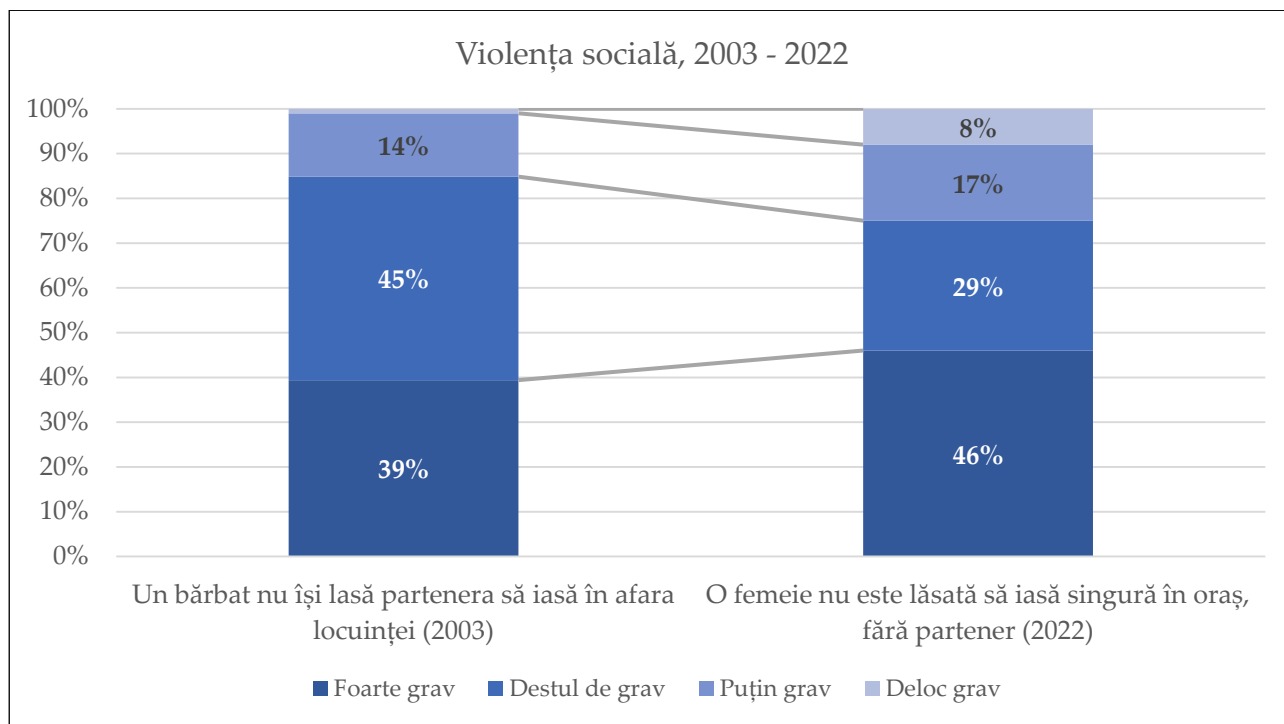

Figura 10. Schimbări în atitudinile față de violență socială împotriva femeilor, 2003 - 2022

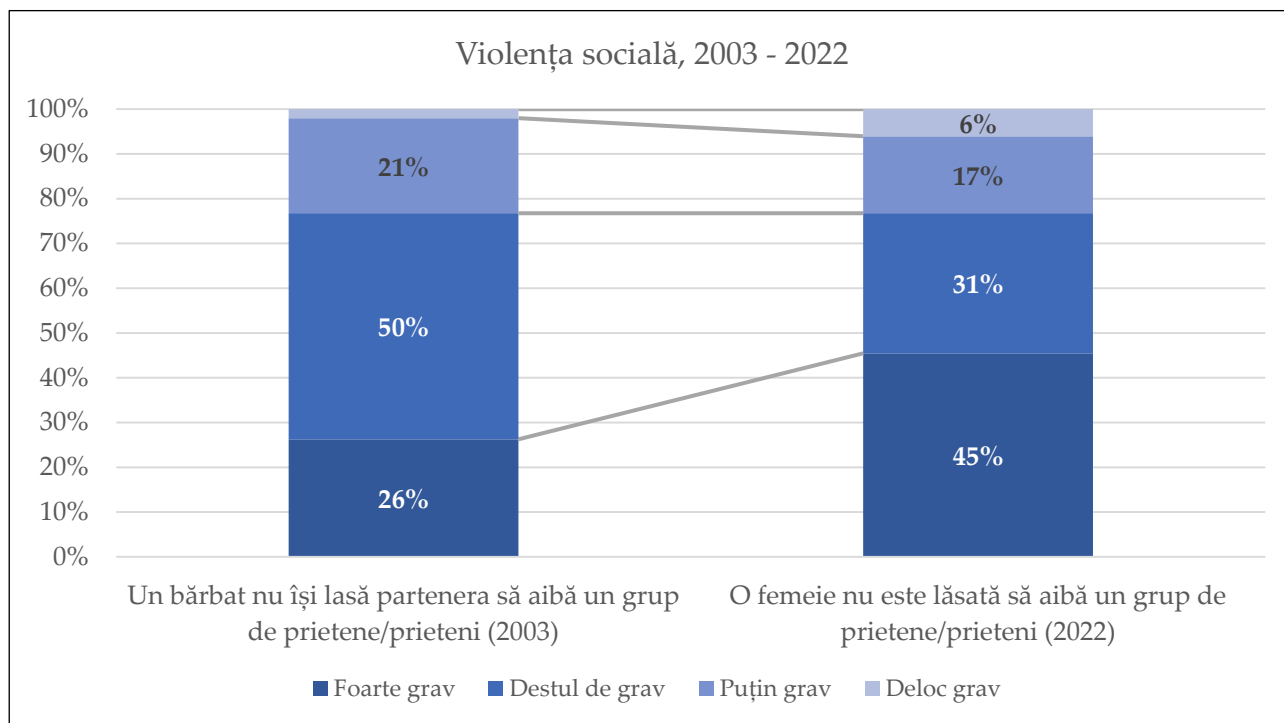

Figura 11. Schimbări în atitudinile față de violență socială împotriva femeilor, 2003 - 2022

Faptul că în 20 de ani se menține constant procentul celor care consideră acceptabil controlul economic, social și psihologic al femeilor poate fi un revelator al factorilor structurali care favorizează violențele împotriva femeilor. Explicațiile nu pot fi simplificatoare și necesită cercetări suplimentare, dar o ipoteză pe care o avansăm este că dominația valorilor patriarhale și a unui contract de gen tradițional (care între altele se bazează pe subordonarea și controlul femeilor) este un element care influențează foarte mult relațiile (violente) de cuplu. Din păcate, în România acest aspect este insuficient studiat și corelat cu analiza violențelor împotriva femeilor.

Percepții despre violențele asupra femeilor comise de partener

Violențele asupra femeilor comise de parteneri sunt cele mai răspândite, deși în legislația și în politicile publice din România acestea sunt mult prea puțin invizibile, din cauza menținerii unei abordări de tip violență domestică/violență familială. Dat fiind că schimbarea acestei abordări (recomandată urgent în raportul GREVIO) necesită în primul rând colectarea de date specifice, am adresat două întrebări despre acte de violență verbală, fizică, sexuală, psihologică, economică, socială și reproductivă făcute împotriva femeilor de partenerii lor.

După cum arată datele din *Figura 12*, toate formele de violență verbală, fizică și sexuală sunt considerate inacceptabile (grave și foarte grave) de o majoritate absolută a respondenților. Cea mai gravă formă de violență este considerată bătaia (98% o consideră gravă și foarte gravă), urmată de amenințări și palmuiri (95%), relațiile sexuale forțate (93%) și jigniri (87%).

Femeile identifică și resping într-o mai mare măsură toate aceste acte (*Figura 13*), diferența cea mai mare fiind în cazul jignirii de către partener, considerată drept foarte gravă de 54% dintre femei, față de 46% bărbați.

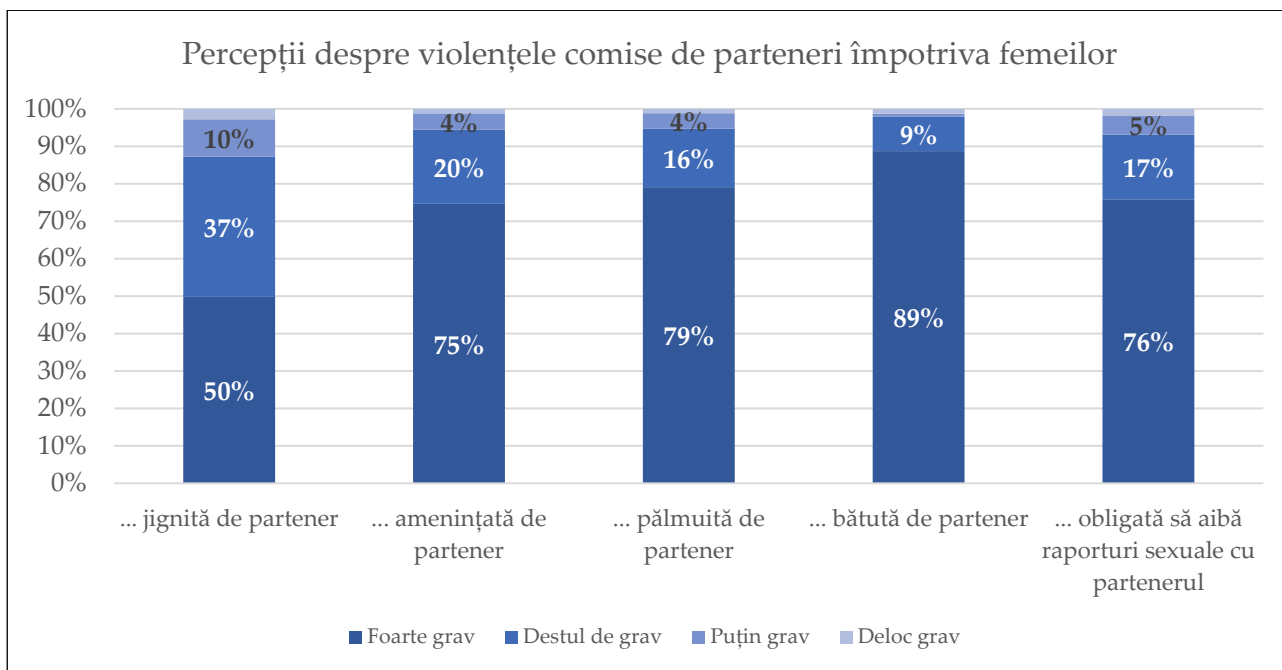

Figura 12. Percepții despre violențele comise de parteneri împotriva femeilor

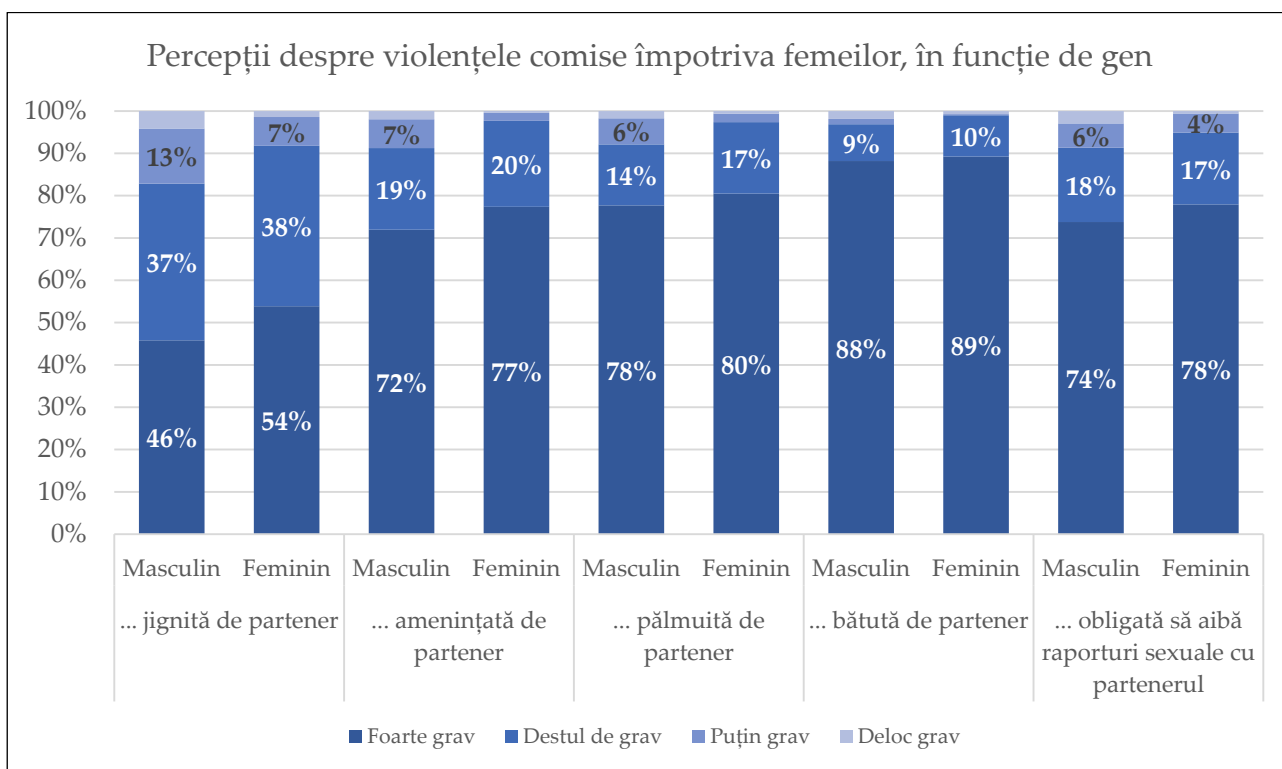

Figura 13. Percepții despre violențele împotriva femeilor, în funcție de gen

Diferențele de percepție asociate cu vârsta respondenților sunt minore. Dintre categoriile de vârstă analizate, persoanele cu vârsta între 60 și 65 de ani sunt ușor mai tolerante față de actele de violență: jignirile sunt considerate grave și foarte grave de 80% (față de 87% per total) în timp ce în cazul amenințărilor decalajul este de 5%, iar în al relațiilor sexuale forțate de 4%.

Raportat la mediul de rezidență, violențele în cuplu sunt privite mai critic de către respondenții din mediul urban și acceptate într-o măsură ușor mai mare de către respondenții din mediul rural. Decalajul între rural și urban variază de la 2% în cazul bătaii, până la 6% în cazul amenințărilor.

Statutul marital este un indicator care influențează felul în care sunt percepute și judecate violențele împotriva femeilor (Figura 14): persoanele necăsătorite sancționează cel mai dur toate tipurile de violență prezentate, în timp ce persoanele divorțate, separate, văduve și cele care trăiesc în concubinaj le acceptă mai ușor. Jignirile sunt mai puțin luate în serios de persoanele care trăiesc în concubinaj (76% față de 91% în cazul persoanelor necăsătorite), în celelalte cazuri decalajul fiind de cca 5%.

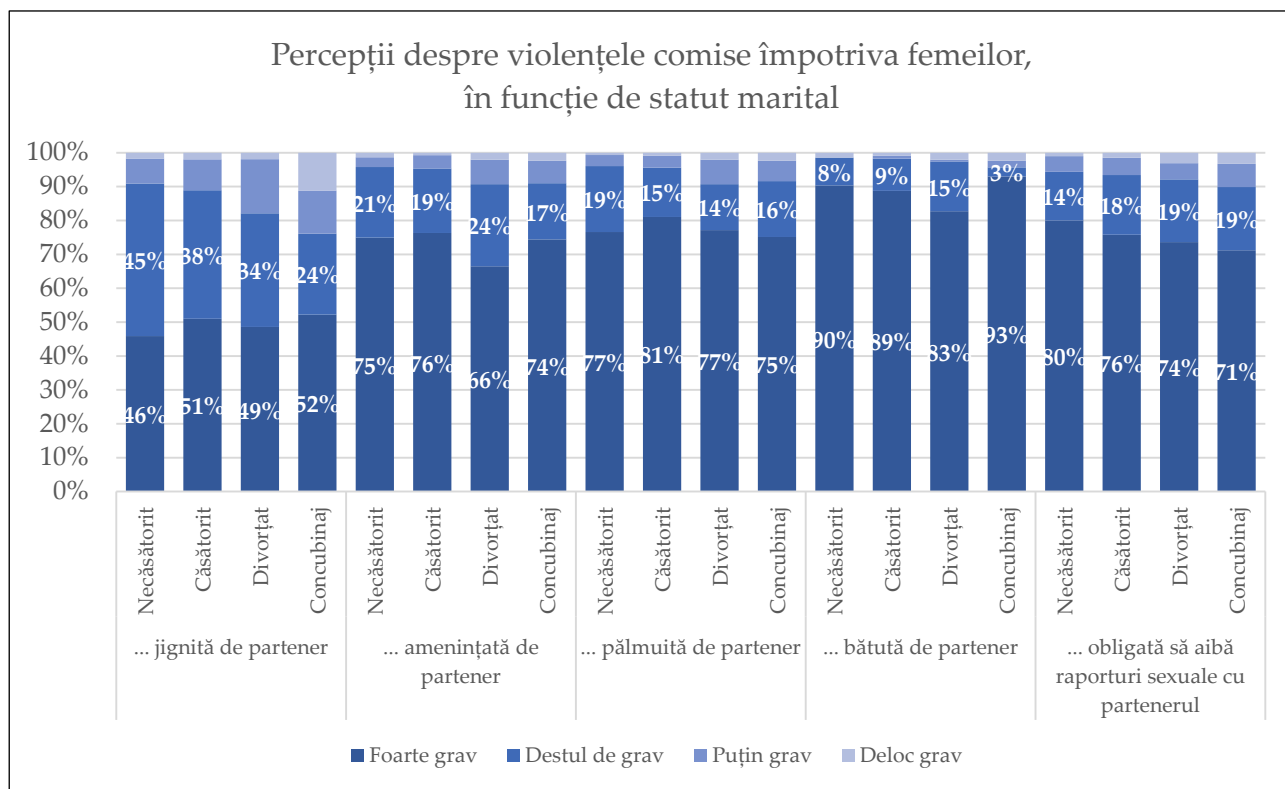

Figura 14. Percepții despre violențele împotriva femeilor, în funcție de statutul marital

Violențele economice, psihologice, sociale și reproductive sunt per ansamblu considerate grave și foarte grave, dar în procente mai mici față de cele verbale, fizice și sexuale (Figura 15). Asta și pentru că, așa cum am arătat la secțiunea despre cunoașterea tipurilor de violență, acestea sunt mai puțin (re)cunoscute de către populație.

Dreptul la muncă al femeilor este clar perceput ca neputând fi restricționat (doar 15% consideră că o astfel de interdicție ar fi puțin sau deloc gravă), în timp ce controlul folosirii banilor, al libertății de deplasare și de relaționare socială sunt mai acceptate: aproximativ un sfert dintre respondenți nu consideră astfel de restricții ca fiind suficient de grave. Acest lucru ar trebui interpretat și prin prisma combinației de politici neoliberale pe piața muncii și acceptarea largă a statutului activ al femeii, pe de o parte, și politici familiale conservatoare și contractul de gen tradițional/patriarhal, care consideră că familia și copiii sunt prima responsabilitate (și împlinire) a femeilor, pe de altă parte. (Băluță 2014; Dohotariu & Băluță 2021).

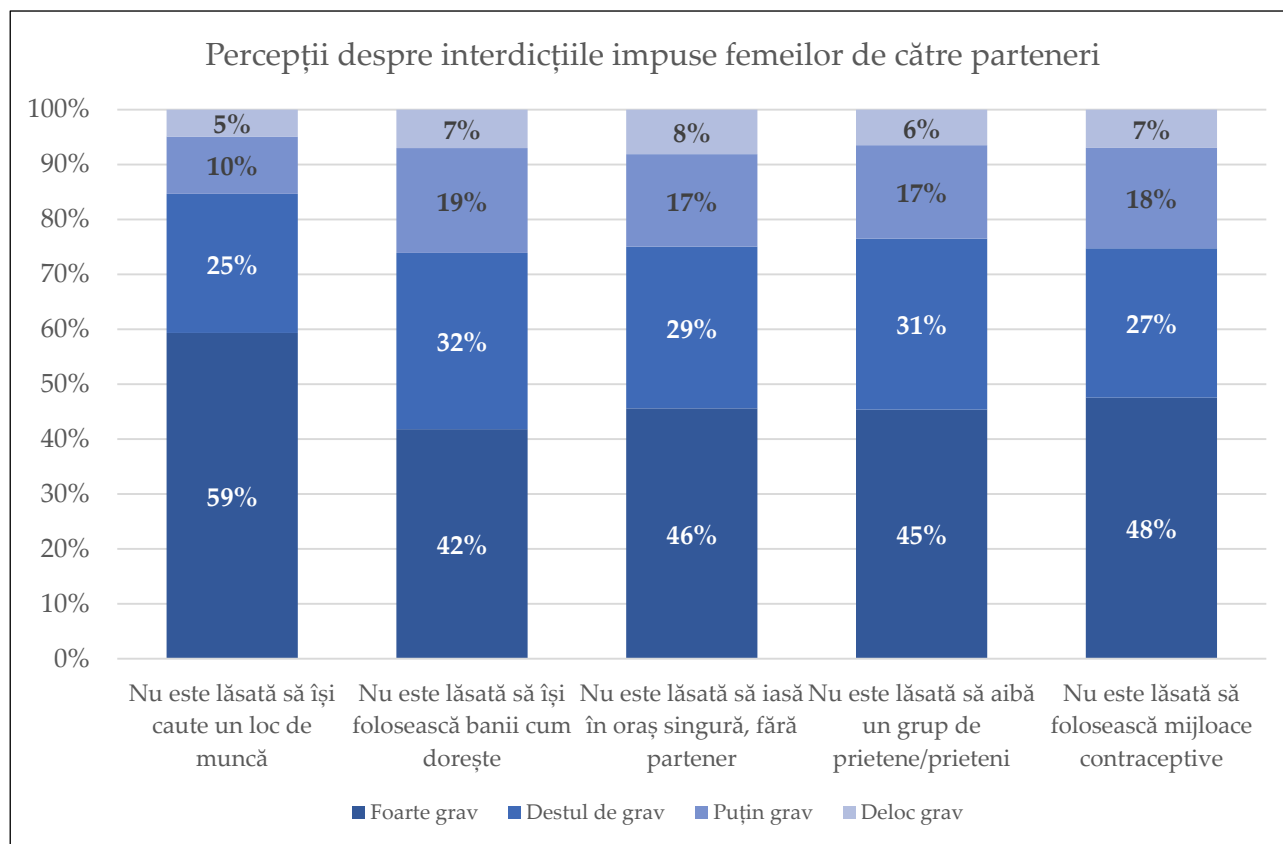

Figura 15. Percepții despre interdicțiile impuse femeilor de către parteneri

Femeile sunt și în acest caz mult mai critice față de toate cele cinci interdicții menționate (Figura 16). Decalajul maxim este de 12% în cazul interzicerii de a-și folosi banii cum doresc, urmat de 10% în cazul interdicției de a-și căuta un loc de muncă, și de aproximativ 6%-7% în cazul celorlalte trei interdicții: de a ieși în oraș singură, de a avea un grup de prieteni/prietene, și de a folosi mijloace contraceptive.

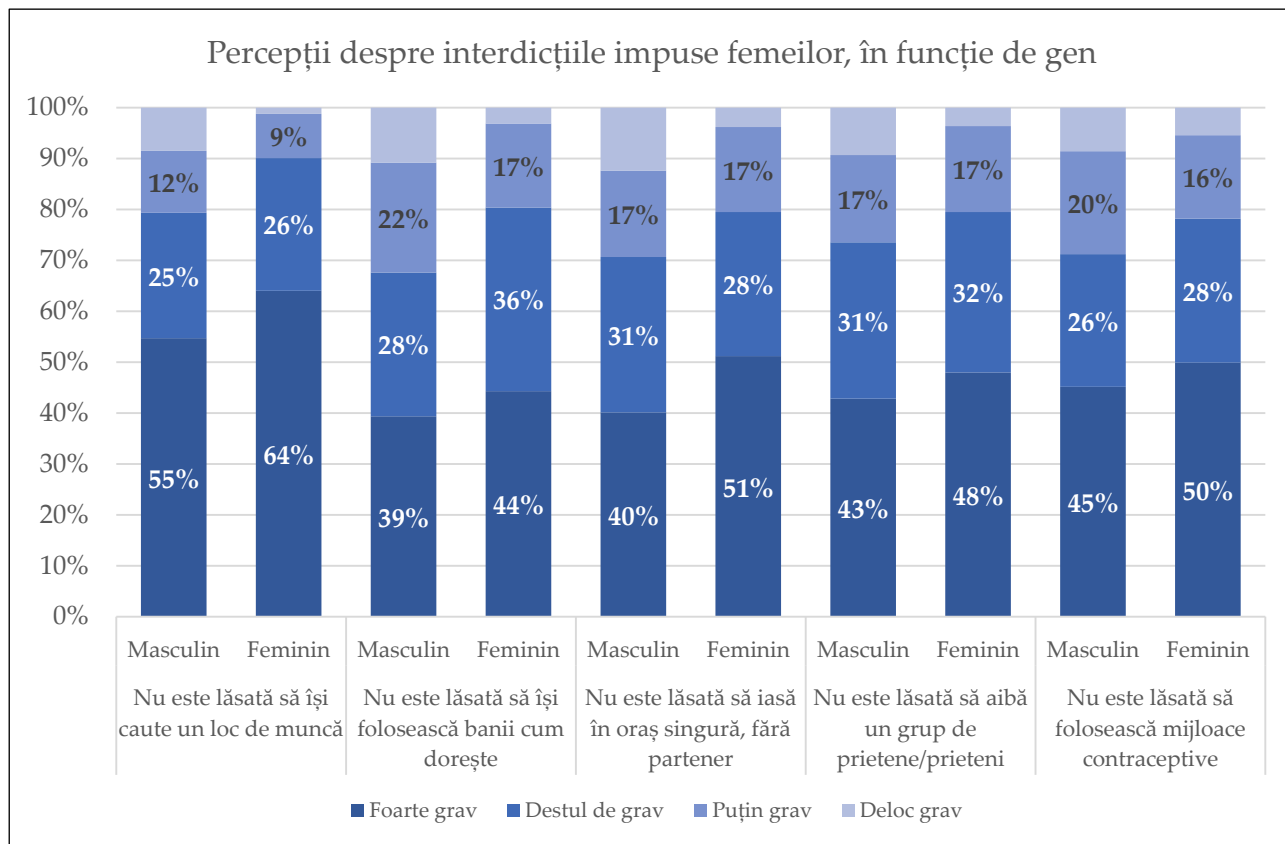

Figura 16. Percepții despre interdicțiile impuse femeilor, în funcție de gen

Educația este un factor și mai evident în configurarea percepțiilor și atitudinilor mai tolerante sau mai puțin tolerante față de aceste cinci situații (Figura 17). Persoanele cu studii superioare condamnă în proporție de 94% limitarea relațiilor sociale ale femeii de către partener, în timp ce acest lucru este respins de doar 65% dintre cei cu studii elementare. Tot un decalaj de 29% între cele două categorii se înregistrează și în legătură cu bărbații care le interzic partenerelor să iasă în oraș neînsoțite. Decalajul între cei cu studii superioare și cei cu studii elementare care condamnă interzicerea folosirii mijloacelor contraceptive este de 25%.

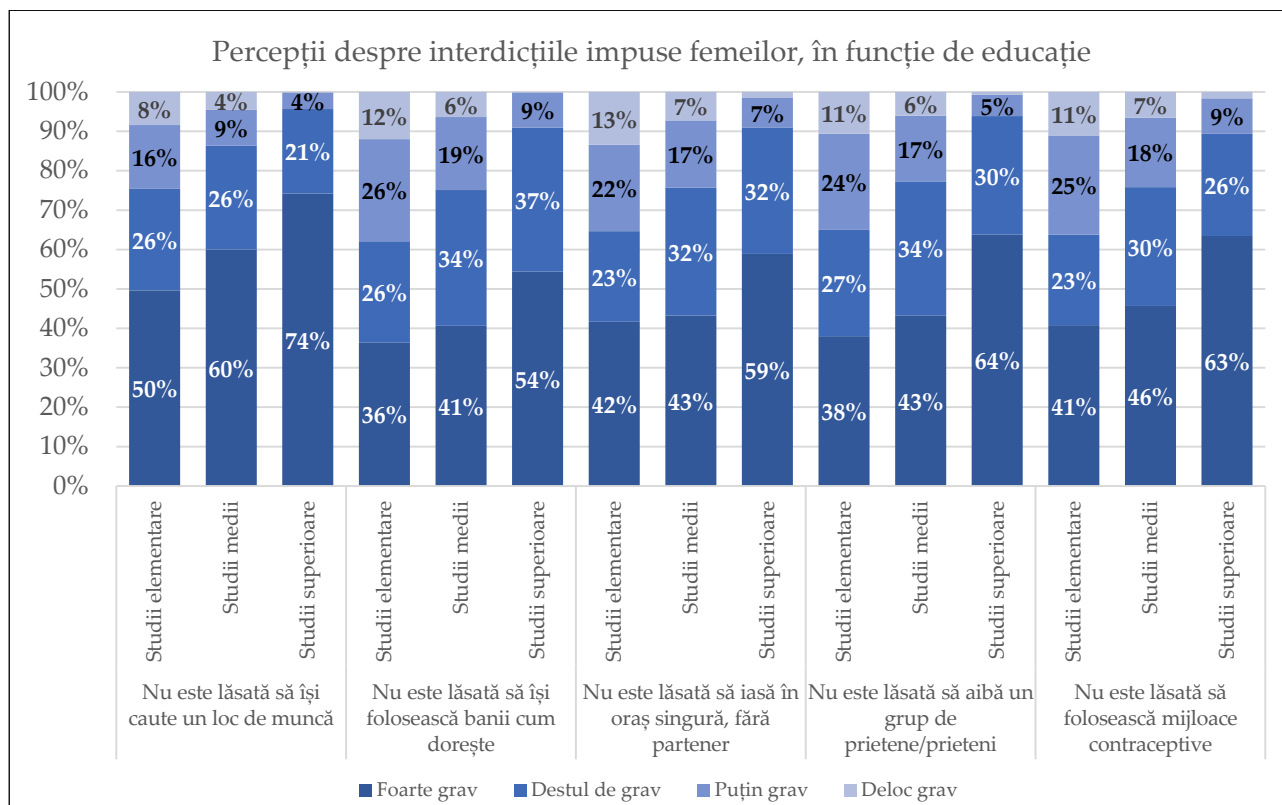

Figura 17. Percepții despre interdicțiile impuse femeilor, în funcție de educație

Chestionarul aplicat în această cercetare a inclus și un pachet de itemi prin care am măsurat acordul sau dezacordul cu o serie de cinci afirmații ce indică valori patriarhale:

1. Bărbatul este capul familiei.
2. Femeile au nevoie de protecția unui bărbat.
3. Femeile ar trebui să își asculte partenerul/soțul (să i se supună).
4. Este mai bine să rămâi într-o căsătorie nereușită decât să nu te căsătorești deloc.
5. Pentru binele copiilor, este de preferat să rămâi într-o relație violentă.

Pornind de la aceste întrebări, am calculat un scor de acceptare a valorilor patriarhale, scor care arată cu câte din cele cinci afirmații a fost de acord respondentul. Astfel, scorul poate lua valori de la 0 (respondentul nu este de acord cu nici una dintre cele cinci afirmații) până la 4 (respondentul este de acord cu cel puțin patru din cele cinci afirmații). Cu cât scorul este mai mare, cu atât acceptarea valorilor patriarhale de către respondent este mai mare. Am reprezentat grafic distribuția răspunsurilor pentru două grupuri diametral opuse (cei care nu au fost de acord cu nici una dintre cele cinci afirmații, versus cei care au fost de acord cu cel puțin patru din cele cinci afirmații), deoarece acestea prezintă cele mai mari diferențe cu privire la modul în care percep interdicțiile impuse femeilor (Figura 18).

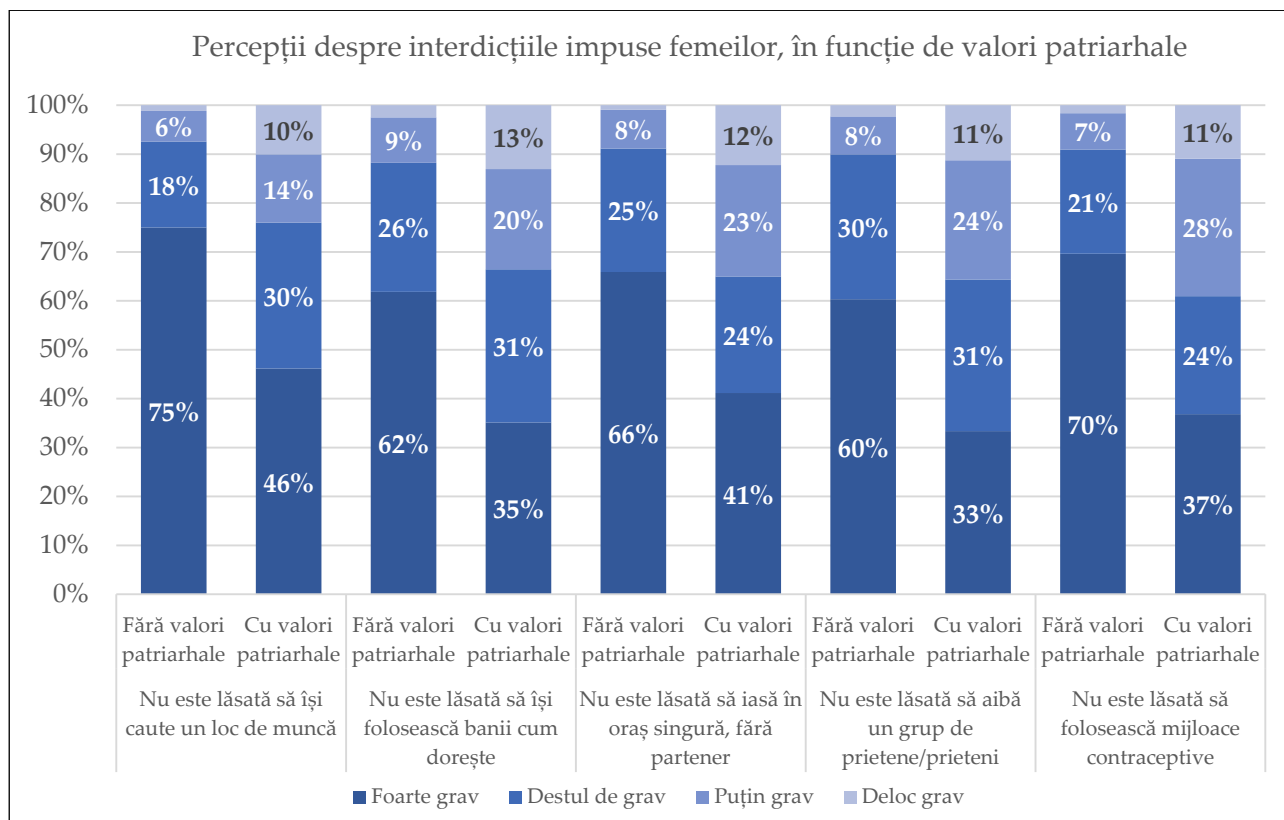

Figura 18. Percepții despre interdicțiile impuse femeilor, în funcție de valori patriarhale

Persoanele care împărtășesc în cea mai mare măsură o viziune patriarhală și conservatoare în privința rolurilor de gen sunt și cele mai puțin sensibile la formele de violență enunțate. La violența economică decalajul este de 26% (interzicerea de a munci) și 22% (folosirea banilor). Izolarea și limitarea relațiilor sociale este acceptată cu 26% mai mult decât de către persoanele care nu sunt de acord cu valorile și rolurile de gen patriarhale. Decalajul cel mai mare este în privința folosirii contraceptivelor: 30%. **Reformulat, proporția celor care consideră că diversele interdicții impuse femeilor sunt doar puțin sau chiar deloc grave este de trei până la patru ori mai mare în rândul celor care acceptă toate valorile patriarhale decât în rândul celor care le resping pe toate.**

Percepții față de agresiuni sexuale și viol

Agresiunile sexuale și violurile reprezintă unele din experiențele cele mai traumatice prin care trec fetele și femeile. Așa cum am subliniat și în studiul introductiv, astfel de cazuri se izbesc foarte des de stereotipuri care minimizează gravitatea faptei, blamează victima și influențează atât reacția poliției, cât și administrarea cazului de către justiție și decizia judecătorilor.

Am reformulat șase dintre aceste stereotipuri în variantele de răspuns, pentru a măsura percepțiile populației. Rezultatele sunt prezentate în *Figura 19*. Procentele mari ale celor care consideră că astfel de cazuri sunt grave sau foarte grave arată că, la nivel de percepții, respondenții nu sunt foarte influențați de stereotipuri în judecarea celor șase situații reținute. Mai mult, faptul că răspunsul „foarte grav” are ponderea cea mai mare pentru toate cele șase situații analizate arată o poziție de respingere fermă.

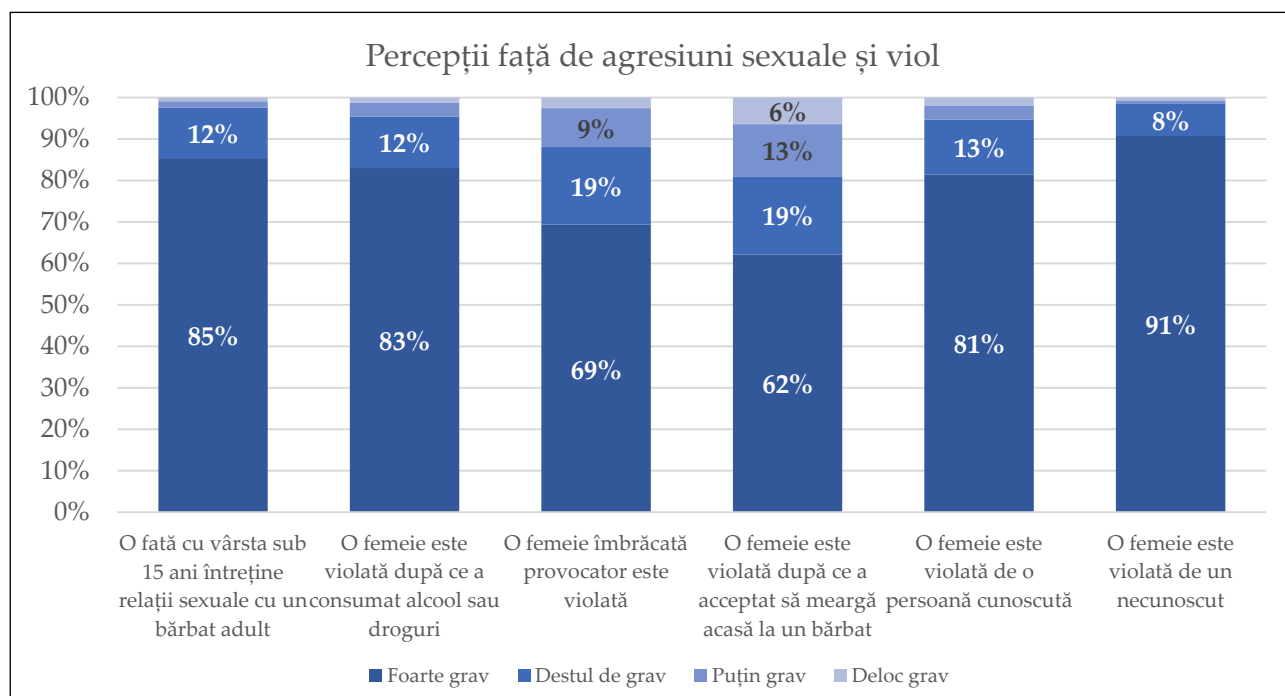

Figura 19. Percepții despre agresiuni sexuale și viol

Dacă e să comparăm cele șase variante de răspuns oferite, observăm că cea mai gravă situație este considerată aceea în care o femeie este violată de un necunoscut (91% foarte grav + 8 % grav), urmată de situația unei minore care întreține relații sexuale cu un adult (85% foarte grav + 12% grav). Am ales să ne referim la relații sexuale cu o fată sub 15 ani, tocmai pentru a măsura stereotipul legat de consimțământ. Deși 97% dintre respondenți consideră relațiile sexuale dintre o minoră și un adult inacceptabile, faptul că situația este considerată de mai puține persoane drept foarte gravă în comparație cu situația discutată anterior arată că ideea imposibilității de a vorbi de consimțământ la o persoană minoră (deci este vorba de viol, nu de act sexual) nu este suficient de cunoscută și/sau acceptată. **Respondenții nu par a înțelege că de fapt prima variantă înseamnă că o fată cu vârsta sub 15 ani este violată de un bărbat adult.** Tot definiția consimțământului se află și în

spatele variantei a patra (un bărbat violează o femeie care a acceptat să meargă la el acasă), care înregistrează procentele cele mai mici de respingere: doar 62% consideră această situație foarte gravă, 6% nu o consideră gravă deloc iar 13% o consideră puțin gravă. Cealaltă variantă care este considerată mai puțin gravă este legată de un stereotip foarte puternic: o femeie îmbrăcată provocator „cere” sau „merită” să fie violată. Astfel, doar 69% dintre respondenți consideră violul în acest caz foarte grav, iar 11% nu văd în asta o problemă. În fine, faptul că violul de către un necunoscut este considerat mai grav decât violul de către cineva cunoscut trimite din nou la ideea de consimțământ, la stereotipul că „poate a vrut și ea”.

Reluăm și aici analiza din secțiunea anterioară, în care raportăm diferențele de percepție a agresiunilor sexuale și violului dintre cei care resping valorile patriarhale și cei care le îmbrățișează (Figura 20).

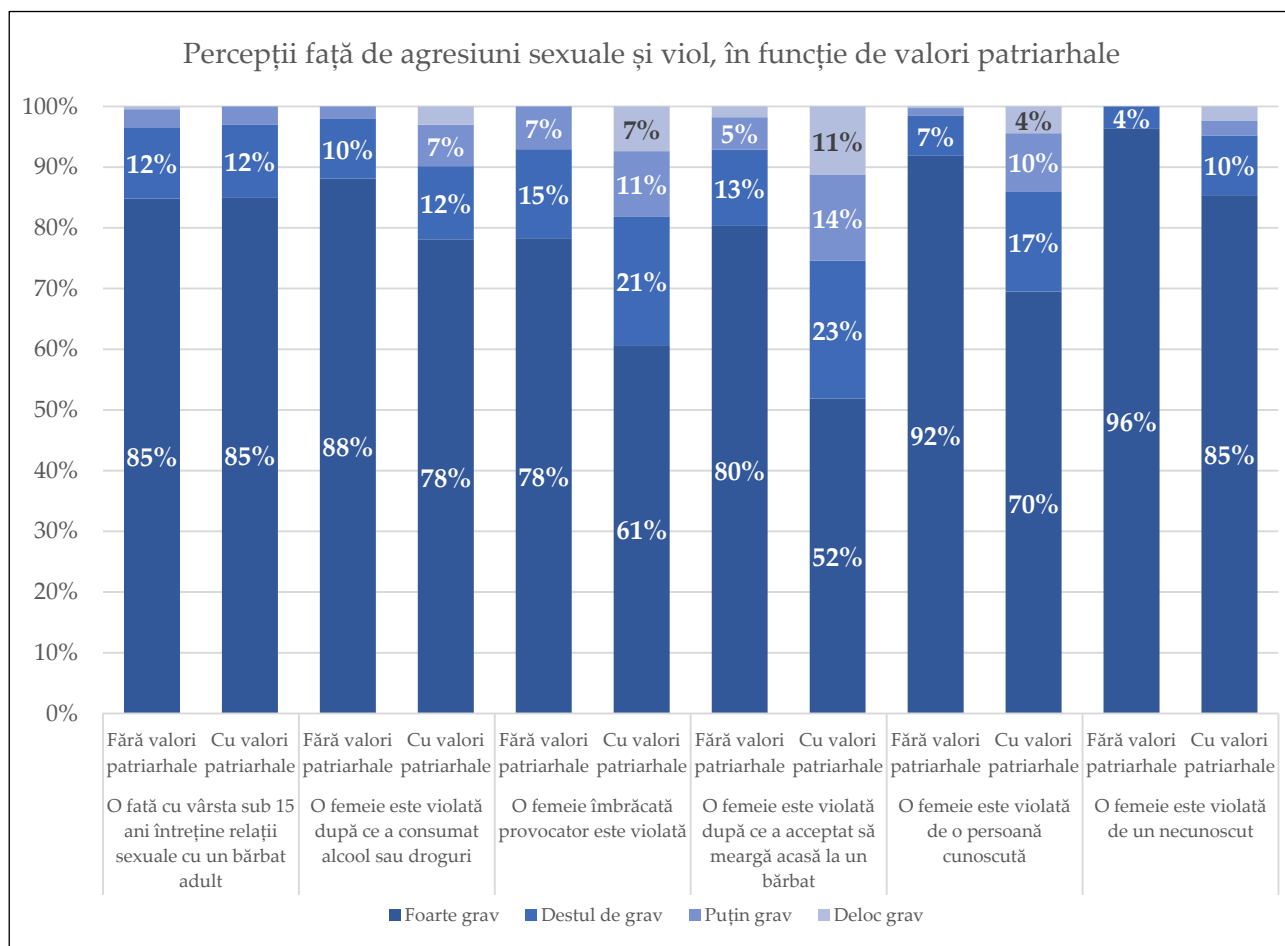

Figura 20. Percepții despre agresiuni sexuale și viol, în funcție de valori patriarhale

Cu cât respondenții au valori mai patriarhale, cu atât toleranța față de viol crește. Cei care resping toate cele cinci valori patriarhale (fără valori patriarhale) condamnă cel mai hotărât violul, indiferent de „situație” – de fapt de stereotipurile folosite pentru a minimiza fapta și a acuza femeia.

În schimb, respondenții care au fost acord cu 4-5 din aceste afirmații (cu valori patriarhale) sunt semnificativ mai îngăduitori față de tipurile de agresiuni sexuale și viol menționate, cu excepția relațiilor sexuale dintre o minoră și un adult: 14% dintre ei consideră că nu este prea grav dacă femeia este violată de o persoană cunoscută, iar 18% dintre aceștia consideră că, dacă femeia violată era îmbrăcată provocator, atunci violul nu mai este așa de grav. Decalajul cel mai mare (o diferență de 18%) este legat de situația în care o femeie care acceptă să meargă acasă la un bărbat este violată. **Practic, un sfert dintre cei care au acceptat setul complet de valori patriarhale consideră că în acest caz violul e puțin sau deloc grav (deci femeia „a vrut-o”, ca să folosim un stereotip foarte răspândit).**

Mediul de rezidență este asociat, și în acest caz, cu diferențe semnificative în toleranța față de viol (care este o formă de violență extrem de gravă): decalajul cel mai mare (6%) este observat în cazul violului femeilor care sunt îmbrăcate „provocator”, urmat de situația în care o femeie este violată după ce a acceptat să meargă acasă la un bărbat (decalaj de 5%).

Nivelul de educație contează în atitudinile și opiniile față de viol (*Figura 21*): cei cu studii superioare consideră grave și foarte grave toate cele șase situații analizate (procentele merg de la 95% la 100%), în timp ce persoanele cu educație elementară sunt mai influențate de stereotipuri și devin mai tolerante față de viol. În cazul în care o femeie este violată după ce acceptă să meargă la un bărbat acasă, **27% dintre acestea (deci peste un sfert)** consideră că violul este puțin sau deloc grav, deci ... justificat. De asemenea, și stereotipul „provocării” prin felul de a se îmbrăca este mai prezent în rândul respondenților cu studii elementare, decalajul față de cei cu studii superioare fiind în acest caz de 13%.

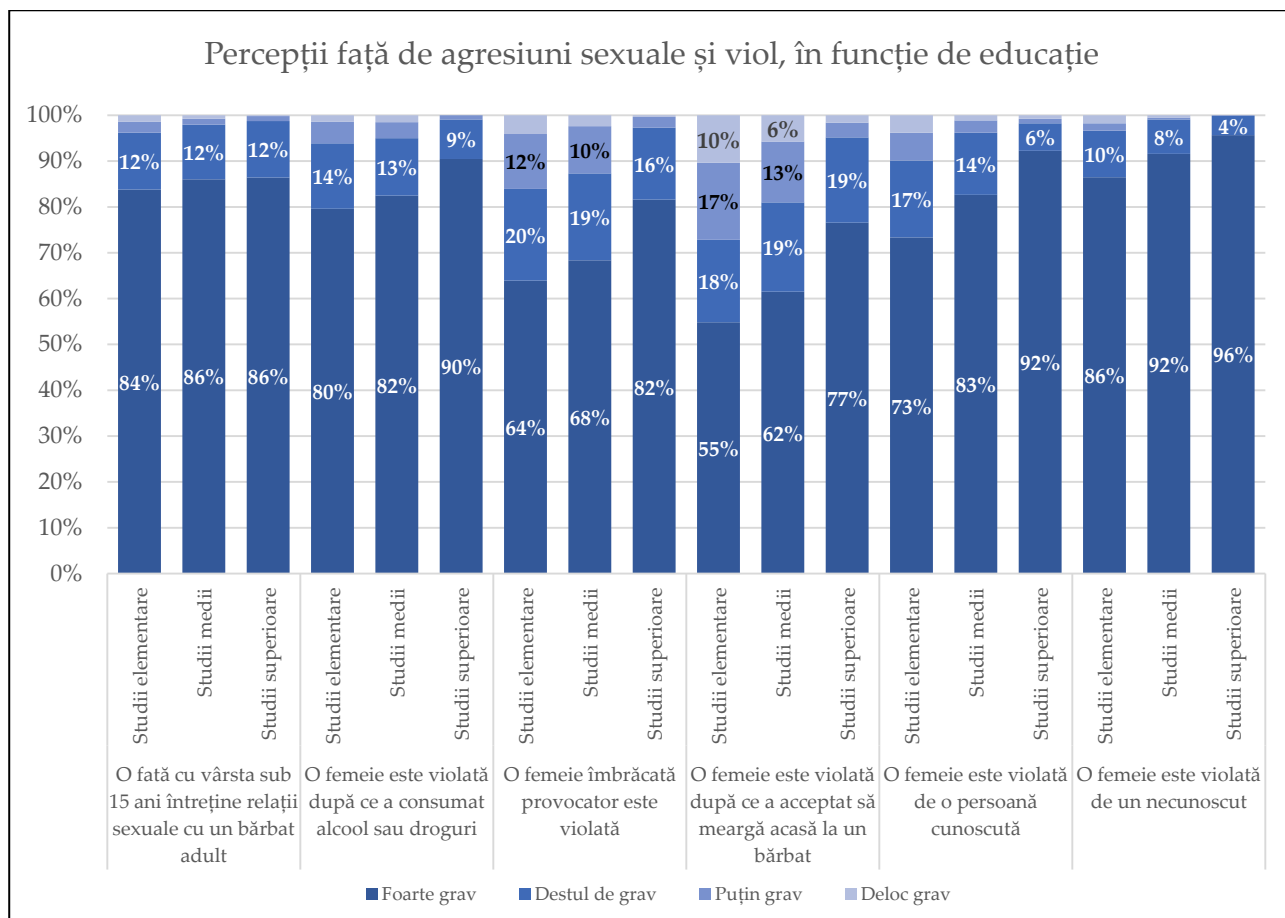

Figura 21. Percepții despre agresiuni sexuale și viol, în funcție de educație

Percepții față de hărțuire

Cea de-a patra din această serie de întrebări menite să măsoare percepțiile și atitudinile față de diverse tipuri de violență s-a oprit asupra hărțuirii stradale, hărțuirii la locul de muncă și hărțuirii sexuale în școli și universități.

Toate situațiile de hărțuire prezentate sunt considerate într-o proporție foarte mare de respondenți ca fiind foarte grave și grave (*Figura 22*). Situația care este identificată ca fiind mai puțin problematică este cea în care un profesor le spune studenților glume cu tentă sexuală în sala de curs: doar 59% o consideră foarte gravă, iar 12% dintre respondenți cred că e puțin sau deloc gravă – deci acceptabilă. Dintre toate exemplele

prezentate respondenților, „glumițele” par să fie cele mai acceptate forme de violență împotriva fetelor și a femeilor. E foarte probabil că respondenții nu asociază în niciun fel o glumiță sexistă sau sexuală cu un act violent: sexismul instituționalizat și sexismul interiorizat sunt două bariere puternice, care nu pot fi înlăturate fără conștientizare și educație.

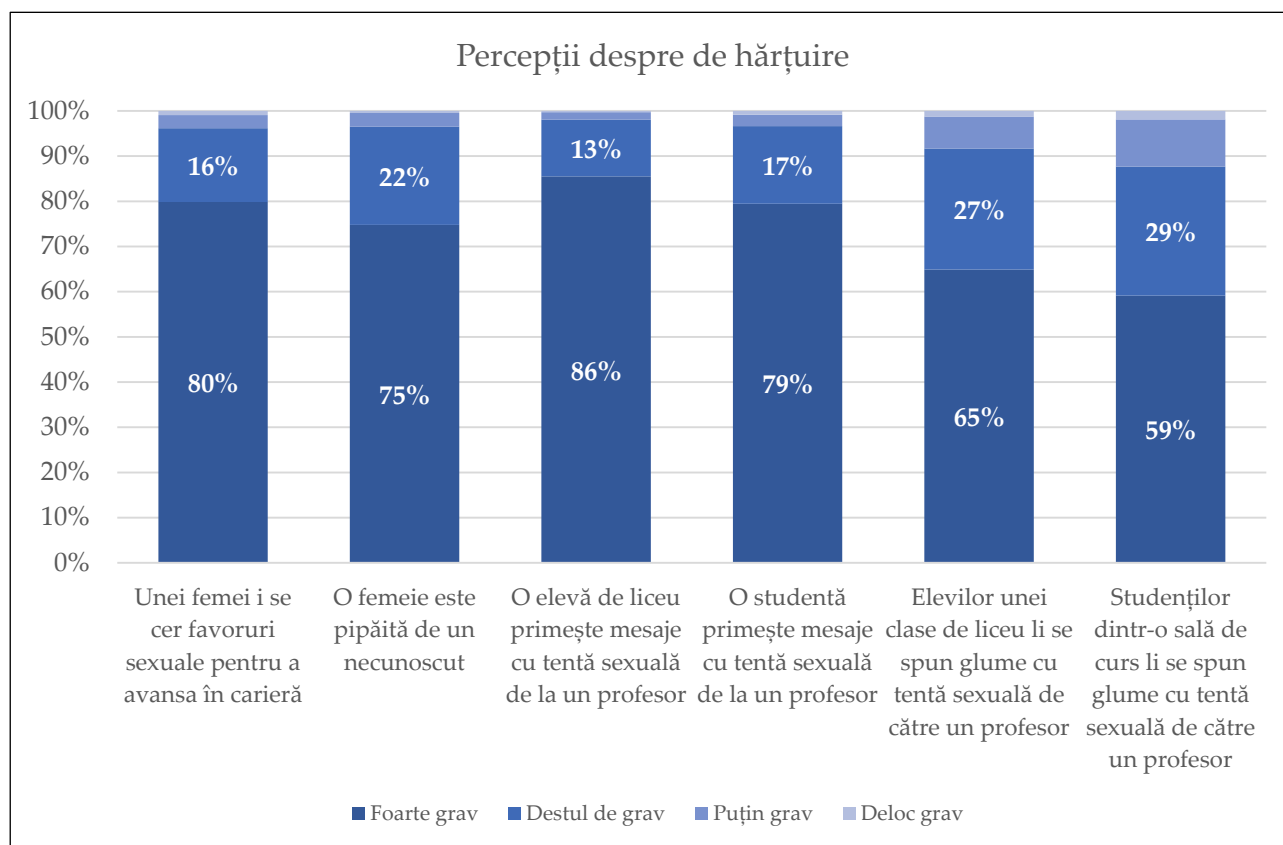

Figura 22. Percepții despre hărțuire

Cauzele violenței împotriva femeilor

Subiecții anchetei noastre au fost rugați să indice și care cred că sunt cele mai frecvente două cauze ale violenței împotriva femeilor. Întrebarea a fost deschisă și am recodificat răspunsurile primite în categoriile prezentate în *Figura 23*.

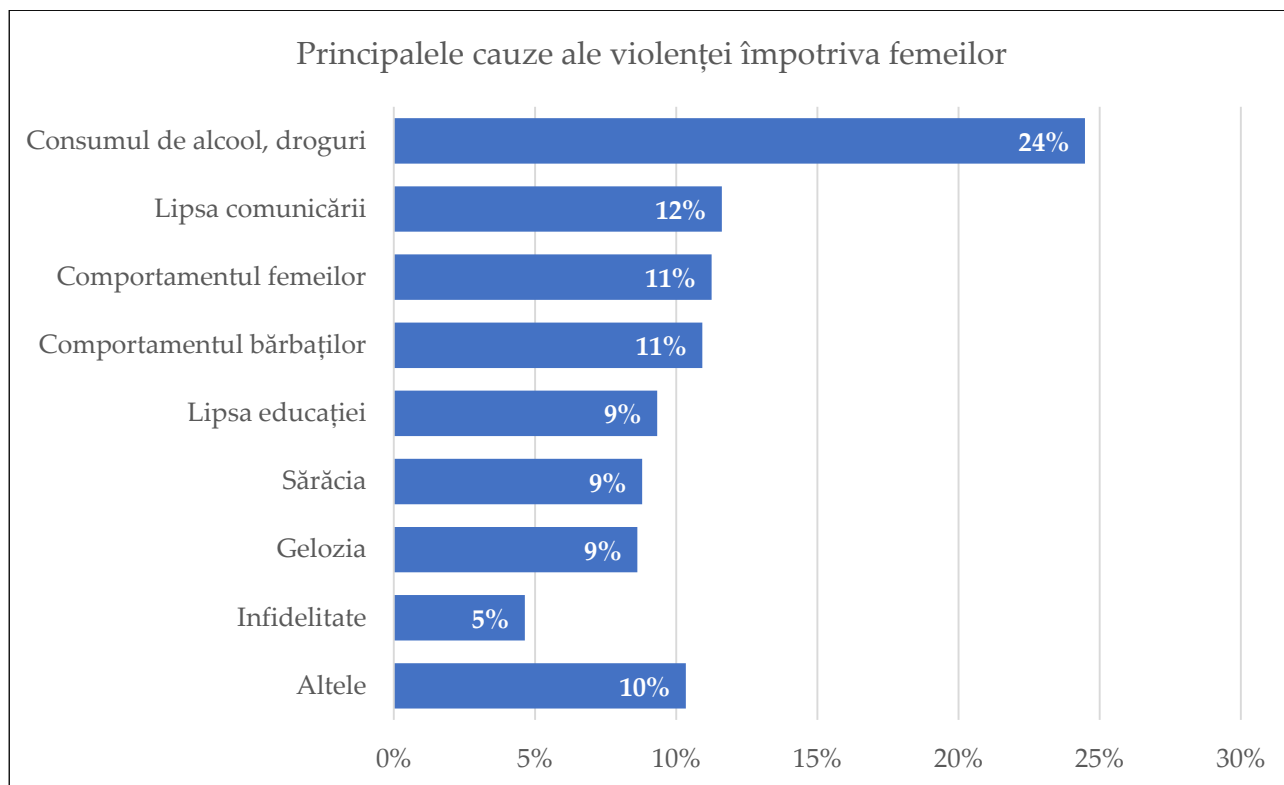

Figura 23. Principalele cauze ale violenței împotriva femeilor

Un sfert din răspunsurile primite indică drept principala cauză a violenței împotriva femeilor consumul de alcool și de droguri. Pe al doilea loc se află, la egalitate, cauze care pot fi grupate în trei categorii: lipsa comunicării, comportamentul femeilor și comportamentul bărbaților, toate prezente în 11%-12% dintre răspunsuri. O a treia categorie de cauze include lipsa educației (9%), sărăcia (9%) și gelozia (9%). Pe ultimul loc printre cauzele menționate se numără infidelitatea, menționată în 5% din răspunsuri. Alte cauze au mai fost menționate în 10% din cazuri, dar niciuna dintre ele nu a fost menționată în peste 5% din cazuri.

Frecvența violenței împotriva femeilor în România

Am rugat participanții la anchetă să ne spună și cât de răspândite cred că sunt în România diverse tipuri de violență împotriva femeilor. Între 87% și 96% dintre respondenți

consideră că violența verbală, violența psihologică, violența fizică moderată și hărțuirea sexuală sunt destul de răspândite sau foarte răspândite în România (Figura 24). Procente ușor mai mici, între 72% și 81%, consideră că violența fizică în formă gravă, violul și raporturile sexuale fără consimțământ în cuplu sunt destul de răspândite sau foarte răspândite în România.

După cum era de așteptat, femeile au percepții diferite față de bărbați cu privire la răspândirea celor mai grave forme de violență: violența fizică în forme grave este percepută ca răspândită de doar 71% dintre bărbați, dar de 84% dintre femei. Violurile sunt percepute ca răspândite de 75% dintre bărbați, dar de 87% dintre femei. O diferență similară, de 13%, este observată și în cazul raporturilor sexuale fără consimțământ în cuplu: 65% dintre bărbați le consideră ca răspândite, comparativ cu 78% dintre femei.

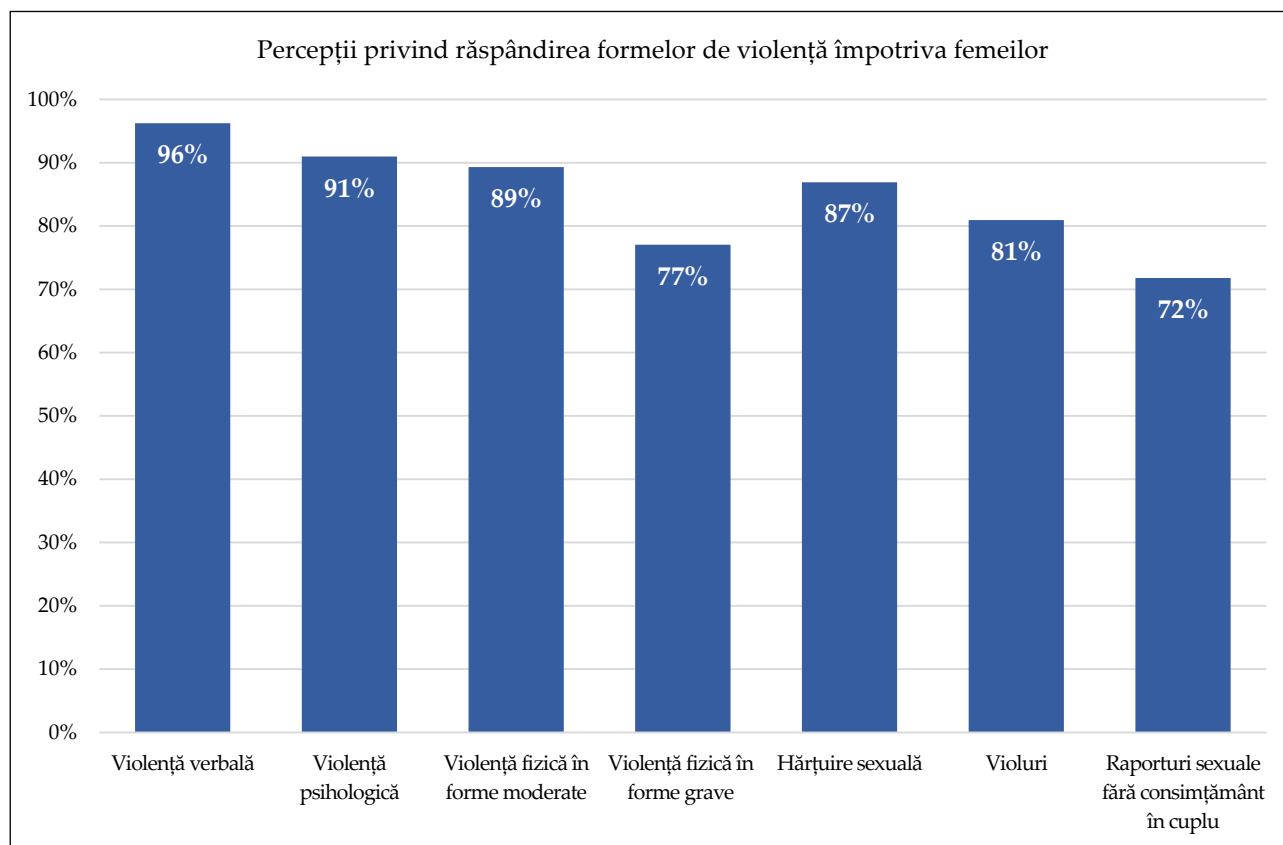

Figura 24. Răspândirea formelor de violență împotriva femeilor în România

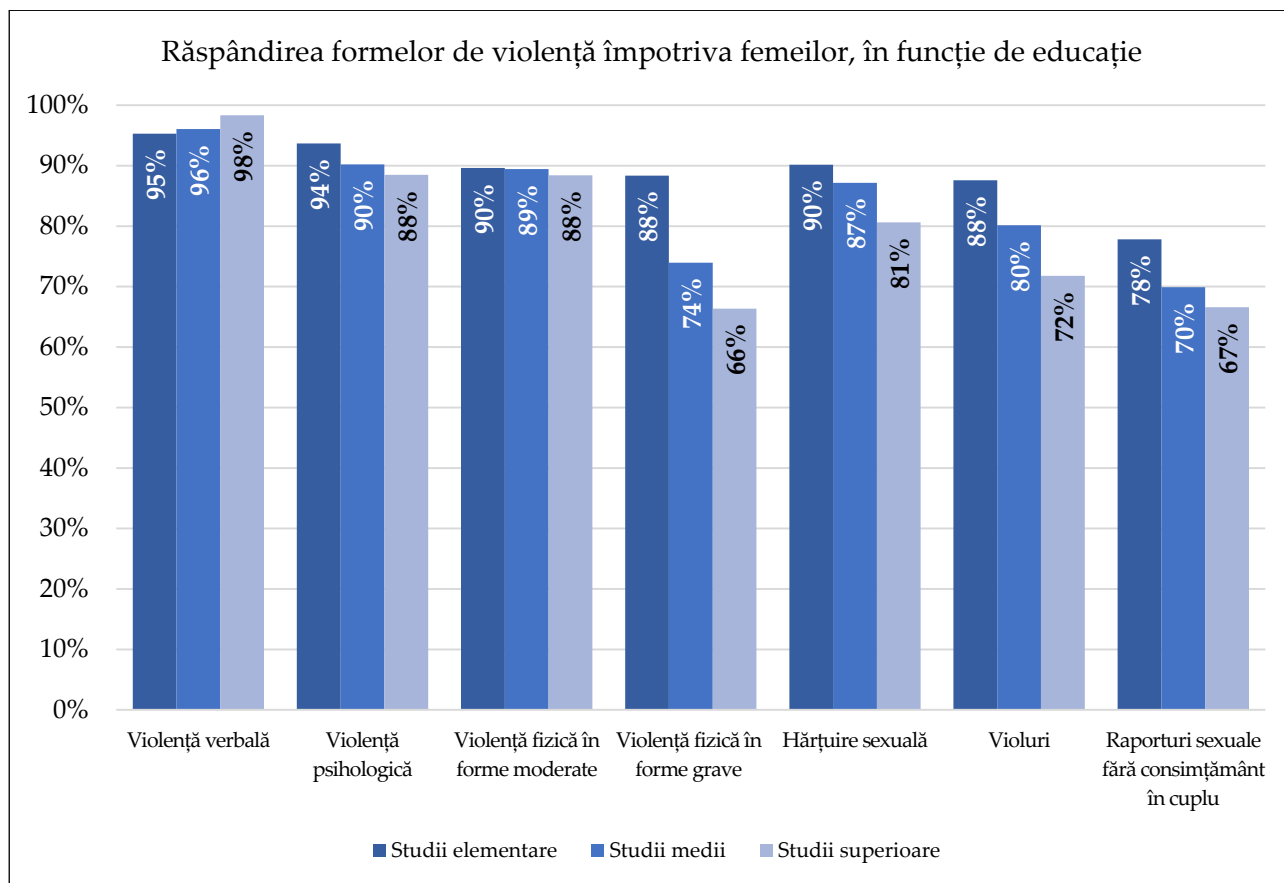

Figura 25. Răspândirea formelor de violență împotriva femeilor, în funcție de educație

Percepțiile privind răspândirea acestor forme de violență sunt influențate semnificativ și de educația respondentului (*Figura 25*). Formele cele mai grave de violență sunt percepute în măsură semnificativ mai mică de către cei cu educație superioară ca fiind răspândite în România, diferențele mergând de la 10% în cazul hărțuirii sexuale și până la 22% în cazul violenței fizice în forme grave. Din datele pe care le avem la dispoziție nu putem deduce exact cauzele acestor diferențe de percepție, dar putem presupune că ele pot proveni din experiențe de viață diferite (deși cercetările ne arată că există violuri, hărțuire sexuală și violență fizică și în rândul persoanelor educate, acestea nu sunt comportamente ce caracterizează doar persoanele mai puțin educate), din modele de consum mass media diferite (am văzut mai devreme că cei cu educație superioară au un consum media mai echilibrat, nu centrat în principal pe TV). O altă explicație poate fi legată și de tipul de valori privind egalitatea de gen pe care le împărtășesc (sau nu) respondenții: valorile și rolurile de

gen patriarhale și tradiționale sunt factori care contribuie la normalizarea sau minimizarea agresiunilor și violențelor împotriva femeilor.

Valori patriarhale

Chestionarul a inclus și un modul cu întrebări prin care am încercat să măsurăm gradul de acceptare sau respingere a unor valori patriarhale, care definesc roluri destul de rigide pentru femei și bărbați. Pachetul de întrebări a inclus cinci astfel de valori: (1) bărbatul este capul familiei – 62% dintre respondenți sunt de acord, (2) femeile au nevoie de protecția unui bărbat – 81% sunt de acord cu această afirmație, (3) femeile ar trebui să își asculte partenerul/soțul, să i se supună – 42% sunt de acord, (4) este mai bine să rămâi într-o căsătorie nereușită decât să nu te căsătorești deloc – 19% sunt de acord, (5) pentru binele copiilor este bine să rămâi într-o relație violentă – 6% sunt de acord.

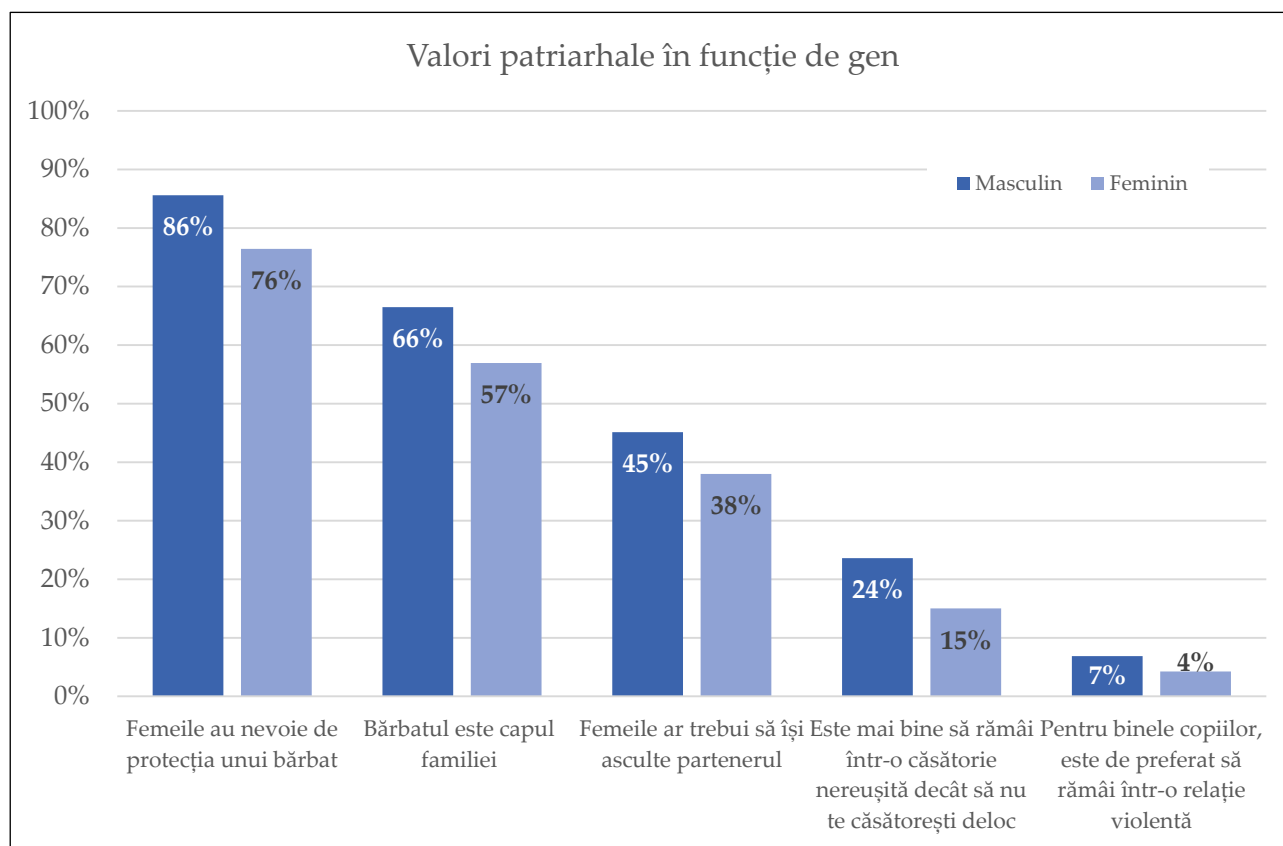

Figura 26. Valori patriarhale, în funcție de gen

După cum era de așteptat, femeile acceptă într-o măsură mai mică astfel de valori patriarhale (Figura 26). Cu excepția ultimei valori, care este cvasi-unanim respinsă de toată lumea, pentru celelalte patru valori procentul de femei care sunt de acord cu ele este mai mic cu 7% - 10% decât procentul corespunzător în rândul bărbaților.

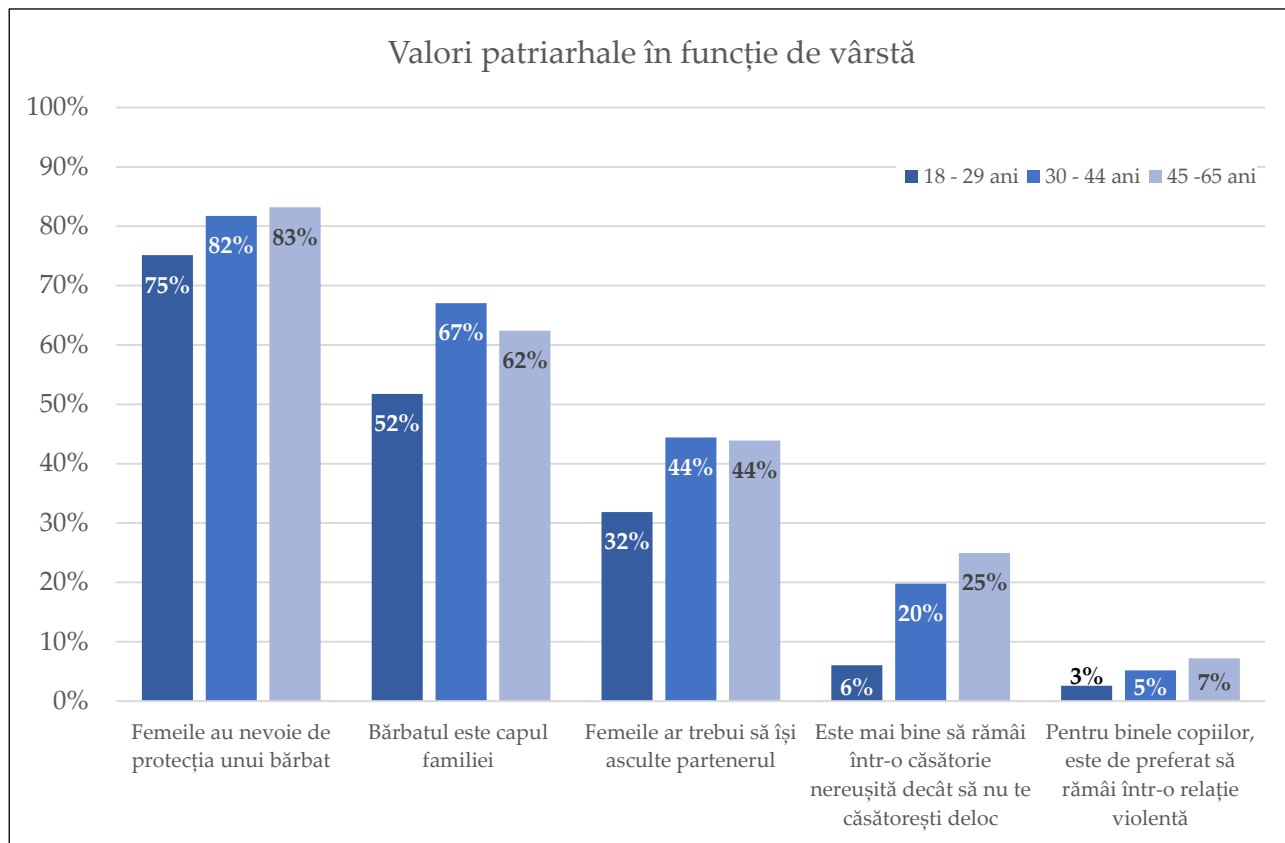

Figura 27. Valori patriarhale, în funcție de vârstă

Vârsta are, de asemenea, un efect semnificativ și în sensul așteptat: valorile patriarhale sunt acceptate în măsură semnificativ mai redusă de către respondenții mai tineri de 30 de ani, cu diferențe care variază, prin comparație cu cei de 45 de ani și peste, de la 8% și până la 19% (Figura 27).

Un efect similar se observă și în cazul relației cu nivelul de educație (Figura 28). Dacă 90% dintre cei cu studii elementare sunt de acord cu afirmația că femeile au nevoie de protecția unui bărbat, procentul corespunzător scade la doar 66% în rândul celor cu studii superioare. Diferențe similare se înregistrează și pentru celelalte două afirmații legate de

rolul femeii și al bărbatului: bărbatul este capul familiei (o reducere de 21% este asociată cu nivelul de educație) și femeile ar trebui să își asculte partenerul (o reducere de 28% este asociată cu nivelul de educație). Educația este, în mod clar, unul dintre principalii factori care duc la acceptarea valorilor patriarhale în măsură mai redusă.

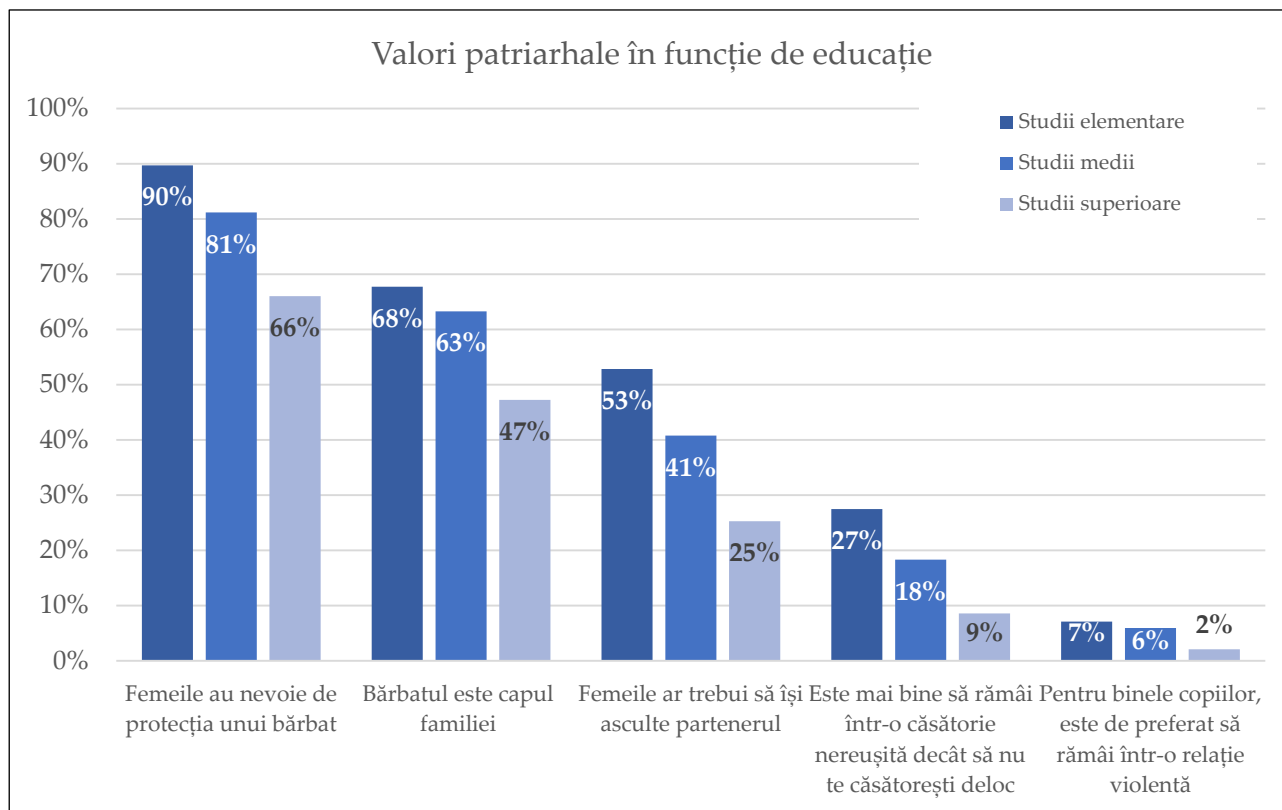

Figura 28. Valori patriarhale, în funcție de educație

Cunoașterea cadrului legal

Modulul în care ne-am propus să vedem în ce măsură este cunoscut cadrul legal și care sunt percepțiile și atitudinile față de autorități/instituții a început cu o întrebare prin care am vrut să vedem în cine au încredere oamenii că ar trebui să rezolve cazurile de violență. Am ales să formulăm întrebarea fără a folosi expresia „în cine aveți încredere”, pentru că am fi orientat răspunsul mai mult pe dimensiunea subiectivă. Am încercat să măsurăm comportamentul potențial, rugând respondenții să ne spună la cine cred ei că ar

trebui să apeleze în primul rând o femeie care ar fi victima violenței din partea partenerului (*Figura 29*).

În Ancheta despre violența domestică din 2003, întrebarea a fost formulată diferit: „După părerea dumneavoastră, cine ar trebui să intervină dacă cineva își bate partenera/partenerul, soția/soțul?”. Barometrul de gen din 2018 a folosit aceeași întrebare. Atât în 2003, cât și în 2018, respondenții puteau să aleagă două variante de răspuns, în timp ce în chestionarul nostru a trebuit să opteze pentru una singură. Variantele de răspuns și modul de aplicare diferite nu ne permit prezentarea alăturată a rezultatelor. Comparații punctuale ne permit să ne facem o imagine, chiar și schematică, cu privire la modul în care opiniile românilor pe această temă s-au modificat în ultimii aproape 20 de ani.

Principala schimbare față de 2003 este nu numai faptul că poliția ocupă în prezent primul loc, dar mai mult, procentul celor care cred că trebuie chemată poliția în cazul agresiunii unei femei de către partenerul său este de 67%. Combinat cu faptul că 79% dintre respondenți spun că au auzit de ordinul de protecție, putem afirma că există o informare mult mai bună legată de cine gestionează cazurile de violență și măcar de una din formele legale de protecție. Și față de 2018 este o creștere importantă (de 14,1%) a celor care consideră că poliția ar trebui chemată în cazul în care o femeie este victima violenței din partea partenerului. De asemenea, menționarea poliției într-o proporție atât de mare, în condițiile în care erau propuse opt variante de răspuns, arată nu doar o informare mai bună, dar și faptul că populația are o mai mare încredere în a apela la poliție, măcar în situațiile de acte de violență.

O a doua schimbare importantă față de 2003 constă în faptul că, în urmă cu 20 de ani, aproape jumătate din respondenți considerau că rudele, familia, nașii sunt cei care ar trebui să intervină în astfel de situații, și încă 22% considerau că prietenii sau vecinii ar trebui să intervină. În 2022, când au putut alege o singură variantă de răspuns, procentul celor care consideră că victima ar trebui să apeleze la familie este de doar 19%, iar al celor care consideră că victima ar trebui să apeleze la prieteni sau vecini este de doar 2%. Aceste schimbări indicate de datele din 2003 și 2022 sugerează o instituționalizare semnificativă a procedurilor care trebuie urmate în cazul violenței împotriva femeilor, o schimbare de la un mod tradițional de rezolvare a conflictelor din familie spre o abordare în care instituțiile statului și legea sunt cele care trebuie să protejeze victima, nu familia.

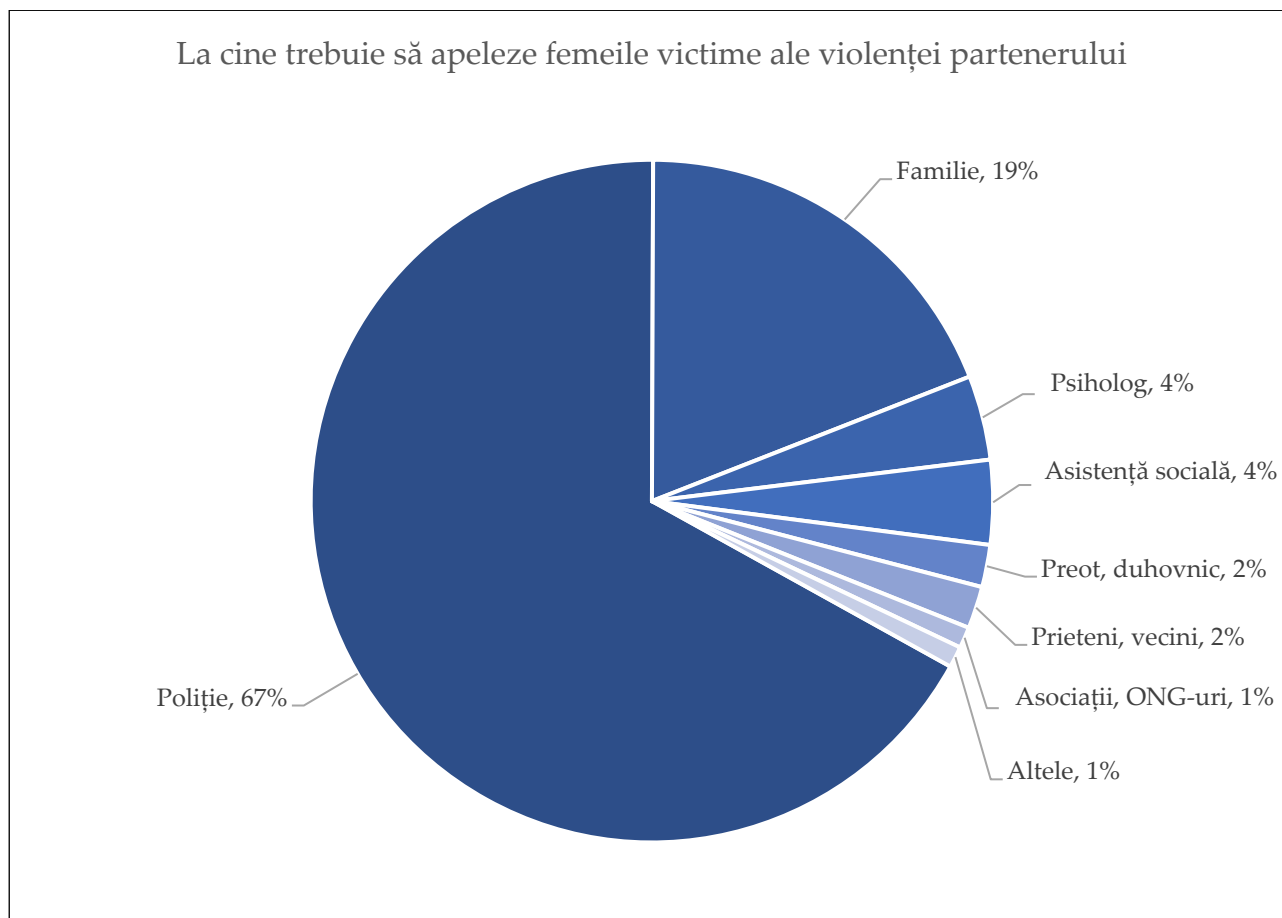

Figura 29. La cine trebuie să apeleze femeile victime ale violenței partenerului

De ce femeile nu reclamă actele de violență?

Poate părea paradoxal că, deși majoritatea respondenților spun că ar trebui sesizată poliția în cazul violenței împotriva femeilor, acest lucru de multe ori nu se întâmplă. Comportamentul femeilor nu este însă nici irațional, nici paradoxal, ci este influențat de stereotipurile de gen și de inegalitățile structurale de gen. Am încercat să vedem dacă acestea sunt cunoscute, interiorizate sau nu de către populație. Ca variante, am formulat nouă din cele mai frecvente stereotipuri și explicații ale neraportării actelor de violență sau ale nerezolvării actelor de violență, așa cum au fost identificate în cercetările anterioare: (1) Speră că agresorul se va schimba; (2) Le este rușine; (3) Se tem că vor fi

considerate vinovate, că au provocat; (4) Se tem pentru viața lor și/sau a copiilor; (5) Se tem că nu se pot descurca. (6) Nu au unde să locuiască; (7) Se tem că se vor lovi de prejudecăți; (8) Nu au încredere că autoritățile le pot proteja; (9) Nu cunosc legea. Răspunsurile (*Figura 30*) arată că toate aceste motive sunt percepute ca factori care influențează decizia femeilor de a nu raporta actele de violență, cu procente care se situează între 74% (se tem că vor fi considerate vinovate) și 96 % (se tem pentru viața lor și a copiilor).

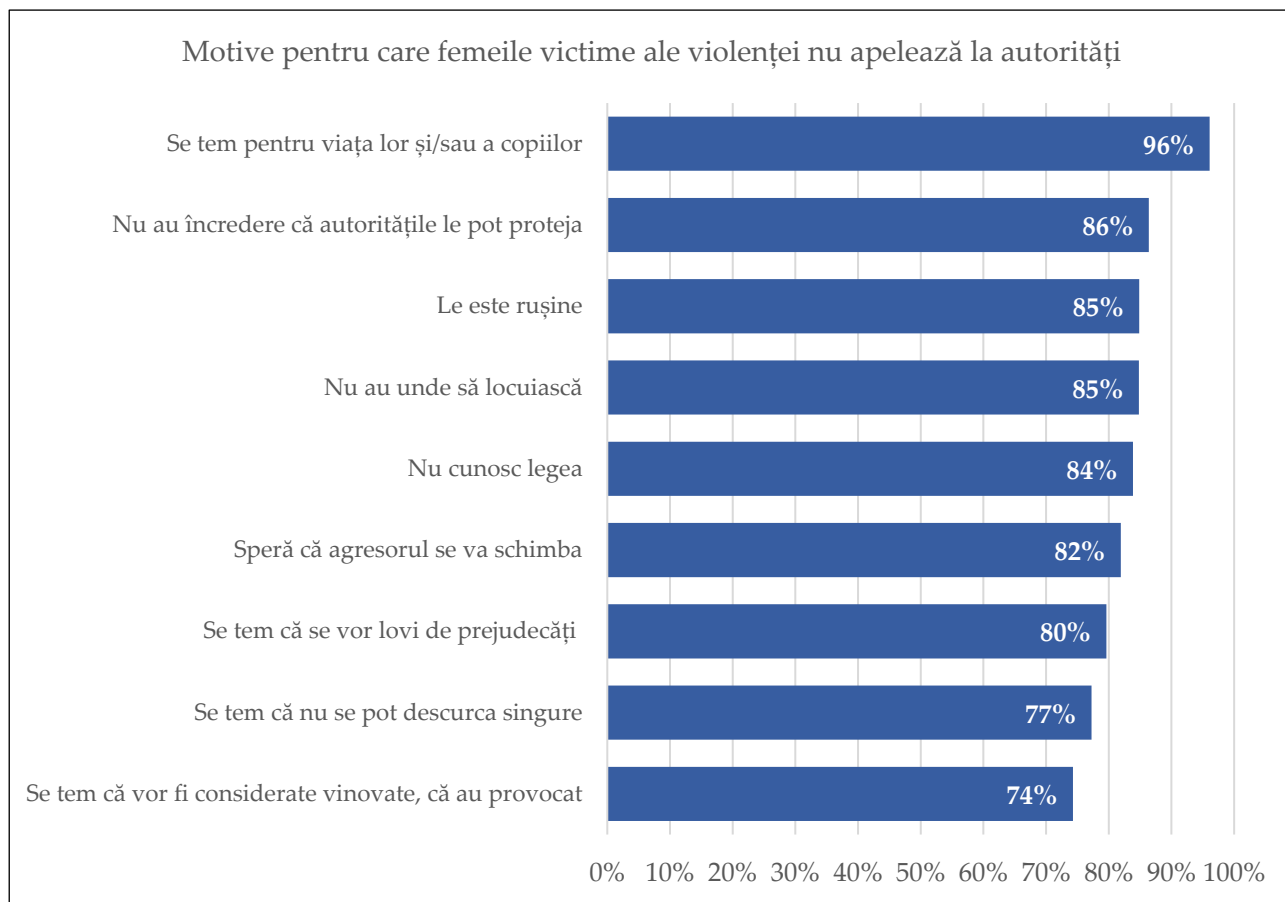

Figura 30. Motive pentru care femeile victime ale violenței nu apelează la autorități

La această întrebare, diferențele între răspunsuri în funcție de mediul de rezidență sau nivelul de studii sunt mici, de aproximativ 5%. Diferențe mai importante sunt asociate cu statutul marital al respondentului (*Figura 31*). Persoanele care nu au fost căsătorite

niciodată și nici nu trăiesc în concubinaj consideră în mai mică măsură decât persoanele căsătorite că motivele enumerate sunt cele pentru care femeile victime ale violenței partenerilor nu apelează la autorități (cu excepția motivului referitor la teama pentru viața personală sau a copiilor, unde diferența nu este semnificativă). Diferențele variază de la 6%, în cazul lipsei de încredere în autorități, și pot ajunge până la 15%, în cazul rușinii ca motiv. Celelalte două categorii, persoanele văduve sau divorțate și persoanele care trăiesc în concubinaj, sunt de regulă cel puțin la fel, dacă nu chiar și mai sensibile decât persoanele căsătorite la aceste motive.

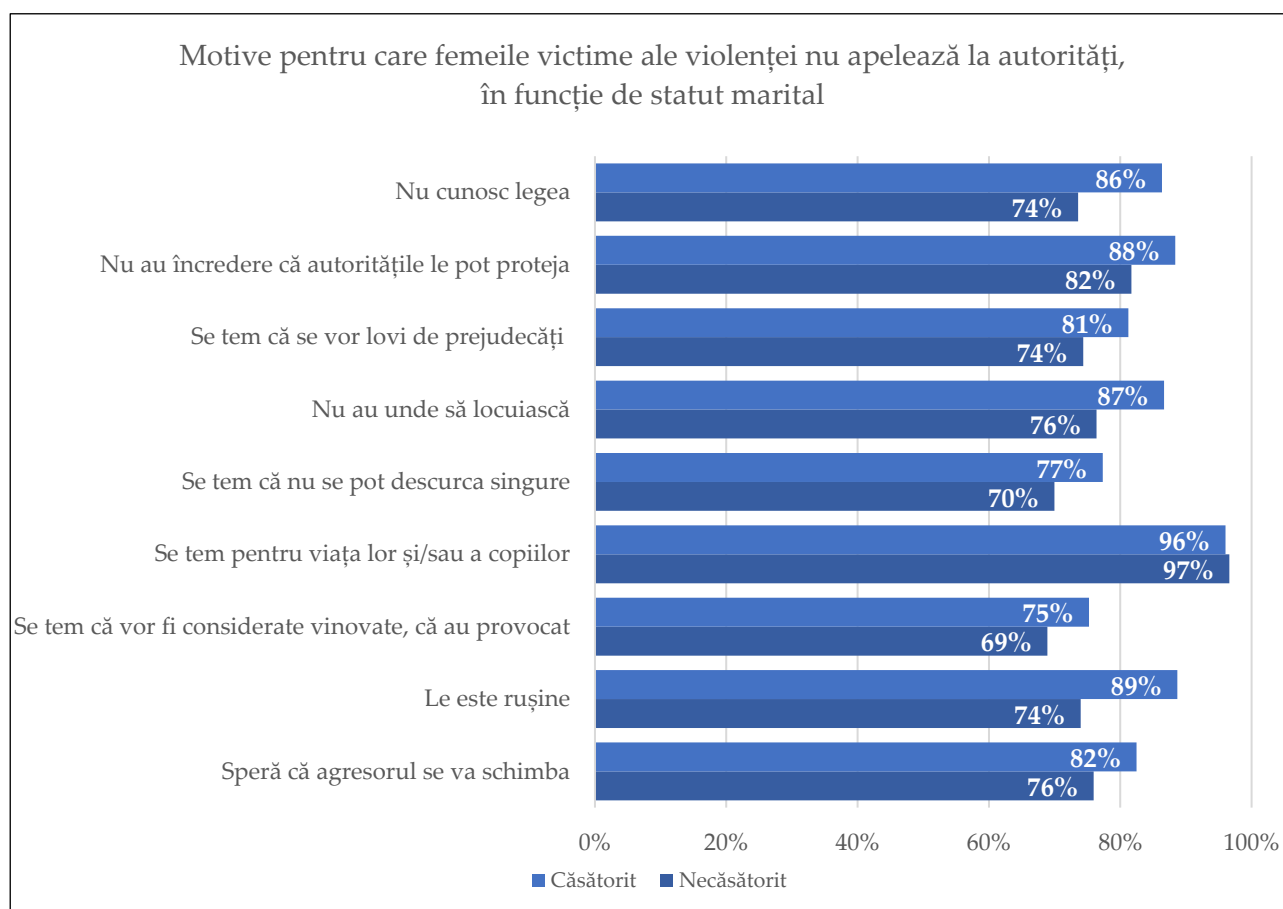

Figura 31. Motive pentru care femeile victime ale violenței nu apelează la autorități, în funcție de statutul marital

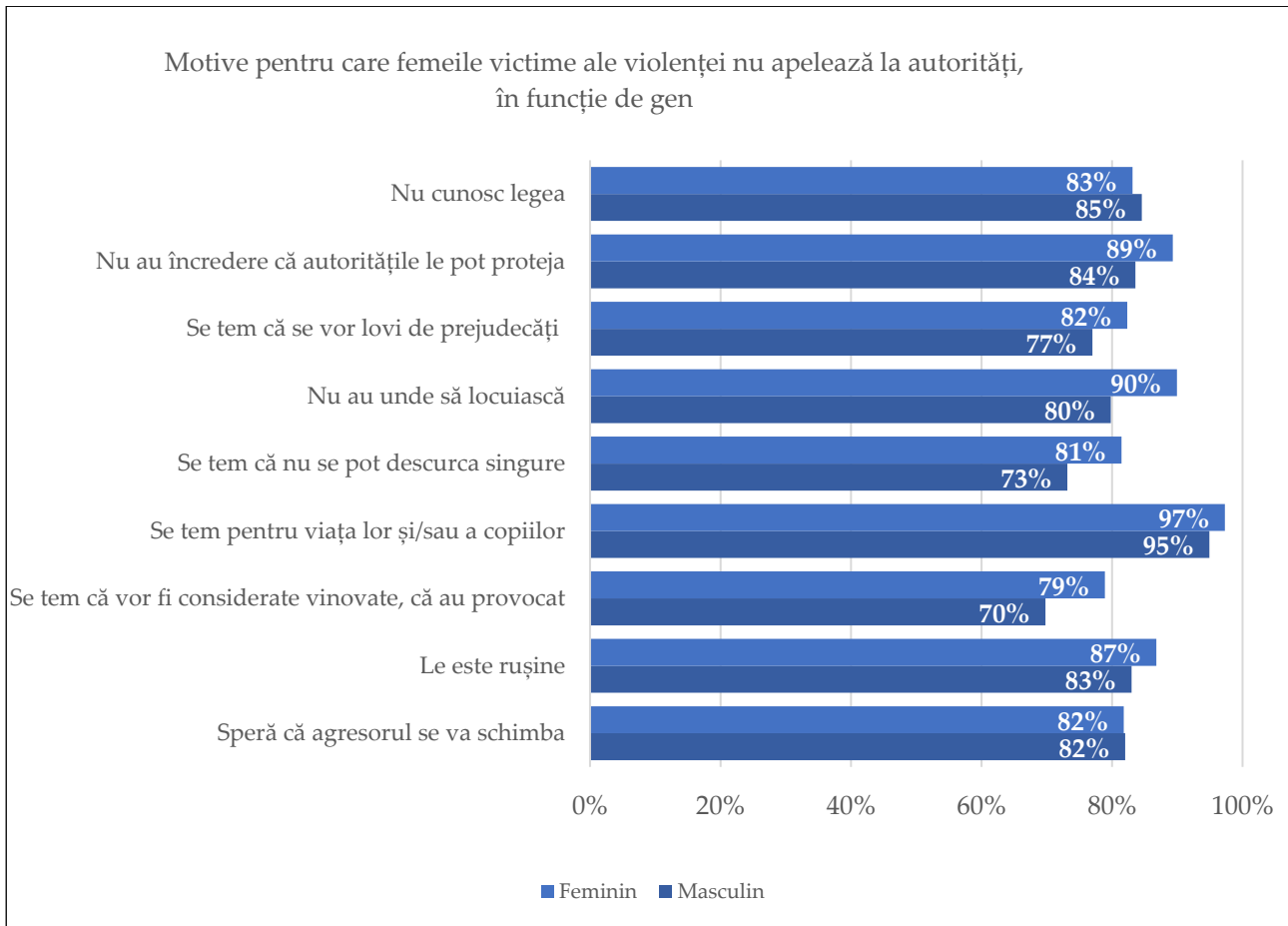

Figura 32. Motive pentru care femeile victime ale violenței nu apelează la autorități, în funcție de gen

Femeile sunt, de asemenea, în mai mare măsură de acord cu toate motivele evocate decât bărbații (Figura 32). Spre deosebire de bărbați, mai multe femei (+10%) consideră că unul din motive este lipsa locuinței și teama de a nu se descurca singure (+8%) ceea ce poate reflecta dependența materială, pe care femeile o resimt și o conștientizează mai mult decât bărbații. De asemenea, femeile resimt mai mult presiunea socială și consideră că teama că vor fi considerate vinovate pentru că au provocat, este de asemenea un motiv important pentru care femeile nu fac reclamație (un decalaj de 9% față de răspunsurile bărbaților).

Violența împotriva femeilor din perspectivă intersecțională

Restricțiile materiale prezentate în studiul introductiv (secțiunea metodologică) nu ne-au permis o explorare suficientă a percepțiilor și atitudinilor legate de celelalte inegalități structurale care se intersectează cu violența împotriva femeilor. Prin indicatorii socio-demografici legați de nivelul de studii, mediul de rezidență, nivelul veniturilor și mărimea gospodăriei am explorat mai ales dimensiunea legată de diferențele de categorie socială (precaritate economică, lipsa educației).

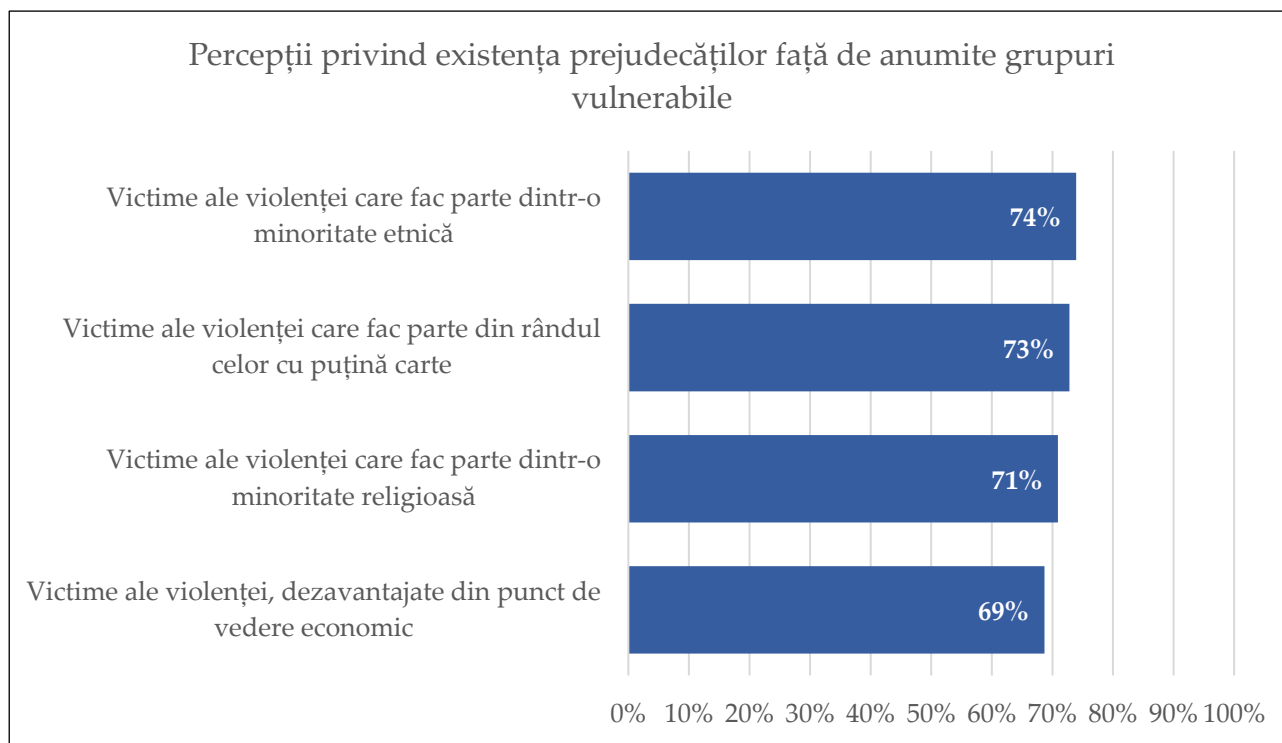

Figura 33. Percepții privind existența prejudecăților față de anumite grupuri vulnerabile

Prin ultima întrebare din chestionar am vrut să vedem în ce măsură apartenența la o categorie vulnerabilă este percepută drept un motiv suplimentar de teamă că autoritățile nu vor ajuta femeile victime ale unor acte de violență. Astfel, i-am invitat pe respondenți să ne răspundă în ce măsură victimele violenței care fac parte din anumite grupuri vulnerabile (definite pe bază de etnie, religie, sărăcie sau educație precară) și care nu

apelează la autorități fiindcă se tem că se vor lovi de prejudecăți au sau nu au dreptate să creadă acest lucru.

Per total, pentru toate cele patru situații menționate respondenții sunt de acord, în procente de peste 70%, că acestea reprezintă motive de îngrijorare în ceea ce privește atitudinea și reacția autorităților (Figura 33.). Grupurile vulnerabile definite pe bază de etnie (74%) și nivel educațional (73%) sunt considerate ca având mai multe motive să se teamă decât cele definite pe bază de religie (71%) sau sărăcie (69%). Din nou, femeile sunt mai sensibile la comportamentele discriminatorii și mai conștiente de aceste bariere și dificultăți. Femeile percep într-un număr mai mare riscul unor tratamente discriminatorii provocate de stereotipurile legate de religie (+8%), de sărăcie și educație (6%) sau de etnie (4%).

Anexe

Anexa 1.

Distribuția răspunsurilor la chestionarul folosit în Barometrul Violenței de Gen 2022

Modulul I – Socio-demografice (I)

P1. Gen

Variante de răspuns	Număr	Procent
Masculin	707	50,7%
Feminin	686	49,3%
Total	1393	100,0%

P2. Care este vârsta dumneavoastră, în ani împliniți?

Variante de răspuns	Număr	Procent
18 – 29 ani	281	20,2%
30 – 39 ani	294	21,1%
40 – 49 ani	347	24,9%
50 – 59 ani	304	21,8%
60 – 65 ani	166	11,9%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost măsurată în ani și recodificată în categoriile din tabel.

JUD. Județul în care locuiți ...

Variante de răspuns	Număr	Procent
Alba	26	1,9%
Arad	39	2,8%
Argeș	39	2,8%
Bacău	24	1,7%
Bihor	33	2,4%
Bistrița Năsăud	27	2,0%

Variante de răspuns	Număr	Procent
Botoșani	25	1,8%
Brașov	41	2,9%
Brăila	21	1,5%
Buzău	23	1,7%
Caraș Severin	15	1,1%
Cluj	56	4,1%
Constanța	57	4,1%
Covasna	9	0,7%
Dâmbovița	39	2,8%
Dolj	37	2,6%
Galați	21	1,5%
Gorj	33	2,4%
Harghita	13	1,0%
Hunedoara	19	1,3%
Ialomița	13	0,9%
Iași	43	3,1%
Ilfov	52	3,7%
Maramureș	38	2,7%
Mehedinți	23	1,6%
Mureș	40	2,9%
Neamț	35	2,5%
Olt	25	1,8%
Prahova	51	3,7%
Satu Mare	21	1,5%
Sălaj	12	0,8%
Sibiu	36	2,6%
Suceava	68	4,9%
Teleorman	14	1,0%
Timiș	58	4,2%
Tulcea	30	2,1%
Vaslui	27	2,0%
Vâlcea	19	1,4%
Vrancea	14	1,0%
București	127	9,1%
Călărași	23	1,7%
Giurgiu	25	1,8%
Total	1393	100,0%

OCU. Care este ocupația dumneavoastră?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Fără ocupație	58	4,2%
Elev/student	69	5,0%
Șomer	10	0,7%
Beneficiar Venit Minim Garantat	5	0,4%
Casnic/ă	183	13,1%
Pensionar (limită de vârstă)	116	8,3%
Pensionar (caz de boală)	68	4,9%
Agricultor	23	1,6%
Zilier/muncă la negru	32	2,3%
Muncitor salariat	480	34,5%
Lucrător studii medii în servicii și comerț	80	5,7%
Liber profesionist	35	2,5%
Salariat cu studii superioare	185	13,3%
Patron (firmă proprie cu angajați)	37	2,6%
Concediu maternitate/CIC	11	0,8%
Nu răspund (spontan)	1	0,0%
Total	1393	100,0%

CIV. Care este starea dumneavoastră civilă principală?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Niciodată căsătorit(ă)	269	19,3%
Căsătorit(ă)	815	58,5%
Văduv(ă)/Partenerul cu care ați locuit a murit	68	4,9%
Divorțat(ă)	93	6,7%
Separat(ă)	13	0,9%
Parteneriat civil/concubinaj/locuiesc împreună cu partenerul(a)	134	9,6%
Nu răspund (spontan)	1	0,0%
Total	1393	100,0%

PART. Dumneavoastră ați avut în trecut un partener/o parteneră cu care ați desfășurat relații de familie sau asemănătoare celor de familie, indiferent de starea civilă?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Da	109	7,9%
Nu	159	11,4%
Valori lipsă	1	0,1%
Nu se aplică	1124	80,6%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată doar celor care nu au fost niciodată căsătoriți (CIV=1).

P3. Care este ultima școală absolvită de dumneavoastră?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Fără școală	5	0,4%
Școală primară	49	3,5%
Școală generală	378	27,2%
Școală profesională sau de ucenici	209	15,0%
Liceu	429	30,8%
Școală post-liceală	70	5,0%
Colegiu	4	0,3%
Facultate	168	12,0%
Studii postuniversitare	80	5,8%
Total	1393	100,0%

P3_P. Care este ultima școală absolvită de partenerul/a dumneavoastră?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Fără școală	15	1,1%
Școală primară	20	1,4%
Școală generală	184	13,2%
Școală profesională sau de ucenici	188	13,5%
Liceu	299	21,5%
Școală post-liceală	50	3,6%
Colegiu	3	0,2%
Facultate	149	10,7%
Studii postuniversitare	42	3,0%
Nu se aplică	444	31,9%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată doar celor care au partener (CIV=2 sau CIV=6).

NRMEM. Câți membri locuiesc în gospodăria dumneavoastră, de obicei, incluzându-vă pe dumneavoastră?

Variante de răspuns	Număr	Procent
0 persoană	124	8,9%
2 persoane	348	25,0%
3 persoane	372	26,7%
4 persoane	296	21,2%
5 persoane	130	9,3%
6 persoane	67	4,8%
7 persoane	42	3,0%
8 sau mai multe persoane	15	1,2%
Valori lipsă	1	0,1%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată cu răspuns deschis și codificată în categoriile din tabel.

NRCOP. Dumneavoastră aveți copii? Dacă da, vă rog să îmi spuneți câți copii aveți.

Variante de răspuns	Număr	Procent
Nu am copii	387	27,8%
1 copil	335	24,0%
2 copii	442	31,7%
3 copii	139	10,0%
4 copii	44	3,1%
5 copii	23	1,7%
6 copii sau mai mulți	22	1,7%
Valori lipsă	1	0,1%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată cu răspuns deschis și codificată în categoriile din tabel.

NRMIN. Dintre copiii dumneavoastră, câți sunt minori?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Nici unul nu este minor	470	33,8%
1 copil minor	262	18,8%
2 copii minori	199	14,3%
3 copii minori	43	3,1%
4 copii minori sau mai mulți	17	1,2%
Nu se aplică	387	27,8%
Valori lipsă	15	1,1%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată cu răspuns deschis și codificată în categoriile din tabel.

LOCU. Momentan locuiți în ...

Variante de răspuns	Număr	Procent
Chirie (fără proprietar în aceeași locuință)	152	10,9%
Proprietate personală sau a familiei, fără să plătiți chirie	1204	86,5%
Gazdă (plătiți chirie dar locuiți împreună cu proprietarii)	59	2,0%
Alt tip de locuință	6	0,4%
Nu răspund (spontan)	3	0,2%
Total	1393	100,0%

LOCP. În prezent locuiți împreună cu partenerul/a dumneavoastră?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Da	921	66,1%
Nu, partenerul locuiește în altă parte în aceeași localitate	6	0,5%
Nu, partenerul locuiește în altă localitate din România	4	0,3%
Nu, partenerul locuiește în afara țării	17	1,2%
Nu răspund (spontan)	1	0,0%
Nu se aplică	444	31,9%
Total	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată doar celor care au partener (CIV=2 sau CIV=6).

STR. În ultimii cinci ani de zile dumneavoastră sau partenerul/a dumneavoastră ați locuit în străinătate?

Variante de răspuns	Dumneavoastră		Partenerul/a	
	Număr	Procent	Număr	Procent
Da, sub șase luni	63	4,5%	48	3,4%
Da, între 6 – 12 luni	24	1,7%	22	1,6%
Da, mai mult de un an	35	2,5%	57	4,1%
Nu	821	58,9%	819	58,8%
Nu răspund (spontan)	7	0,4%	3	0,2%
Nu se aplică	444	31,9%	444	31,9%
Total	1393	100,0%	1393	100,0%

Notă: Variabila a fost aplicată doar celor care au partener (CIV=2 sau CIV=6).

Modulul II – Rețele de socializare

Q4. Vă rog să îmi spuneți dacă ați auzit despre următoarele tipuri de violență asupra femeilor:

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Violență verbală	1282	92,0%	111	8,0%	0	0,0%
Violență fizică	1254	76,7%	139	9,9%	0	0,0%
Violență psihologică	1068	76,7%	325	23,3%	0	0,0%
Violență sexuală	1142	82,0%	251	18,0%	0	0,0%
Violență economică	693	49,7%	699	50,2%	1	0,1%
Violență socială	735	52,8%	657	47,1%	1	0,1%
Violență spirituală	523	37,6%	868	62,3%	2	0,1%
Violență <i>online</i> /cibernetică	899	64,5%	494	35,5%	0	0,0%
Hărțuire sexuală	1165	83,6%	228	16,4%	0	0,0%

Q7. Cât de grave credeți că sunt următoarele situații, într-un cuplu? (răspunsurile se rotesc)

50% din eșantion	Foarte gravă		Destul de gravă		Nici, nici (spontan)		Puțin gravă		Deloc gravă		Nu răspund (spontan)		Se aplică varianta alternativă	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
O femeie este jignită de partener	354	25,4%	284	20,4%	0	0,0%	80	5,7%	24	1,8%	0	0,0%	651	46,7%
O femeie este amenințată de partener	543	38,9%	150	10,7%	1	0,1%	34	2,4%	13	0,9%	2	0,1%	651	46,7%
O femeie este palmuită de partener	573	41,1%	125	8,9%	0	0,0%	31	2,2%	14	1,0%	0	0,0%	651	46,7%
O femeie este bătută de partener	642	46,1%	76	5,4%	0	0,0%	6	0,4%	18	1,3%	0	0,0%	651	46,7%
O femeie este obligată să aibă raporturi sexuale cu partenerul, chiar dacă nu dorește	541	38,8%	127	9,1%	1	0,1%	44	3,2%	21	1,5%	9	0,7%	651	46,7%
Un bărbat își jignește partenera	338	24,3%	236	16,9%	1	0,1%	59	4,2%	14	1,0%	3	0,2%	742	53,3%
Un bărbat își amenință partenera	492	35,3%	124	8,9%	0	0,0%	27	1,9%	4	0,3%	4	0,3%	742	53,3%
Un bărbat își palmuiește partenera	526	37,8%	92	6,6%	0	0,0%	27	1,9%	2	0,1%	4	0,3%	742	53,3%
Un bărbat își bate partenera	591	42,4%	53	3,8%	0	0,0%	4	0,3%	0	0,0%	3	0,2%	742	53,3%
Un bărbat își obligă partenera să întrețină raporturi sexuale, chiar dacă ea nu dorește	505	36,3%	112	8,0%	1	0,1%	26	1,9%	4	0,3%	3	0,2%	742	53,3%

Q8. Dar următoarele situații, cât de grave credeți că sunt, într-un cuplu? (răspunsurile se rotesc)

50% din eșantion	Foarte gravă		Destul de gravă		Nici, nici (spontan)		Puțin gravă		Deloc gravă		Nu răspund (spontan)		Se aplică varianta alternativă	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
O femeie nu este lăsată de partener să își caute un loc de muncă	439	31,5%	193	13,9%	0	0,0%	80	5,7%	29	2,1%	1	0,1%	651	46,7%
O femeie nu este lăsată de partener să își folosească banii cum dorește	305	21,9%	236	17,0%	0	0,0%	150	10,7%	51	3,6%	0	0,0%	651	46,7%
O femeie nu este lăsată să iasă în oraș singură, fără partener	330	23,7%	227	16,3%	0	0,0%	125	9,0%	56	4,0%	3	0,2%	651	46,7%
O femeie nu este lăsată să aibă un grup de prietene și/sau prieteni	324	23,3%	238	17,1%	0	0,0%	124	8,9%	53	3,8%	3	0,2%	651	46,7%
O femeie nu este lăsată să folosească mijloace contraceptive	350	25,1%	181	13,0%	0	0,0%	131	9,4%	46	3,3%	35	2,5%	651	46,7%
Un bărbat nu își lasă partenera să își caute un loc de muncă	384	27,6%	158	11,3%	1	0,1%	65	4,7%	39	2,8%	3	0,2%	742	53,3%
Un bărbat nu își lasă partenera să își folosească banii cum dorește	272	19,5%	207	14,9%	2	0,1%	114	8,2%	46	3,3%	9	0,7%	742	53,3%
Un bărbat nu își lasă partenera să iasă în oraș singură, fără el	301	21,6%	180	12,9%	1	0,1%	108	7,7%	56	4,0%	6	0,4%	742	53,3%
Un bărbat nu își lasă partenera să aibă un grup de prietene și/sau prieteni	304	21,8%	193	13,8%	1	0,1%	112	8,0%	37	2,7%	4	0,3%	742	53,3%
Un bărbat nu își lasă partenera să folosească mijloace contraceptive	286	20,5%	183	13,1%	1	0,1%	114	8,2%	48	3,4%	20	1,5%	742	53,3%

Q1. V-aș ruga în continuare să-mi spuneți în care dintre următoarele tipuri de organizații sunteți activ?

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Organizații religioase sau bisericești	441	31,7%	948	68,0%	6	0,5%
Organizații nonprofit, caritabile, umanitare	202	14,5%	1187	85,2%	4	0,3%
Sindicate	140	10,1%	1241	89,1%	11	0,8%
Grupuri sau partide politice	74	5,3%	1319	94,7%	0	0,0%
Grupuri de sprijin, de ajutor între oameni cu aceleași probleme	245	17,6%	1148	82,4%	0	0,0%
Alte grupuri	122	8,8%	1269	91,1%	2	0,2%

Q3. Într-o săptămână obișnuită, care sunt lucrurile pe care le faceți cel mai frecvent în timpul dumneavoastră liber? (răspuns multiplu)

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Petrec timpul cu familia	998	71,7%	395	28,3%	0	0,0%
Petrec timpul cu prietenii	332	23,8%	1061	76,2%	0	0,0%
Citesc cărți	265	19,0%	1128	81,0%	0	0,0%
Merg la restaurant, cafea	193	13,8%	1200	86,2%	0	0,0%
Merg la Mall	166	11,9%	1227	88,1%	0	0,0%
Merg la film, teatru, spectacole, concerte	125	9,0%	1268	91,0%	0	0,0%
Vizionez filme/seriale acasă	448	32,1%	945	67,9%	0	0,0%
Mă uit la știri/emisiuni TV	380	27,3%	1013	72,7%	0	0,0%
Sport, mișcare, excursii	354	25,4%	1039	74,6%	0	0,0%
În casă, cu activități domestice	565	40,5%	828	59,5%	0	0,0%
Altele	206	14,8%	1187	85,2%	0	0,0%

Q2_gen. Care sunt principalele trei surse din care obțineți informații, în general?

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Ziare tipărite	92	6,6%	1301	93,4%	0	0,0%
Radio	321	23,0%	1072	77,0%	0	0,0%
TV	939	67,4%	454	32,6%	0	0,0%
Site-uri de știri	358	25,7%	1035	74,3%	0	0,0%
Rețele sociale (FB, Instagram, TikTok)	751	53,9%	642	46,1%	0	0,0%

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Grupuri WhatsApp sau Telegram	188	13,5%	1205	86,5%	0	0,0%
Comunități <i>online</i>	18	1,3%	1375	98,7%	0	0,0%
YouTube	186	13,4%	1207	86,6%	0	0,0%
Familie	188	13,5%	1205	86,5%	0	0,0%
Prieteni	282	20,3%	1111	79,7%	0	0,0%
Colegi (de muncă, școală/facultate)	106	7,6%	1287	92,4%	0	0,0%
ONG-uri	7	0,5%	1386	99,5%	0	0,0%
Instituții ale statului	52	3,7%	1341	96,3%	0	0,0%
Altele	81	5,8%	1312	94,2%	0	0,0%

Q2_violfem. Care sunt principalele trei surse din care obțineți informații despre violența împotriva femeilor?

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Ziare tipărite	86	6,2%	1307	93,8%	0	0,0%
Radio	340	24,4%	1053	75,6%	0	0,0%
TV	970	69,7%	423	30,3%	0	0,0%
Site-uri de știri	328	23,5%	1065	76,5%	0	0,0%
Rețele sociale (FB, Instagram, TikTok)	718	51,6%	675	48,4%	0	0,0%
Grupuri WhatsApp sau Telegram	71	5,1%	1322	94,9%	0	0,0%
Comunități <i>online</i>	34	2,5%	1359	97,5%	0	0,0%
YouTube	136	9,8%	1257	90,2%	0	0,0%
Familie	118	8,5%	1275	91,5%	0	0,0%
Prieteni	312	22,4%	1081	77,6%	0	0,0%
Colegi (de muncă, școală/facultate)	117	8,4%	1276	91,6%	0	0,0%
ONG-uri	24	1,7%	1369	98,3%	0	0,0%
Instituții ale statului	57	4,1%	1336	95,9%	0	0,0%
Altele	64	4,6%	1329	99,3%	0	0,0%

Modulul III – Cunoaștere violență de gen

Q5. Cum credeți că prezintă de obicei mass media cazuri precum cele de mai jos?

	În mod neutru, imparțial		Mai degrabă încercând să dea vina pe victimă		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Viol	710	51,0%	568	40,8%	114	8,2%
Violență fizică (de către un bărbat asupra unei femei)	783	56,2%	535	38,4%	75	5,4%
Hărțuire sexuală în școli, universități	823	59,1%	515	36,9%	55	4,0%

Q6. Cum credeți că prezintă de obicei mass media cazuri precum cele de mai jos?

	În mod neutru, imparțial		Mai degrabă încercând să reducă importanța faptei		Nu răspund (spontan)	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
Viol	764	54,9%	561	40,3%	67	4,8%
Violență fizică (de către un bărbat asupra unei femei)	793	56,9%	547	39,3%	53	3,8%
Hărțuire sexuală în școli, universități	808	58,0%	530	38,0%	55	4,0%

Modulul IV – Percepții violență de gen

Q9. Vă rog să îmi spuneți cât de grave vi se par următoarele situații. (răspunsurile se rotesc)

50% din eșantion	Foarte gravă		Destul de gravă		Nici, nici (spontan)		Puțin gravă		Deloc gravă		Nu răspund (spontan)		Se aplică varianta alternativă	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
O fată cu vârsta sub 15 ani întreține relații sexuale cu un bărbat adult	591	42,5%	120	8,6%	0	0,0%	19	1,4%	10	0,7%	1	0,1%	651	46,7%
O femeie este violată după ce a consumat alcool sau droguri	582	41,7%	104	7,5%	0	0,0%	39	2,8%	16	1,1%	2	0,2%	651	46,7%
O femeie îmbrăcată provocator este violată	478	34,3%	156	11,2%	0	0,0%	83	6,0%	24	1,7%	1	0,1%	651	46,7%
O femeie este violată după ce a acceptat să meargă acasă la un bărbat	445	31,9%	155	11,2%	0	0,0%	90	6,5%	50	3,6%	2	0,2%	651	46,7%
O femeie este violată de o persoană cunoscută	599	43,0%	103	7,4%	0	0,0%	25	1,8%	14	1,0%	1	0,1%	651	46,7%
O femeie este violată de un necunoscut	656	47,1%	72	5,2%	0	0,0%	5	0,3%	10	0,7%	0	0,0%	651	46,7%
Un bărbat adult întreține relații sexuale cu o fată cu vârsta sub 15 ani	594	42,7%	49	3,5%	0	0,0%	3	0,2%	2	0,1%	3	0,2%	742	53,3%
Un bărbat violează o femeie care a consumat alcool sau droguri	569	40,9%	68	4,9%	0	0,0%	8	0,6%	1	0,1%	5	0,3%	742	53,3%
Un bărbat violează o femeie îmbrăcată provocator	486	34,9%	104	7,5%	0	0,0%	47	3,4%	11	0,8%	2	0,1%	742	53,3%
Un bărbat violează o femeie care a acceptat să meargă acasă la el	419	30,1%	106	7,6%	0	0,0%	84	6,1%	39	2,8%	2	0,1%	742	53,3%
Un bărbat violează o femeie cunoscută	534	38,3%	80	5,8%	0	0,0%	22	1,6%	12	0,9%	2	0,1%	742	53,3%
Un bărbat violează o femeie necunoscută	606	43,5%	36	2,6%	0	0,0%	6	0,4%	1	0,1%	2	0,1%	742	53,3%

Q10. Dar următoarele situații, cât de grave vi se par? (răspunsurile se rotesc)

50% din eșantion	Foarte gravă		Destul de gravă		Nici, nici (spontan)		Puțin gravă		Deloc gravă		Nu răspund (spontan)		Se aplică varianta alternativă	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
O femeie este pipăită de un necunoscut	543	39,0%	173	12,4%	0	0,0%	18	1,3%	5	0,3%	4	0,2%	651	46,7%
O elevă de liceu primește mesaje cu tentă sexuală de la un profesor	625	44,8%	102	7,3%	0	0,0%	9	0,6%	4	0,3%	3	0,2%	651	46,7%
O studentă primește mesaje cu tentă sexuală de la un profesor	575	41,3%	141	10,1%	0	0,0%	15	1,1%	10	0,7%	1	0,0%	651	46,7%
Elevilor unei clase de liceu li se spun glume cu tentă sexuală de către un profesor	440	31,6%	215	15,4%	0	0,0%	72	5,1%	15	1,1%	0	0,0%	651	46,7%
Studenților dintr-o sală de curs li se spun glume cu tentă sexuală de către un profesor	371	26,6%	234	16,8%	0	0,0%	112	8,0%	23	1,7%	3	0,2%	651	46,7%
Unei femei i se cer favoruri sexuale pentru a avansa în carieră	571	41,0%	145	10,4%	0	0,0%	21	1,5%	6	0,4%	0	0,0%	651	46,7%
Un bărbat pipăie o femeie necunoscută	494	35,5%	127	9,1%	1	0,1%	25	1,8%	1	0,1%	2	0,1%	742	53,3%
Un profesor trimite mesaje cu tentă sexuală unei eleve de liceu	562	40,4%	73	5,2%	0	0,0%	14	1,0%	0	0,0%	2	0,1%	742	53,3%
Un profesor trimite mesaje cu tentă sexuală unei studente	528	37,9%	97	7,0%	0	0,0%	20	1,4%	2	0,1%	4	0,3%	742	53,3%
Un profesor face glume cu tentă sexuală în clasă	461	33,1%	157	11,3%	0	0,0%	27	1,9%	2	0,1%	3	0,2%	742	53,3%
Un profesor face glume cu tentă sexuală în sala de curs	449	32,3%	162	11,6%	0	0,0%	33	2,4%	3	0,2%	3	0,2%	742	53,3%
Un bărbat cere favoruri sexuale unei femei, pentru ca aceasta să avanseze în carieră	538	38,7%	82	5,9%	0	0,0%	19	1,4%	7	0,5%	4	0,3%	742	53,3%

Q11. Care credeți că sunt cele mai frecvente două cauze ale violenței împotriva femeilor?

Variante de răspuns	Prima alegere		A doua alegere	
	Număr	Procent	Număr	Procent
Gelozia	90	6,5%	106	7,6%
Consumul de alcool, droguri	368	26,4%	189	13,6%
Lipsa educației	144	10,3%	69	4,9%
Lipsa comunicării	135	9,7%	130	9,3%
Sărăcia	72	5,1%	129	9,2%
Infidelitatea	36	2,6%	70	5,0%
Comportamentul femeilor	157	11,3%	99	7,1%
Comportamentul bărbaților	137	9,8%	111	8,0%
Altele	95	6,8%	140	10,1%
Valori lipsă	160	11,5%	350	25,1%
Total	1393	100,0%	1393	100,0%

Notă: Întrebare deschisă, recodificată în categoriile din tabel.

Q12. Cât de răspândite credeți că sunt următoarele forme de violență împotriva femeilor în România?

	Foarte răspândită		Destul de răspândită		Nici, nici (spontan)		Destul de puțin răspândită		Deloc răspândită		Nu răspund (spontan)	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Violență verbală (jigniri, insulte, cuvinte și expresii umilitoare)	822	59,0%	517	37,1%	0	0,0%	40	2,9%	13	0,9%	2	0,1%
Violență psihologică (terrorizare, amenințări, denigrare, intimidare, controlul persoanei)	601	43,1%	655	47,0%	1	0,1%	110	7,9%	15	1,1%	11	0,8%
Violență fizică în forme ușor-moderate (o palmă, o îmbrânceană)	634	45,5%	599	43,0%	1	0,1%	125	9,0%	23	1,6%	11	0,8%
Violență fizică în forme grave (folosirea unor obiecte de genul curea, bătă, cuțit, strangulare, otrăvire etc.)	449	32,3%	610	43,8%	1	0,1%	299	21,5%	17	1,2%	17	1,2%
Hărțuire sexuală	604	43,4%	596	42,8%	4	0,3%	160	11,5%	20	1,5%	9	0,6%
Raporturi sexuale fără consimțământ în cuplu	374	26,9%	589	42,2%	2	0,1%	331	23,8%	48	3,4%	50	3,6%
Violuri	541	38,8%	575	41,3%	0	0,0%	240	17,2%	23	1,6%	14	1,0%

Modulul V – Percepții roluri tradiționale de gen

Din punctul dumneavoastră de vedere ...

	Doar bărbatul		Bărbatul mai mult decât femeia		Amândoi, în egală măsură		Femeia mai mult decât bărbatul		Doar femeia		Nu răspund (spontan)	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Q13. Cin trebuie să aducă bani în casă?	50	3,6%	300	21,5%	1023	73,5%	1	0,1%	0	0,0%	19	1,3%
Q14. Cine trebuie să aibă grijă de copii?	2	0,2%	6	0,4%	1202	86,3%	155	11,1%	27	1,9%	2	0,1%
Q15. Cine trebuie să facă munca în gospodărie?	27	1,9%	117	8,4%	1188	85,3%	49	3,5%	11	0,8%	1	0,1%

Q16: În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:

	Foarte mare		Mare		Mică		Foarte mică/ Deloc		Nu răspund (spontan)	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Bărbatul este capul familiei	306	21,9%	552	39,6%	230	16,5%	301	21,6%	5	0,4%
Femeile au nevoie de protecția unui bărbat	670	48,1%	458	32,9%	137	9,9%	126	9,0%	2	0,2%
Femeile ar trebui să își asculte partenerul/soțul (să i se supună)	198	14,2%	368	26,4%	314	22,6%	480	34,5%	32	2,3%
Este mai bine să rămâi într-o căsătorie nereușită decât să nu te căsătorești deloc	147	10,6%	117	8,4%	192	13,8%	909	65,2%	29	2,1%
Pentru binele copiilor, este de preferat să rămâi într-o relație violentă	42	3,0%	36	2,6%	101	7,3%	1209	86,8%	5	0,4%

Modulul VI – Cunoștințe cadru legislativ

Q17. În cazul în care o femeie ar fi victima violenței din partea partenerului, la cine credeți că a trebui să apeleze în primul rând?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Poliție	933	66,9%
Familie	265	19,0%
Prieteni/vecini	27	1,9%
Preot/duhovnic	34	2,4%
Psiholog	55	4,0%
Asistența/protecția socială/primărie	55	3,9%
Asociații/ONG-uri	18	1,3%
Alt răspuns	2	0,2%
Valori lipsă	4	0,3%
Total	1393	100,0%

Q18. Ați auzit de ordinul de protecție sau ordinul de protecție provizoriu ca măsură de siguranță împotriva agresorilor în cazurile de violență domestică?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Da	1098	78,9%
Nu	294	21,1%
Nu știu (spontan)	1	0,1%
Total	1393	100,0%

Q19. De ce credeți că unele femei, victime ale violenței, nu apelează la autorități?

	Da		Nu		Nu răspund (spontan)	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Speră că agresorul se va schimba	1138	81,7%	251	18,0%	4	0,3%
Le este rușine	1178	84,6%	210	15,1%	5	0,4%
Se tem că vor fi considerate vinovate, că au provocat	1029	73,9%	356	25,6%	8	0,6%
Se tem pentru viața lor și/sau a copiilor	1336	95,9%	54	3,9%	3	0,2%
Se tem că nu se pot descurca singure	1072	77,0%	316	22,7%	5	0,4%
Nu au unde să locuiască	1177	84,5%	211	15,1%	5	0,4%
Se tem că se vor lovi de prejudecăți	1105	79,4	283	20,3%	5	0,4%
Nu au încredere că autoritățile le pot proteja	1199	86,1%	189	13,6%	5	0,4%
Nu cunosc legea	1162	83,4%	223	16,0%	8	0,6%
Altele	196	14,0%	1175	84,3%	23	1,6%

Q20. Unele victime ale violenței, care fac parte din grupuri vulnerabile, nu apelează la autorități fiindcă se tem că se vor lovi de prejudecăți. În ceea ce privește următoarele credeți sau nu că au dreptate?

	Au dreptate, se vor lovi de prejudecăți		Nu au dreptate, nu se vor lovi de prejudecăți		Nu răspund (spontan)	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Speră că agresorul se va schimba	1012	72,7%	357	25,6%	24	1,7%
Le este rușine	971	69,7%	398	28,6%	24	1,7%
Se tem că vor fi considerate vinovate, că au provocat	940	67,5%	429	30,8%	24	1,7%
Se tem pentru viața lor și/sau a copiilor	1003	72,0%	374	26,9%	16	1,2%

Modulul VII – Socio-demografice (II)

ORI1. Dumneavoastră vă identificați cu genul...

Variante de răspuns	Număr	Procent
Feminin	680	48,8%
Masculin	685	49,2%
Ambele	3	0,2%
Nici unul	2	0,1%
Nu știu, nu răspund (spontan)	23	1,7%
Total	1393	100,0%

ORI2. Care este orientarea dumneavoastră sexuală?

Variante de răspuns	Număr	Procent
Sunt heterosexual/ă (sunt atras/ă de persoane de sex opus)	1225	87,9%
Sunt homosexual/lesbiană (sunt atras/ă de persoane de același sex)	10	0,7%
Sunt bisexual/ă (sunt atras/ă atât de persoane de sex feminin, cât și masculin)	32	2,3%
Asexual	11	0,8%
Nu știu, nu răspund (spontan)	116	8,3%
Total	1393	100,0%

VEN_PERS. Care a fost venitul dumneavoastră personal net, luna trecută? (ÎN LEI)

Variante de răspuns	Număr	Procent
Sub 1500 lei	357	25,6%
1500 – 2999 lei	433	31,1%
3000 – 4499 lei	260	18,7%
4500 – 5999 lei	115	8,2%
6000 lei și peste	123	8,8%
Nu știu, nu răspund (spontan)	105	7,6%
Total	1393	100,0%

Anexa 2.

Embassy
of the Federal Republic of Germany
Bucharest

Informații utile despre violența împotriva femeilor

Știați că 1 din 4 femei din România a fost victimă a violenței fizice sau sexuale din partea partenerului sau a fostului partener?

Violența domestică poate fi psihologică, verbală, fizică, sexuală, socială, spirituală, economică, cibernetică. Nu există nicio scuză pentru violență, nimeni nu are dreptul să lovească sau să fie violent în alt mod cu partenera sau fosta parteneră și nici cu un alt membru al familiei.

În situații de criză, dacă viața ta sau a copiilor tăi este amenințată, sună de urgență la 112! Un echipaj de poliție se va deplasa la fața locului și, dacă este cazul, o ambulanță.

Polițistul va aplica un chestionar de evaluare a riscului și, în cazul constatării unui risc ridicat, va emite pe loc un ordin de protecție provizoriu, care poate avea o durată de până la 5 zile.

După emiterea ordinului de protecție provizoriu, agresorul este evacuat din domiciliu și i se interzice să se apropie de victimă, indiferent dacă locuința este proprietatea agresorului sau dacă este un spațiu închiriat.

În cazul în care poliția nu constată un risc ridicat ca urmare a aplicării chestionarului, are obligația să informeze victima despre posibilitatea obținerii unui ordin de protecție de la instanță.

Dacă nu ai cerut ajutorul poliției, însă cineva din familia ta este violent cu tine sau te amenință pe tine sau pe copiii tăi, poți cere oricum **un ordin de protecție!** Este nevoie să completezi o cerere tip, care se depune la Judecătoria de care aparții.

Cererea poate fi introdusă personal sau, dacă ești de acord, de către o persoană de la serviciile sociale care se ocupă cu violența în familie, de un procuror sau de un polițist.

Pentru obținerea unui ordin de protecție, este bine (dar nu obligatoriu) să ai un certificat medico-legal (eliberat de unitatea de medicină legală), plângere penală înregistrată la poliție și martori care să spună în fața instanței ce s-a întâmplat.

Numărul unic național de urgență pentru victimele violenței domestice: 0800 500 333 – disponibil 24 de ore din 24 persoanelor care s-au confruntat cu o formă de violență, cât și celor care doresc informații sau consiliere. De aici poți afla informații despre serviciile de consiliere și adăpost din zona în care locuiești.

Dacă ești martor la violența domestică sau violență împotriva femeilor, sună la 112!

Intervenția ta poate fi salvatoare.

ISBN: 978-606-9664-10-0
ISBN: 978-606-37-1672-0